

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ROZDRAŻEW
na lata 2012 - 2015
z perspektywą na lata 2016 – 2019**

Rozdrażew, marzec 2012 r.

TYTUŁ OPRACOWANIA:

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ROZDRAŻEW
na lata 2012 – 2015
z perspektywą na lata 2016 – 2019**

ZLECENIODAWCA:

**GMINA ROZDRAŻEW
UL.RYNEK 3
63 – 708 ROZDRAŻEW**

AUTOR OPRACOWANIA:

mgr Justyna Dąbrowska

DYREKTOR:

mgr Przemysław Dąbrowski

Rozdrażew, marzec 2012 r.

1. WPROWADZENIE	6
1.1. Podstawa prawna opracowania	6
1.2. Przedmiot i cel opracowania	6
1.3. Terminologia	8
1.3.1. Terminologia z zakresu rozwoju zrównoważonego	8
1.3.2. Terminologia z zakresu ochrony środowiska	9
1.3.3. Terminologia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej	11
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY	14
2.1. Podstawowe dane i wielkości administracyjne	14
2.2. Położenie geograficzne	17
2.3. Warunki klimatyczne	17
2.4. Wartości kulturowe	18
2.5. Infrastruktura techniczna	19
2.5.1. Komunikacja drogowa	19
2.5.2. Komunikacja kolejowa	20
2.5.3. Elektroenergetyka	20
2.5.4. Energetyka wiatrowa	20
2.5.5. Gazownictwo	21
2.5.6. Gospodarka wodno – ściekowa	21
2.5.7. Gospodarka odpadami	23
3. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	24
3.1. Powierzchnia ziemi i gleba	24
3.2. Zasoby wodne	25
3.2.1. Wody powierzchniowe	25
3.2.2. Wody podziemne	26
3.3. Powietrze	29
3.4. Zasoby geologiczne	31
3.5. Żywe zasoby przyrody	31
3.6. Lasy	32
3.7. Obszary i obiekty chronione	32
3.7.1. Obszary NATURA 2000	35
3.8. Hałas i pola elektromagnetyczne	39
3.8.1. Hałas komunikacyjny	39
3.8.2. Hałas przemysłowy	40
3.8.3. Promieniowanie elektromagnetyczne	41
4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	42
4.1. Polityka ekologiczna państwa	42
4.2. Wojewódzki Program Ochrony Środowiska	44
4.3. Powiatowy program ochrony środowiska	45
5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE	64
5.1. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego	64
5.2. Podstawy prawne	64
6. METODYKA OPRACOWANIA	69
6.1. Wprowadzenie	69
6.2. Organizacja pracy nad programem	71
6.3. Diagnoza	72
6.3.1. Diagnoza stanu środowiska	72
6.3.2. Analiza uwarunkowań	73
6.3.3. Analiza stosowanych rozwiązań i procedur	74
6.4. Polityka środowiskowa	74
6.5. Wizja ochrony środowiska	76
6.6. Obszary strategiczne	77
6.6.1. Obszary problemowe w dziedzinie ochrony środowiska w Gminie Rozdrażew	77
6.6.2. Obszary strategiczne ochrony środowiska w Gminie Rozdrażew	78

7. CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE	79
7.1. Cele środowiskowe	79
7.2. Zadania środowiskowe i harmonogram realizacji.....	79
8. MONITORING I OCENA	89
8.1. Monitoring realizacji Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rozdrażew na lata 2012 - 2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016 - 2019.....	90
9. FINANSOWANIE PROGRAMU	104
9.1. Emisja obligacji komunalnych	105
9.2. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	106
9.3. Wsparcie finansowe dla krajów członkowskich Unii Europejskiej.....	106
9.4. Bank Ochrony Środowiska.....	111
9.5. Partnerstwo publiczno – prywatne	113
10. DOKUMENTACJA PROGRAMU	115
10.1. Diagnoza stanu środowiska	115
10.2. Księga środowiskowa.....	115
10.3. Przewodnik do programu ochrony środowiska	116
11. WDROŻENIE I REALIZACJA	117
12. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	118
13. BIBLIOGRAFIA	119
14. ZAŁĄCZNIKI GRAFICZNE.....	120

Polityka Środowiskowa Gminy Rozdrażew

Ochrona środowiska jest ważnym czynnikiem warunkującym efektywny rozwój gminy. Kierując się poczuciem współodpowiedzialności za stan środowiska naturalnego i troską o jego ochronę w Gminie Rozdrażew, podejmujemy działania proekologiczne. Zgodnie z zasadą ekorozwoju dążymy do zachowania równowagi przyrodniczej oraz dbamy o walory środowiska.

Polityka środowiskowa realizowana jest poprzez:

- ograniczanie zanieczyszczeń powietrza, wody, gleby,
- doskonalenie systemu gospodarki odpadami,
- prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej,
- troskę o walory estetyczne Gminy,
- kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży,
- prowadzenie edukacji ekologicznej społeczeństwa.

Zobowiązujemy się do ciągłego doskonalenia wszystkich działań prowadzonych w ramach zarządzania środowiskowego.

Treść polityki jest udokumentowana, publicznie dostępna oraz w miarę potrzeb aktualizowana.

1. WPROWADZENIE

1.1. Podstawa prawna opracowania

Zgodnie z zapisami art. 17 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 Nr 25, poz. 150) organ wykonawczy gminy w celu realizacji polityki ekologicznej państwa sporządza gminny program ochrony środowiska. Obowiązek ten był formalną przesłanką do opracowania w lipcu 2004 r. przez firmę EKO Profil ul. Towarowa 45a/4, Poznań - Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Rozdrażew na lata 2004 – 2007 z perspektywą na lata 2008 - 2011. Program ten został zatwierdzony uchwałą nr XIII/72/2004 Rady Gminy Rozdrażew z dnia 27.09.2004 r. w sprawie uchwalenia Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami Gminy Rozdrażew.

Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Rozdrażew został sporządzony w 2007 r. i obejmował okres od uchwalenia Programu Ochrony Środowiska do 31.12.2006 r.

W celu dostosowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Rozdrażew do dokumentów nadrzędnych oraz aktualizacji danych zawartych w Programie w dniu 29.02.2012 r. została zawarta umowa pomiędzy Gminą Rozdrażew, reprezentowaną przez Wójta Gminy Rozdrażew, z siedzibą w Rozdrażewie ul. Rynek 3, a firmą „HYDROGEO” Justyna Dąbrowska z siedzibą w Zaniemyślu, ul. Słowackiego 3, której przedmiotem było opracowanie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Rozdrażew na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 - 2019”.

1.2. Przedmiot i cel opracowania

Przedmiotem opracowania jest Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rozdrażew na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2019.

Ochrona środowiska stanowi wielkie wyzwanie przełomu wieków. Szybki rozwój gospodarczy dawno przekroczył dopuszczalne granice ingerencji w środowisko. Podnoszone od kilku dziesięcioleci kwestie konieczności ochrony zagrożonych gatunków, siedlisk, ekosystemów, a także wody, powietrza, ziemi czy zasobów geologicznych stają się coraz bardziej aktualne. Podejmuje się szereg działań mających na celu powiązanie rozwoju społeczno-gospodarczego z rozwojem ekosystemów. Ekorozwój – rozwój trwały i zrównoważony, zapewniający ciągły dostęp do walorów i zasobów środowiska zarówno

obecnym, jak i przyszłym pokoleniom to jedno z największych wyzwań współczesnej cywilizacji.

Przesłanie „myśl globalnie, działaj lokalnie”, zasady subsydiarności i pomocniczości a także współpraca międzynarodowa to bardzo ważne elementy kreujące sposób działania w implementacji koncepcji ekorozwoju.

Zgodnie z przyjętą filozofią działania, oraz wszelkimi wymogami formalnoprawnymi opracowana została aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Rozdrażew. Nadrzędnym celem programu jest dążenie do jak najpełniejszego wdrożenia na terenie Gminy zasad zrównoważonego rozwoju. Osiągnięcie oczekiwanego stanu będzie wymagało wielu długookresowych działań. Stąd w praktyce działań operacyjnych najważniejszym wydaje się dążenie do ciągłych ulepszeń w zakresie relacji społeczeństwo – gospodarka - środowisko.

Program Ochrony Środowiska przedstawia szeroko rozumianą problematykę ochrony środowiska na terenie Gminy Rozdrażew, szczegółowo charakteryzuje wszystkie elementy środowiska oraz towarzyszące im zagrożenia. Przedstawia zagadnienia z zakresu ochrony powietrza, wód, powierzchni ziemi, środowiska akustycznego oraz zasobów przyrodniczych. Określa cele i priorytety ekologiczne, ustala harmonogram realizacji działań proekologicznych na lata 2012 – 2015, z perspektywą na lata 2016 - 2019 r. oraz prezentuje mechanizmy prawno – ekonomiczne niezbędne do osiągnięcia założonych celów.

Zasadnicze części Programu Ochrony Środowiska to: diagnoza, uwarunkowania i strategia ochrony środowiska.

Diagnoza stanu przedstawia i opisuje poziom rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy, opis środowiska przyrodniczego oraz najważniejsze zagadnienia z zakresu zarządzania środowiskowego w Gminie.

Uwarunkowania - to część przedstawiająca zewnętrzne i wewnętrzne czynniki determinujące kształt Programu. Uwarunkowania zewnętrzne to Polityka Ekologiczna Państwa, Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego i Program Ochrony Środowiska Powiatu Krotoszyńskiego. Najważniejszym z kolei uwarunkowaniem wewnętrznym, wpływającym na kształt Programu jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rozdrażew.

W strategii ochrony środowiska Gminy Rozdrażew przedstawiono metodykę przygotowania Programu, zaprezentowano politykę środowiskową Gminy, wizję ochrony środowiska oraz, służące jej osiągnięciu, cele i zadania. Dla wszystkich celów i zadań określono harmonogram realizacji. Określono również mierniki realizacji poszczególnych zadań.

Realizacja Programu w istotny sposób przyczyni się do usprawnienia działań z zakresu ochrony środowiska, poprawy jego stanu, a w efekcie podwyższenia jakości życia mieszkańców Gminy Rozdrażew.

1.3. Terminologia

Program ochrony środowiska wymusza na wszystkich uczestnikach procesów decyzyjnych i inwestycyjnych zastosowanie jednakowej terminologii dotyczącej całokształtu ochrony środowiska. Poniżej podane zostały znaczenia zwrotów użytych w opracowaniu, które są zgodne z definicjami zawartymi w Ustawie Prawo Ochrony Środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 Nr 25, poz. 150).

1.3.1. Terminologia z zakresu rozwoju zrównoważonego

Ochrona środowiska - rozumie się przez to podjęcie lub zaniechanie działań, umożliwiające zachowanie lub przywracanie równowagi przyrodniczej; ochrona ta polega w szczególności na:

- racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom,
- przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

Równowaga przyrodnicza - jest to taki stan, w którym na określonym obszarze istnieje równowaga we wzajemnym oddziaływaniu: człowieka, składników przyrody żywej i układu warunków siedliskowych tworzonych przez składniki przyrody nieożywionej.

Środowisko – rozumie się przez to ogół elementów przyrodniczych, w tym także przekształconych w wyniku działalności człowieka, a w szczególności powierzchnię ziemi, kopaliny, wody, powietrze, krajobraz, klimat oraz pozostałe elementy różnorodności biologicznej, a także wzajemne oddziaływania pomiędzy tymi elementami.

Zrównoważony rozwój - rozumie się przez to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego, jak i przyszłych pokoleń.

1.3.2. Terminologia z zakresu ochrony środowiska

Emisja – rozumie się przez to wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza, wody, gleby lub ziemi:

- substancje,
- energie, takie jak ciepło, hałas, wibracje lub pola elektromagnetyczne.

Eutrofizacja – rozumie się przez to wzbogacanie wody biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód.

Hałas - rozumie się przez to dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz.

Obszar chronionego krajobrazu – obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwości zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Celem tworzenia obszarów chronionego krajobrazu może być w szczególności zapewnienie powiązania terenów poddanych ochronie w system obszarów chronionych.

Oddziaływanie na środowisko - rozumie się przez to również oddziaływanie na zdrowie ludzi.

Oddziaływanie na obszar Natura 2000 – rozumie się przez to podejmowane działania, które mogą w znaczący sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin i siedlisk zwierząt lub w inny sposób wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

Organ ochrony środowiska – rozumie się przez to organy administracji powołane do wykonywania zadań publicznych z zakresu ochrony środowiska, stosownie do ich właściwości określonej w tytule VII w dziale I Prawa ochrony środowiska.

Organizacja ekologiczna – rozumie się przez to organizacje społeczne, których statutowym celem jest ochrona środowiska.

Pomnikami przyrody – są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej i historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

Poważna awaria – rozumie się przez to zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do

natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi, lub środowiska, lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Powierzchnia ziemi - rozumie się przez to naturalne ukształtowanie terenu, glebę oraz znajdującą się pod nią ziemię do głębokości oddziaływania człowieka, z tym że pojęcie „gleba” oznacza górną warstwę litosfery, złożoną z części mineralnych, materii organicznej, wody, powietrza i organizmów, obejmującą wierzchnią warstwę gleby i podglebie.

Powietrze - rozumie się przez to powietrze znajdujące się w troposferze, z wyłączeniem wnętrz budynków i miejsc pracy.

Poziom hałasu – rozumie się przez to równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB).

Poziom substancji w powietrzu - rozumie się przez to stężenie substancji w powietrzu w odniesieniu do ustalonego czasu lub opad takiej substancji w odniesieniu do ustalonego czasu i powierzchni.

Pozwolenie, bez podania jego rodzaju – rozumie się przez to pozwolenie na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, o którym mowa w art. 181 ust. 1 Prawa Ochrony Środowiska.

Standardy emisyjne – rozumie się przez to dopuszczalne wielkości emisji.

Substancja niebezpieczna – rozumie się przez to jedną lub więcej substancji albo mieszaniny substancji, które ze względu na swoje właściwości chemiczne, biologiczne lub promieniotwórcze mogą, w razie nieprawidłowego obchodzenia się z nimi, spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, lub środowiska; substancją niebezpieczną może być surowiec, produkt, półprodukt, odpad, a także substancja powstała w wyniku awarii.

Użytkami ekologicznymi – są zasługujące na ochronę „pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna i torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Wielkość emisji - rozumie się przez to rodzaj i ilość wprowadzanych substancji lub energii w określonym czasie oraz stężenia lub poziomy substancji lub energii, w szczególności w gazach odlotowych, wprowadzanych ściekach oraz wytwarzanych odpadach.

Zakład – rozumie się przez to jedną lub kilka instalacji wraz z terenem, do którego prowadzący instalacje posiada tytuł prawny, oraz znajdującymi się na nim urządzeniami.

Zanieczyszczenie – rozumie się przez to emisję, która może być szkodliwa dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, może powodować szkodę w dobrach materialnych, może

pogarszać walory estetyczne środowiska lub może kolidować z innymi, uzasadnionymi sposobami korzystania ze środowiska.

1.3.3. Terminologia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej

Ścieki – rozumie się przez to wprowadzane do wód lub do ziemi:

- wody zużyte, w szczególności na cele bytowe lub gospodarcze;
- ciekłe odchody zwierzęce, z wyjątkiem gnojówki i gnojowicy przeznaczonych do rolniczego wykorzystania w sposób i na zasadach określonych w ustawie z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. Nr 147 poz. 1003);
- wody opadowe lub roztopowe, ujęte w otwarte lub zamknięte systemy kanalizacyjne, pochodzące z powierzchni zanieczyszczonych o trwałej nawierzchni, w szczególności z miast, portów, lotnisk, terenów przemysłowych, handlowych, usługowych i składowych, baz transportowych oraz dróg i parkingów;
- wody odciekowe ze składowisk odpadów i miejsc ich magazynowania, wykorzystane solanki, wody lecznicze i termalne;
- wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych, z wyjątkiem wód wtłaczanych do górotworu, jeżeli rodzaje i ilość substancji zawartych w wodzie wtłaczanej do górotworu są tożsame z rodzajami i ilościami substancji zawartych w pobranej wodzie;
- wody wykorzystane, odprowadzane z obiektów chowu lub hodowli ryb łososiowatych;
- wody wykorzystane, odprowadzane z obiektów chowu lub hodowli ryb innych niż łososiowate albo innych organizmów wodnych, o ile produkcja tych ryb lub organizmów, rozumiana jako średnioroczny przyrost masy tych ryb albo tych organizmów w poszczególnych latach cyklu produkcyjnego, przekracza 1500 kg z 1 ha powierzchni użytkowej stawów rybnych tego obiektu w jednym roku danego cyklu.

Ścieki bytowe – rozumie się przez to ścieki z budynków mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego oraz użyteczności publicznej, powstające w wyniku ludzkiego metabolizmu oraz funkcjonowania gospodarstw domowych oraz ścieki o zbliżonym składzie pochodzące z tych budynków.

Ścieki komunalne – rozumie się przez to ścieki bytowe lub mieszaninę ścieków bytowych ze ściekami przemysłowymi albo wodami opadowymi lub roztopowymi, odprowadzane urządzeniami służącymi do realizacji zadań własnych gminy w zakresie kanalizacji i oczyszczania ścieków komunalnych.

Ścieki przemysłowe – rozumie się przez to ścieki, niebędące ściekami bytowymi albo wodami opadowymi lub roztopowymi powstałe w związku z prowadzoną przez zakład działalnością handlową, przemysłową, składową, transportową lub usługową, a także

będące ich mieszaniną ze ściekami innego podmiotu, odprowadzane urządzeniami kanalizacyjnymi tego zakładu.

Instalacje – rozumie się przez to:

- stacjonarne urządzenie techniczne;
- zespół stacjonarnych urządzeń technicznych powiązanych technologicznie, do których tytułem prawnym dysponuje ten sam podmiot i położonych na terenie jednego zakładu;
- budowle niebędące urządzeniami technicznymi ani ich zespołami, których eksploatacja może spowodować emisję.

Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne – przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej, jeżeli prowadzi działalność gospodarczą w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub zbiorowego odprowadzania ścieków, oraz gminne jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, prowadzące tego rodzaju działalność.

Urządzenia wodne - rozumie się przez to urządzenia służące kształtowaniu zasobów wodnych oraz korzystaniu z nich, a w szczególności:

- budowle: piętrzące, upustowe, przeciwpowodziowe i regulacyjne, a także kanały i rowy;
- zbiorniki, obiekty zbiorników i stopnie wodnych;
- stawy rybne oraz stawy przeznaczone do oczyszczania ścieków, rekreacji lub innych celów;
- obiekty służące do ujmowania wód powierzchniowych oraz podziemnych;
- obiekty energetyki wodnej;
- wyloty urządzeń kanalizacyjnych służące do wprowadzania ścieków do wód lub urządzeń wodnych oraz wyloty urządzeń służące do wprowadzania wody do wód lub urządzeń wodnych;
- stałe urządzenia służące do połowu ryb lub do pozyskiwania innych organizmów wodnych;
- mury oporowe, bulwary, nabrzeża, pomosty, przystanie, kąpieliska;
- stałe urządzenia służące do dokonywania przewozów międzybrzegowych.

Sieć – przewody wodociągowe lub kanalizacyjne wraz z uzbrojeniem i urządzeniami, którymi dostarczana jest woda lub, którymi odprowadzane są ścieki, będące w posiadaniu przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego.

Urządzenia kanalizacyjne – sieci kanalizacyjne, wyloty urządzeń kanalizacyjnych służących do wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi oraz urządzenia podczyszczające i oczyszczające ścieki oraz przepompownie ścieków.

Urządzenia wodociągowe – ujęcia wód powierzchniowych i podziemnych, studnie publiczne, urządzenia służące do magazynowania i uzdatniania wód, sieci wodociągowe, urządzenia regulujące ciśnienie wody.

Przyłącze kanalizacyjne – odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką, licząc od strony budynku, a w przypadku jej braku - od granicy nieruchomości gruntowej.

Urządzenie pomiarowe – przyrząd pomiarowy mierzący ilość odprowadzanych ścieków, znajdujący się na przyłączy kanalizacyjnym.

Przyłącze wodociągowe – odcinek przewodu łączącego sieć wodociagową z wewnętrzną instalacją wodociagową w nieruchomości odbiorcy usług wraz z zaworem za wodomierzem głównym.

DIAGNOZA

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

2.1. Podstawowe dane i wielkości administracyjne

Gmina Rozdrażew leży w granicach administracyjnych województwa wielkopolskiego (ryc.1.), w południowej jego części, w powiecie krotoszyńskim. Współrzędne geograficzne Gminy to 17°31' E i 51°46' N.

Ryc. 1. Położenie Gminy Rozdrażew w województwie Wielkopolskim

źródło: Ważniejsze dane o podregionach, powiatach i gminach województwa wielkopolskiego, 2011 r.

Gmina Rozdrażew graniczy z następującymi jednostkami administracyjnymi:

- od północy z gminą Dobrzyca (powiat pleszewski),
- od północnego – zachodu z gminą Koźmin Wlkp. (powiat krotoszyński),
- od wschodu, południa i południowego – zachodu z gminą Krotoszyn (powiat krotoszyński).

Wraz z Gminami: Koźmin Wlkp., Kobylin, Krotoszyn, Zduny oraz miastem Sulmierzyce, Gmina Rozdrażew wchodzi w skład powiatu krotoszyńskiego (ryc.2).

Ryc. 2. Gminy powiatu krotoszyńskiego

źródło: BIP powiat krotoszyński

Powierzchnia Gminy wynosi 79,5 km², co stanowi 0,27% powierzchni województwa wielkopolskiego oraz 11,1% powierzchni powiatu krotoszyńskiego. Pod względem powierzchni Gmina zajmuje 188 miejsce w województwie.

Powierzchnia Gminy Rozdrażew na tle gmin powiatu krotoszyńskiego

tabela 1

Gminy powiatu	Powierzchnia gmin (km ²)	Udział w powierzchni powiatu (%)
Kobylin	112,4	15,7
Koźmin Wlkp.	152,7	21,45
Krotoszyn	255,5	35,8
Rozdrażew	79,5	11,1
Sulmierzyce	29,0	4,1
Zduny	85,2	11,9

źródło: Ważniejsze dane o podregionach, powiatach i gminach województwa wielkopolskiego, 2011 r.

Rozdrażew to duża wieś gminna, która jest centrum administracyjnym gminy, obejmującej obszar 79,5 km² i zamieszkaną przez około 5238 osób.

Dane administracyjne gminy Rozdrażew

tabela 2

Wyszczególnienie	Wartości
Powierzchnia gminy ogółem (km ²)	79,5
Stan ludności (os.)	5 244
Gęstość zaludnienia (os. na km ²)	66
Liczba gospodarstw domowych	1086

źródło: Urząd Gminy Rozdrażew – stan z dnia 31.12.2011 r.

Gmina Rozdrażew charakteryzuje się niewielką powierzchnią lasów. Sąsiaduje natomiast z dużymi kompleksami leśnymi przylegającymi do granic gminnych od strony południowej i wschodniej.

Rozdrażew jest gminą typowo rolniczą, użytki rolne w stosunku do całkowitej powierzchni gminy stanowią 95,5 % gruntów ogółem. Na terenie gminy największe obszary gleb należą do wyższych klas bonitacyjnych (III a i III b). Uprawia się tu przede wszystkim zboża, ziemniaki, buraki cukrowe i warzywa. W gospodarce gminy dominują duże i średnie gospodarstwa rolne specjalizujące się w hodowli trzody chlewnej i bydła mlecznego. Na terenie gminy rozwija się również działalność usługowa, handlowa i drobne rzemiosło.

Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy

tabela 3

Rodzaje gruntów	Powierzchnia ewidencyjna w ha	Udział w ogólnej powierzchni w %
Powierzchnia ogólna	7 920	100
Użytki rolne	7 562	95,5
Użytki leśne	32	0,4
Sady	3	0,03
Tereny inne	323	4,07

źródło: Gmina Rozdrażew – stan z dnia 31.12.2011 r.

Gminę Rozdrażew tworzy piętnaście wsi, zebranych w trzynaście sołectw: Budy, Chwałki, Dąbrowa, Dębowiec, Dzielice, Grębów, Henryków, Maciejew, Nowa Wieś, Rozdrażew, Rozdrażewek, Trzemeszno, Wolenice, Wygoda, Wyki.

Sołectwa Gminy wraz z zajmowaną powierzchnią

tabela 4

Lp.	Sołectwa	Wioski	Powierzchnia (km ²)	Liczba ludności (osób)
1	Budy	Budy	3,85	324
2	Chwałki	Chwałki	5,5	45
3	Dąbrowa	Dąbrowa	11,1	381
4	Dzielice	Dzielice	7,61	371
5	Grębów	Grębów	8,1	450
6	Henryków	Henryków	1,03	75
7	Maciejew	Maciejew	5,93	301
8	Nowa Wieś	Nowa Wieś	9,22	613
9	Rozdrażew	Rozdrażew	13,03	1 716
10	Rozdrażewek	Rozdrażewek	3,24	304
11	Trzemeszno	Trzemeszno	5,08	224
12	Wolenice	Wolenice Dębowiec Wygoda	5,07	174 45 12
13	Wyki	Wyki	4,39	203

źródło: Gmina Rozdrażew – stan z dnia 13.03.2012 r.

2.2. Położenie geograficzne

Obszar gminy Rozdrażew zgodnie z podziałem Polski na regiony fizyczno – geograficzne (J. Kondracki 2000), położony jest w obrębie makroregionu Nizina Południowowielkopolska, w mezoregionie Wysoczyzna Kaliska. Natomiast według podziału geomorfologicznego Niziny Wielkopolskiej (B. Krygowskiego 1961) obszar ten przynależy do regionu Wysoczyzny Kaliskiej i leży w subregionie Równiny Koźmińskiej.

Pod względem morfologicznym obszar gminy charakteryzuje się wyrównaną i monotonną powierzchnią, w której dominują zdenudowane moreny płaskie i faliste. Poprzecinane są one niewielką ilością drobnych obniżeń dolinnych drobnych cieków dopływów Orli.

Omawiany teren leży w dorzeczu Baryczy w zlewniach cząstkowych Orli, Czarnej Wody (inna nazwa Rów lub Santok), Rowu Rozdrażewskiego i Żydówki. Na terenie gminy nie występują zbiorniki jeziorne.

2.3. Warunki klimatyczne

Teren gminy należy do regionu klimatycznego VIII zachodnio-pomorskiego północno – wielkopolskiego, subregionu Pyzderskiego VIII-6 wg A. Wosia (1994).

Charakterystyczną cechą tego regionu jest występowanie pogody bardzo ciepłej, a jednocześnie pochmurnej i bez opadów, z mniejszą amplitudą temperatur oraz wczesną wiosną i latem, a krótką zimą.

Warunki klimatyczne na terenie subregionu Pyzderskiego

Tabela 5

Warunki klimatyczne	Wskaźnik
Średni roczny opad	530 [mm]
Średnia temperatura powietrza	8,8 [° C]
Najwyższe średnie temperatury	17,2 [° C] czerwiec
Najniższe średnie temperatury	- 3,2 [° C] styczeń
Liczba dni ciepłych	275
Liczba dni mroźnych	35
Liczba dni z przymrozkami	81
Przeważający kierunek wiatrów	W i SW o prędkości 4,0 m/sek.
Okres wegetacyjny	200 – 220 dni

Teren gminy położony jest w krainie Wielkich Dolin wg E. Romera, jest to obszar o najniższym wskaźniku opadów. Niedobór wody wynosi ok. 300 mm. Średnia roczna suma opadów wynosi 530 mm, w latach wilgotnych opady wynoszą 816 mm, natomiast w latach suchych 345 mm. W okresie wegetacyjnym istotnym dla rolnictwa suma opadów wynosi 325 mm.

Niekorzystnymi zjawiskami klimatycznymi, które występują na terenie gminy są wiosenne gradobicia i erozja wietrzna.

2.4. Wartości kulturowe

Zasoby dziedzictwa kulturowego stanowią trwałe i istotny element struktury funkcjonalno - przestrzennej gminy. Na obszarze gminy Rozdrażew znajduje się kilkanaście wartych uwagi obiektów architektonicznych, spośród których część ujęta jest w rejestrze zabytków.

Rozdrażew

- Historyczny układ przestrzenny wsi z czworobocznym rynkiem i zabudową okolicznych ulic,
- Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Jana Chrzciciela (kościół z ok. 1640 r., plebania z końca XIX w., dom sióstr z 1 ćw. XX w., cmentarz parafialny z pocz. XIX w.) w latach 1896 - 97 kościół został rozbudowany. Późnorennesansowa świątynia ma gotyckie cechy oraz barokowe wnętrze. Nad istniejącym już w czasie konsekracji (1644 r.) ołtarzem głównym znajdują się obrazy przedstawiające chrzest Jezusa i Świętą Rodzinę. Pozostałe ołtarze: Matki Bożej i św. Józefa w transepcie oraz św. Anny, św. Krzyża i św. Benona w nawie głównej, pochodzą z końca XVII i początku XVIII. Remonty kościoła były przeprowadzane w latach 1965-66, 1969, 1978, 1991-95,
- Założenie dworskie (dwór z I poł. XIX w., stajnie, chlew, stodoła z końca XIX w., wielorodzinny dom mieszkalny z końca XIX w.),
- Zabudowania Cegielni z 1900 r.,
- Figury św. Jana Nepomucena z XIX w. i Najświętszego Serca Jezusowego z 1905 r.,
- Figura przydrożna- Niepokalane Serce Najświętszej Maryi Panny z ok. 1909 r.,
- Dom z poł. XIX w. drewniany, konstrukcja sumikowo – łątkowa,
- Dom szachulcowy z przełomu XVIII/XIX w.,
- Budynek dworca kolejowego (obecnie siedziba Poczty Polskiej).

Budy

- Szkoła podstawowa z 4 ćw. XIX w. murowana (obecnie dom mieszkalny),
- Krzyż przydrożny z ludową figurą Ukrzyżowanego z 1910 r. drewniany.

Dąbrowa

- Pozostałości zespołu folwarcznego z pocz. XX w.,
- Budynek szkoły podstawowej z 1897 r.,
- Dawna karczma z 1881 r.,

- Dawna karczma z 1890 r.,
- Dom z ok. 1860 r. murowany.

Dzielice

- Budynek szkoły podstawowej z 1835 r.,
- Dom drewniany z ok. 1880 r. konstrukcja sumikowo – łątkowa.
- Dom murowany z 1889 r.

Grębów

- Założenie folwarczne z przełomu XIX/XX w.,
- Budynek szkoły podstawowej z ok. 1910 r.,
- Dawny zajazd z 4 ćw. XIX w.,
- Dom murowany z ok. 1890 r.

Maciejew

- Założenie dworskie z końca XIX w. z parkiem krajobrazowym,
- Drewniana figura Chrystusa Frasobliwego z XIX w. w nowej murowanej kapliczce.

Nowa Wieś

- Zespół kościoła parafialnego p.w. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski (kościół murowany o neobarokowej formie, 1 - nawowy z transeptem z 1924 – 1931 r., plebania z 2 ćw. XX w. murowana, kryta dachem naczółkowym,
- Założenie dworskie z końca XIX w. z pozostałościami parku krajobrazowego.

Rozdrażewek

- Leśniczówka z II poł. XIX w.

Trzemeszno

- Dawna szkoła z ok. 1880 r. obecnie dom mieszkalny,
- Kuźnia z XIX w.,
- Dom z ok. 1910 r.,
- Dawna karczma z 1892 r. obecnie dom mieszkalny.

Wolenice

- Zespół folwarczny powstały w latach 1880 - 1915r. z parkiem krajobrazowym i spichlerzem z II poł. XIX w.

2.5. Infrastruktura techniczna

2.5.1. Komunikacja drogowa

Gmina Rozdrażew wyposażona jest w dobrze rozwiniętą sieć drogową. We wschodniej części przebiega droga krajowa nr 15 relacji Trzebnica – Ostróda o długości 3,3 km. Drogi powiatowe posiadają łączną długości 55,576 km.

Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy**Tabela 6**

Nr drogi	Nazwa
4331P	Krotoszyn – Rozdrażew – Nowa Wieś - Wyki
5151P	Rozdrażew – Grębów – Cegielnia
5152P	Rozdrażew – Koźmin Wlkp.
5153P	Nowa Wieś – Maciejew – Rozdrażewek
5154P	Rozdrażew – Rozdrażewek
5155P	Rozdrażew – Rozdrażewek - Różpole
5156P	Rozdrażew – Dąbrowa - Kobierno
5148P	Koźmin – Nowa Wieś – Budy - Koźminiec
5149P	Cegielnia – Wyki – Koźminiec
5168P	Dzielice – Wolenice

źródło: Urząd Gminy Rozdrażew, 2012 r.

Sieć dróg gminnych ma łączną długość 59,6 km, a drogi dojazdowe do gruntów rolnych 140 km.

2.5.2. Komunikacja kolejowa

Przebiegająca przez gminę linia kolejowa łączy miasta Gniezno i Wrocław najbliższa stacja kolejowa tego szlaku znajduje się we wsi Wolenice.

2.5.3. Elektroenergetyka

Omawiany obszar posiada połączenie z Gminami Koźmin Wlkp, Krotoszyn, Dobrzyca również w zakresie sieci energetycznych wysokiego i średniego napięcia. Światłowód łączy Gminę Rozdrażew z Poznaniem, Jarocinem, Koźminem, Krotoszyńskiem, Ostrowem Wlkp.

Przez obszar gminy obecnie przebiega jedna linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Jarocin – Koźmin Wlkp. Na terenie gminy nie ma stacji rozdzielczych 110/15 kV.

2.5.4. Energetyka wiatrowa

Na terenie gminy Rozdrażew aktualnie nie zlokalizowana żadnych turbin wiatrowych, ale projektowane są w następujących miejscowościach: Grębów, Trzemeszn, Nowa Wieś, Wolenice oraz Dzielice. Dla większości poniższych inwestycji została już wydana decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach.

Wykaz projektowanych turbin wiatrowych na terenie gminy**Tabela 7**

Miejscowość	Numer działki
Grębów	151, 153, 168, 216, 392, 401
Trzemeszn	76, 79/1, 135
Nowa Wieś	4, 45, 50, 51, 81/4
Wolenice	175
Dzielice	-

źródło: Urząd Gminy Rozdrażew., 2012 r.

2.5.5. Gazownictwo

Aktualnie na terenie gminy sieć gazowa nie jest rozprowadzona.

2.5.6. Gospodarka wodno – ściekowa

Gospodarka wodno-ściekowa na terenie gminy jest obecnie tylko częściowo uregulowana. Gmina posiada bowiem pełen stopień zwodociągowania, a niedostatecznie rozbudowaną sieć kanalizacji sanitarnej.

Gospodarka wodna

Na terenie gminy działają trzy wodociągi grupowe, które po modernizacji ujęcia w Dąbrowie (lata 2009/2010), zaopatrują wszystkich mieszkańców gminy Rozdrażew.

Sieć wodociągowa zbudowana jest w przewodzie z rur PCV o łącznej długości 118,8 km. Na terenie gminy istnieje również sieć wodociągowa wykonana z azbestu, która systematycznie jest wymieniana.

Poboru wód dokonuje się w trzech ujęciach gminnych: Dąbrowa, Dzielice i Rozdrażew. Sieć wodociągowa obejmuje 100% mieszkańców gminy.

Ujęcia wód podziemnych będące własnością Gminy Rozdrażew

tabela 8

Lokalizacja	Właściciel i Użytkownik	Nr studni	Głębokość [m p.p.t.]	Zasoby studni [m ³ /h]	Średni pobór wody [m ³ /d] z:		Ważność pozwolenia
					Q (czwar torząd)	Ng (neogeen)	
Dąbrowa	Gmina	1	23,0	58,0	1320,0	-	31.12.2020
		2	18,5				
		5	25,0				
		6	39,0				
		7	21,0				
Dzielice	Gmina	1	23,0	18,0	388,0	-	31.12.2014
		2	18,5				
Rozdrażew	Gmina	1	21,4	39,7	429,65	-	31.12.2014
		2	22,0				

źródło: Urząd Gminy Rozdrażew, 2012 r.

Gospodarka ściekowa

Gospodarka ściekowa gminy jest tylko częściowo uregulowana. Powodem tego stanu jest niedostateczna długość sieci kanalizacji sanitarnej, która wynosi 25,8 km (562 przyłącza) i obejmuje swym zasięgiem miejscowości: Rozdrażew, Maciejów, Trzemeszno, Grębów. W trakcie realizacji jest sieć Nowa Wieś i Budy (148 przyłączy). Pozostała ilość ścieków dowożona jest do oczyszczalni gminnej w Rozdrażewie przez wyspecjalizowane firmy.

Oczyszczalnie ścieków na terenie Gminy Rozdrażew**tabela 9**

Miejscowość	Właściciel/ Użytkownik	Odbiornik	Przepustowość [m ³ /d]	Ważność pozwolenia wodnoprawnego	Typ
Rozdrażew	Gmina	rów melior. R-17	519,5	31.12.2021	mech-biol

źródło: Urząd Gminy Rozdrażew, 2012 r.

Oczyszczalnia w Rozdrażewie jest oczyszczalnią typu mechaniczno-biologicznego. Jej budowa została ukończona w 1999 i lipcu tego roku została oddana do użytku.

Zgodnie z projektem przepustowość oczyszczalni wynosi 600 m³/d. Dobowe ilości ścieków w latach funkcjonowania oczyszczalni zmieniają się. W pierwszym roku działalności wynosiły 37,27 m³, w kolejnych latach wystąpił czterokrotny wzrost tej wielkości, w latach 2002-2003 ustabilizował się na poziomie około 110 m³, a aktualnie 190 - 220 m³/dobę. Ścieki dowożone stanowią niewielki udział ścieków oczyszczanych. W początkowym okresie funkcjonowania oczyszczalni ich udział wynosił około 20%. Kolejne lata, wraz z rozbudową kanalizacji sanitarnej przynosiły spadek tego udziału, który w 2003 roku wynosił zaledwie 3%.

Na podstawie wyników badań ścieków odpływających można stwierdzić, że parametry zanieczyszczeń w ściekach oczyszczonych odprowadzanych do ziemi poprzez rów melioracji szczegółowej R-17 z oczyszczalni w Rozdrażewie kształtują się następująco:

Jakość ścieków odpływających z oczyszczalni w 2011 r.**tabela 10**

Nazwa parametru	Jednostka miary	Wartość parametru w ściekach oczyszczonych		Norma
		03.08.2011 r.	07.09.2011 r.	
BZT ₅	mgO ₂ /l	2,5	4,4	25
ChZT	mgO ₂ /l	47,8	40,3	125
Zawiesiny ogólne	mg/l	3,4	4,5	35
Azot ogólny	mgN/l	14,7	14,9	15
Fosfor ogólny	mgP/l	0,568	1,01	2

źródło: Urząd Gminy Rozdrażew, 2012 r.

Wszystkie osady wytworzone podczas pracy oczyszczalni są zagospodarowane lub unieszkodliwiane. Badania fizyko - chemiczne, stanu parazytologicznego i bakteriologicznego osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków w Rozdrażewie wykazały, że mogą być one wykorzystywane do celów przyrodniczych i rolniczych. Przedmiotowe osady cechuje wysoka zawartość substancji organicznej oraz mikroskładników uzasadniająca ich wykorzystanie w nawożeniu gruntów. Osady z oczyszczalni w Rozdrażewie są wykorzystywane do nawożenia pól uprawnych.

Natomiast skratki pochodzące z pierwszego etapu oczyszczania są usuwane i składowane na wydzielonym obszarze składowiska gminnego, a następnie poddawane utylizacji.

Aktualnie działania samorządu koncentrują się na rozbudowie i usprawnieniu gospodarki ściekowej gminy Rozdrażew.

2.5.7. Gospodarka odpadami

Do najpilniejszych zadań inwestycyjnych w zakresie gospodarki odpadami na terenie gminy w najbliższych latach należeć będzie:

1. zakończenie rekultywacji gminnego składowiska odpadów komunalnych w miejscowości Chwałki oraz
2. budowa punktu gromadzenia odpadów problemowych.

3. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

3.1. Powierzchnia ziemi i gleba

Gleba jest wytworem złożonego procesu glebotwórczego. Składają się na niego oddziaływania klimatu, skały macierzystej, położenia w rzeźbie terenu i przede wszystkim organizmów roślinnych i zwierzęcych. Proces ten jest powolny i przebiega z szybkością 1 cm wytworzonej gleby na 100–400 lat. Z tego względu glebę uważa się za zasób w praktyce nieodnawialny i powinna ona podlegać szczególnej ochronie. Gleby, obok przebiegającego procesu tworzenia, podlegają równocześnie procesom degradacji. Wyróżnia się procesy degradacji fizycznej, chemicznej i biologicznej gleb. Procesy te są ze sobą ściśle połączone i mogą być wywoływane tymi samymi przyczynami. Degradacja gleb powoduje również określone skutki wpływające na całe środowisko przyrodnicze.

Degradacja fizyczna polega na stracie określonej masy gleby w wyniku procesów erozji wodnej i wietrznej oraz na pogorszeniu właściwości powietrzno-wodnych gleby (zaskorupianie, zbitość, rozpyływanie się gleby). Szczególnie groźna, bo nieodwracalna jest strata masa gleby. Utrata masy gleby w ilości 1 t/ha/rok, w wyniku procesów erozyjnych, może w przeciągu 50–100 lat doprowadzić do całkowitej jej degradacji.

Degradacja chemiczna polega na stratach składników pokarmowych roślin, nagromadzeniu się substancji szkodliwych oraz na zakwaszaniu i zasalaniu gleby. Procesy te prowadzą do zmniejszania się żyzności gleby, czyli jej zdolności do wydawania dużych i o dobrej jakości plonów roślin. W warunkach glebowo - klimatycznych Polski szczególnie nasilony i groźny jest proces zakwaszania gleb.

Degradacja biologiczna obejmuje procesy zmniejszania się zawartości substancji organicznej (węgla organicznego) oraz niekorzystne zmiany w składzie mikroflory i mikrofauny glebowej. W składzie mikroflory i mikrofauny zaczynają przeważać mikroorganizmy szkodliwe dla roślin nad mikroorganizmami pożytecznymi (np. bakteriami wiążącymi azot z powietrza).

Procesy degradacji prowadzą do zmniejszania się żyzności gleby, to znaczy jej zdolności do wydawania dużych i o pożądanych cechach jakościowych plonów roślin.

Zmniejsza się również wówczas środowiskowa rola gleby, polegająca na magazynowaniu wody i składników mineralnych oraz na zapobieganiu ujemnym skutkom nagromadzenia substancji szkodliwych dla roślin, zwierząt i ludzi. Ochrona gleby powinna być szczególnym obowiązkiem rolnika oraz przedmiotem troski dla całej gminy.

Dane geodezyjne terenu Gminy Rozdrażew wskazują na całkowity brak gleb najlepszych, czyli klasy I. Gleby II klasy mają niewielki udział, który wynosi 0,63%. Najwięcej

gleb mieści się w klasach IIIa i IIIb. Łączna ich powierzchnia wynosi 77,25% powierzchni Gminy. Są to grunty orne dobre i średnio dobre, dające się wykorzystywać rolniczo. W większości to gleby brunatne zasobne w składniki pokarmowe, wykazujące zarazem prawidłowe stosunki powietrzne i wodne. W klasach IVa i V znajdują się gleby stanowiące 20,7% powierzchni. Są to gleby słabe, jednak nadające się jeszcze do prowadzenia na nich upraw rolniczych. Tworzą je gleby bielcowe, częściowo urozmaicane brunatnymi, wytworzone z piasków gliniastych lekkich na glinach lekkich. Najmniej na terenie Gminy jest gleb najłabszych, klasy VI i VIz. Głównie są to gleby brunatne wylugowane i brunatne kwaśne o składzie mechanicznym piasków słabogliniastych i luźnych. Zawierają one niewielką ilość składników pokarmowych, są zbyt kwaśne i za suche. Często pozbawione są struktury glebowej i nie wykazują wartości rolniczej. Gleby te zaliczane są do bardzo słabych, nadających się pod zalesienia.

Klasy bonitacyjne gleb gminy Rozdrażew

tabela 12

I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VIz
Powierzchnia (ha)								
0	42,06	3419,80	1729,79	664,57	239,51	481,45	88,86	0,07

źródło: Urząd Gminy Rozdrażew, 2012 r.

3.2. Zasoby wodne

3.2.1. Wody powierzchniowe

Teren Gminy położony jest w dorzeczu rzeki Odry, w zlewni rzeki Baryczy oraz w zlewniach rzek: Orli, Czarnej Wody, Rowu Rozdrażewskiego i Żydówki. Retencja wód powierzchniowych Gminy odbywa się przy współdziale rzeki Czarna Woda, do której następuje spływ z południowej części Gminy oraz rzeki Orli odbierającej wody z północnej jej części poprzez Rów Rozdrażewski. Rzeki te zasilane są również wodami płynącymi w rowach melioracyjnych i drenach. Poziom wód w rzekach zmienia się w ciągu roku. Jest on uzależniony od opadów oraz pory roku.

Rzeki analizowanych zlewni zaliczane są do rzek nizinnych o gruntowo-deszczowo-śnieżnym reżimie zasilania, z jednym maksimum i minimum w ciągu roku. W przebiegu stanów i przepływów wody dominują stany niskie przy współwystępujących w niedużym stopniu stanach średnich i wysokich.

Na terenie Gminy spotkać można również sztuczne zbiorniki wód stojących - stawy. Są to w większości zbiorniki retencyjne o niewielkiej powierzchni.

Na jakość wód na terenie Gminy znacząco wpływa sposób użytkowania gruntów w pobliżu cieków oraz w ich zlewniach. Gmina Rozdrażew nie prowadzi monitoringu jakości wód powierzchniowych, jedyne dane na ten temat pochodzą z WIOŚ i dotyczą rzek Orli i Czarnej Wody. Wskazują one, że wody te nie spełniają wymaganych norm czystości.

Zły stan jakości wód rzeki Orli jest wynikiem zanieczyszczania ściekami bytowo-gospodarczymi. Ścieki pochodzą zarówno z terenu Gminy (Budy, Wyki), jak również z Gmin Koźmin Wlkp. i Krotoszyn, docierając przez Żydówkę.

Wody powierzchniowe są bardzo obciążone zanieczyszczeniami organicznymi, nadmiarem biogenów oraz wykazują wysoki stopień niedotlenienia. Przyczyną tych problemów może być niedokończony proces kanalizacji Gminy. Brak kanalizacji powoduje, że duże ilości zanieczyszczeń pochodzących z gospodarstw domowych i rolnych trafia bezpośrednio do wód powierzchniowych.

3.2.2. Wody podziemne

Na omawianym obszarze powszechnie wykorzystywane są utwory wodonośne czwartorzędu - plejstocenu, neogenu - miocenu oraz mezozoiku - jury dolnej.

Wody w utworach neogeńskich

Występowanie wód w utworach neogeńskich związane jest z seriami piasków wieku miocenińskiego. Wody te związane są z neogeńską niecką wielkopolską. Poziom mioceniński na ujęciu w Nowej Wsi występuje na głębokości 146,0 – 158,5 m p.p.t. Wykształcony jest w postaci piasków drobnoziarnistych. Zwierciadło wody ma charakter naporowy i stabilizuje się na głębokości 41,2 m p.p.t. Parametry hydrogeologiczne poziomu miocenińskiego są następujące: $k = 0,098 \text{ m/h}$, $q = 1,02 \text{ m}^3/\text{h/1m}$. Zasilanie jest niewielkie, następuje przez przesączanie z nadległych poziomów czwartorzędowych lub bezpośrednio przez infiltrację opadów przez nadkład ilasto – gliniasty. Moduł zasilania poziomu miocenińskiego wynosi średnio $0,1 - 0,5 \text{ m}^3/\text{h km}^2$.

Wody w utworach czwartorzędowych

W obrębie czwartorzędowego piętra wodonośnego można wyróżnić dwa główne poziomy wodonośne: międzyglinowy górny i międzyglinowy dolny. W dolinie Czarnej Wody i innych cieków występuje poziom gruntowy będący w łączności hydraulicznej z poziomem międzyglinowym górnym.

Poziom gruntowy otworem awaryjnym nr 6 na ujęciu w Dąbrowie ujęto osady rzeczne zlodowacenia środkowopolskiego, ten poziom wodonośny związany jest genetycznie prawdopodobnie z doliną kopalną Czarnej Wody. Nieznane jest rozprzestrzenienie tej struktury, bowiem osady te zostały nawiercone jedynie w otworze nr 6, położonym najbliżej obecnego cieku o nazwie Czarna Woda. Warstwa wodonośna pradoliny Czarnej Wody może

pozostawać w łączności hydraulicznej z poziomem międzyglinowym górnym oraz lokalnie z poziomem międzyglinowym dolnym. W otworze awaryjnym nr 6, zwierciadło wody zostało nawiercone na głębokości 11,5 m p.p.t., ustabilizowało się na głębokości 1,35 m p.p.t. Warstwa wodonośna o miąższości 20,5 m wykształcona jest w postaci piasków drobnoziarnistych z okruchami węgla brunatnego oraz piasków średnioziarnistych. Parametry hydrogeologiczne tego poziomu wg otworu nr 6 są następujące: $k = 0,0000425$ m/s, $q = 3,061$ m³/h/1m, $T = 3,137$ m²/h.

Poziom międzyglinowy górny związany jest z osadami wodnolodowcowymi interglacjału mazowieckiego. Utwory wodonośne wykształcone są w postaci piasków różnoziarnistych, pospólek oraz żwirów. Osady te występują przede wszystkim na linii Krotoszyn – Rozdrażew i w rejonie Dzielic. Stanowią strukturę hydrogeologiczną o nazwie Rozdrażew – Kobierno. Zasięg występowania poziomu międzyglinowego górnego w granicach struktury Rozdrażew – Kobierno. Struktura ta rozciąga się od Rozdrażewa na południe przez Dąbrowę do rejonu Kobierna, wzdłuż współczesnej doliny Czarnej Wody, z odgałęzieniami na północny-wschód w rejonie Kościuszkowa i na zachód do Dzielic. W rejonie Dąbrowy szerokość struktury wynosi około 1,5 km. Drenaż wód następuje w kierunku doliny Czarnej Wody.

Miąższość poziomu międzyglinowego górnego na terenie ujęcia w miejscowości Dąbrowa wynosiła 6,0 – 10,5 m. Poziom ma charakter naporowy, na terenie ujęcia w otworach 1 i 2 zwierciadło wody zostało nawiercone na głębokości 8,8 – 11,0 m p.p.t., ustabilizowało się na głębokości 3,05 – 5,52 m p.p.t. Parametry hydrogeologiczne tego poziomu wg otworów 1 i 2 są następujące: $k = 0,33 - 0,407$ m/h, $q = 3,13 - 6,21$ m³/h/1m, $T = 4,275 - 10$ m²/h. Poziom zasilany jest na drodze przesączania z nadległego poziomu gruntowego lub bezpośrednio przez infiltrację przez kompleks glin morenowych. Dla struktury Rozdrażew - Kobierno wg. „Bilansu wód podziemnych w obrębie struktur wodonośnych wraz z oceną ich udokumentowania, wykorzystywania oraz określenia rezerw zasobowych (powiat rawicki, krotoszyński, jarociński, pleszewski) woj. wielkopolskie – powiat krotoszyński” Hydroconsult Sp. z o.o., 2007 r., moduł zasobów odnawialnych i zasobów dyspozycyjnych poziomu międzyglinowego górnego wynosi odpowiednio $M_o = 5,4$ m³/h km² i $M_d = 4,5$ m³/h km². Na terenie gminy Rozdrażew struktura Rozdrażew – Kobierno posiada powierzchnię $F = 9,38$ km² stąd zasoby odnawialne tego fragmentu można szacować na $Q_o = 50,7$ m³/h, a zasoby dyspozycyjne na $Q_d = 42,2$ m³/h.

Poziom międzyglinowy dolny związany jest z osadami fluwialnymi interglacjału mazowieckiego. Poziom ten nie ma rozprzestrzenienia regionalnego, występuje na terenie gminy jedynie lokalnie. Utwory wodonośne wykształcone są w postaci piasków średnio- i gruboziarnistych. Miąższość osadów dochodzi do 10 m. Zwierciadło wody ma charakter subartezyjski i stabilizowało się na poziomie 6,0 – 11,0 m p.p.t. Parametry hydrogeologiczne

tego poziomu na terenie ujęcia są następujące: $k = 0,15 \text{ m/h}$, $q = 0,4 \text{ m}^3/\text{h}/1\text{m}$. Poziom zasilany jest na drodze przesączania z nadległego poziomu międzyglinowego górnego. Drenaż wód następuje w kierunku doliny Czarnej Wody.

Jakość wód podziemnych piętra czwartorzędowego na podstawie badań jakości wody surowej z ujęcia w Dąbrowie.

Jakość wód podziemnych ujęcia w Dąbrowie

tabela 13

Składniki wody	Wskaźniki dopuszczalne wg 1*	Otwór awaryjny nr 5 06.03.2010 r.	Otwór awaryjny nr 6 06.03.2010 r.	Otwór awaryjny nr 7 06.03.2010 r.
Mętność NTU	1	10	6	6,9
Barwa mg Pt/l (sączona)	15	7	6,9	5
Zapach	akceptowalny	z1G _(H₂S)	z1R	z1R
Odczyn, pH	6,5 – 9,5	7,02	7,28	7,4
Przewodność właściwa $\mu\text{S}/\text{cm}$	2500	842	760	452
Twardość ogólna mg CaCO_3/l	60 - 500	452,0	403,5	395,2
Żelazo mg Fe/l	0,2	0,738	0,43	1,81
Mangan mg Mn/l	0,05	0,28	0,272	0,374
Amoniak mg NH_4/l	0,5	0,116	0,15	0,416
Azotyny mg NO_2/l	0,5	<0,05	<0,05	<0,05
Azotany mg NO_3/l	50	<1	24,5	<1
Siarczany mg SO_4/l	250	55,1	84	53,8
Chlorki mg Cl/l	-	30	25	56
Wodorowęglany mg HCO_3/l	-	445	378	299
Wapń mg Ca/l	-	139,0	133,0	131,0
Magnez mg Mg/l	30 -125	25,0	22,4	16,2
Potas mg K/l	-	3,5	2,7	2,5
Sód mg Na/l	200	18,0	15,1	12,2
Mineralizacja ogólna mg/l	-	748	689	627
Bakterie grupy Coli jtk/100 ml	0	0	0	0
E. Coli jtk/100 ml	0	0	0	0
Paciorkowce kałowe jtk/100 ml	0	0	0	0
Ogólna liczba bakterii w 36° jtk/100 ml	50	12	8	3

1* - Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. (Dz. U. Nr 61 poz. 417) – w sprawie wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

2* - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. (Dz. U. Nr 143, poz. 896) – w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych

Pod względem parametrów fizyko – chemicznych zgodnie z RMŚ (Dz. U. Nr 143, poz. 896) woda z ujęcia w Dąbrowie odpowiada II klasie jakości. Klasa II to wody dobrej jakości, w których wartości niektórych elementów fizykochemicznych są podwyższone w wyniku naturalnych procesów zachodzących w wodach podziemnych oraz wartości elementów fizykochemicznych nie wykazują na wpływ działalności człowieka albo jest to wpływ bardzo słaby. Podwyższone wartości żelaza i manganu odnotowuje się w wodach

fluwialnych i fluwioglacjalnych Niżu Polskiego, a główną przyczyną tego są z jednej strony otoczaki tlenku Mn i wodorotlenku Fe na ziarnach piasków i żwirów, z drugiej zaś rozkład substancji organicznej. W czwartorzędowych środowiskach wodonośnych na Niżu Polskim przeciętna wartość żelaza w wodzie wynosi 0,08 – 8,2 mg Fe/l, a manganu 0,01 – 4,0 mg Mn/l.

3.3. Powietrze

Powietrze atmosferyczne jest jednym z elementów środowiska przyrodniczego, którego jakość ulega ciągłym zmianom. Do powietrza są emitowane znaczne ilości zanieczyszczeń, takich jak: pyły, związki organiczne, oraz związki nieorganiczne azotu, siarki, węgla i inne. Stężenia zanieczyszczeń występujących w powietrzu atmosferycznym są zależne od gęstości zaludnienia, stopnia urbanizacji i uprzemysłowienia poszczególnych rejonów. Ponadto podlegają one szybkim zmianom w czasie i przestrzeni w zależności od lokalnych warunków meteorologicznych i topograficznych.

Funkcjonowanie systemu społeczno-gospodarczego powoduje coraz większą presję na powietrze. Zapotrzebowanie na energię stale wzrasta, a zatem coraz więcej szkodliwych gazów powstaje w wyniku spalania paliw kopalnych: węgla, ropy naftowej i gazu ziemnego. Dwa najważniejsze związki zanieczyszczające powietrze - dwutlenek siarki (SO_2) i tlenki azotu (NO_x), są głównymi sprawcami kwaśnych deszczy. Inne gazy przyczyniają się do wzrostu ilości gazów zatrzymujących ciepło w atmosferze. Należy do nich szczególnie dwutlenek węgla (CO_2), przedostający się do atmosfery przy spalaniu paliw kopalnych oraz metan (CH_4), uwalniany z m.in. z bagien i odchodów zwierzęcych.

W Gminie Rozdrażew brak dużych zakładów przemysłowych. Problem stanowią rozproszone źródła zanieczyszczeń. Do emitatorów zalicza się pojedyncze gospodarstwa domowe, wprowadzające do atmosfery zanieczyszczenia pochodzące ze spalania paliw grzewczych. Głównym i praktycznie jedynym źródłem energii cieplnej jest węgiel kamienny oraz brunatny. Gaz butlowy, jak i olej opałowy stanowią pojedyncze przypadki notowane na terenie Gminy.

Źródła energii cieplnej na terenie Gminy Rozdrażew

tabela 14

Lp.	Źródło energii cieplnej	Liczba źródeł
1	Węgiel	Teren całej Gminy
2	Gaz	7
3	Olej opałowy	3
4	Energia słoneczna lub inne	2

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Rozdrażew, 2012 r.

Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego związane jest głównie ze spalaniem paliw (emisja komunikacyjna) oraz ogrzewaniem budynków mieszkalnych opalanych węglem (emisja niska). Poza gospodarstwami domowymi, emisję do powietrza prowadzą również niewielkie podmioty gospodarcze, prowadzące działalność usługową w zakresie mechaniki pojazdów i handlu.

Powiat Krotoszyński (Gmina Rozdrażew) został zaliczony w celu oceny jakości powietrza do strefy wielkopolskiej. W wyniku przeprowadzonej w przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w 2010 r. klasyfikacji stref pod kątem ochrony zdrowia jak i roślin jest zaliczenie Powiatu Krotoszyńskiego dla wymaganych substancji, za wyjątkiem ozonu, pyłu i BaP (bezo(a)pirenu) do klasy A. Dla ozonu i pyłu PM10 i BaP obszar strefy wielkopolskiej zaliczono do klasy C, a dla pyłu PM 2,5 do klasy B.

**Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń
dokonanej z uwzględnieniem kryterium ochrony zdrowia**

tabela 15

Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń											
	NO ₂	SO ₂	CO	C ₆ H ₆	Pył PM 2,5	Pył PM 10	BaP	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
Strefa wielkopolska	A	A	A	A	B	C	C	A	A	A	A	C

źródło: WIOŚ, Poznań 2010 r.

**Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń
dokonanej z uwzględnieniem kryterium ochrony roślin**

tabela 16

Nazwa strefy/powiatu	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń		
	SO ₂	NO _x	O ₃
Strefa wielkopolska	A	A	C

źródło: WIOŚ, Poznań 2010 r.

Klasa A - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych.

Klasa B – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji.

Klasa C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalny, poziomy docelowy, poziomy celów długoterminowych.

3.4. Zasoby geologiczne

Gmina Rozdrażew położona jest w obrębie monokliny przedsudeckiej. Pokrywają ją utwory czwartorzędowe, wykształcone w postaci osadów plejstocenu i holocenu.

Osady mezozoiczne reprezentowane są przez utwory jury dolnej. Wykształcają się one jako ilowce z wkładami piaskowców różnoziarnistych szarych i kredowych.

Na utworach jury zalegają utwory miocenu, które reprezentowane są przez osady burowęglowe, przewarstwiane piaskami drobnymi i pylastymi, iłami i mułkam. Górny miocen i pliocen to sedimentacja znacznej miąższości (100 – 110 m) iłów. Strop tych osadów nawiercono na głębokości 28,0 m p.p.t .

Utwory czwartorzędowe reprezentują osady lodowcowe i wodnolodowcowe plejstocenu, których miąższość jest różna i wynosi od kilku do kilkudziesięciu metrów. Wierceniami w Dąbrowie rozpoznano pełen profil utworów czwartorzędowych, wiercenie zakończono na głębokości 55,0 m p.p.t. przewiercając gliny zwałowe zlodowacenia południowopolskiego, które zalegają bezpośrednio na iłach mio-pliocenu. Na omawianym obszarze profil czwartorzędu rozpoczyna kompleks glin zwałowych zlodowacenia południowopolskiego o miąższości ok. 20 m. Na glinach południowopolskich lokalnie zalegają utwory klastyczne interglacjału mazowieckiego wykształcone jako piaski drobno i średnioziarniste oraz żwiry, osady te zalegają w przedziale głębokości 31,0 – 40,0 m p.p.t. Utwory zlodowacenia środkowopolskiego wykształcone są w postaci dwóch poziomów glin zwałowych. Miąższość poziomu dolnego może dochodzić do ok. 20 m, a górnego do ok. 10 m. Utworami rozdzielającymi gliny zwałowe są piaski drobnoziarniste o miąższości 5 -10 m. Lokalnie występują utwory zastoiskowe ily i muły oraz torfy o miąższości 6 – 7 m. Osady holocenu to piaski drobnoziarniste rzadziej mułki, mady oraz torfy występujące lokalnie, głównie w dolinie Czarnej Wody.

Baza surowcowa Gminy należy do bardzo ubogich. Wykazano występowanie na tym terenie jedynie glin zwałowych piaszczystych. Niestety ze względu na duże zanieczyszczenie innymi frakcjami nie może być wykorzystywana jako surowiec ceramiczny. Gлина ta była w przeszłości wykorzystywana do produkcji cegieł, jednak zawartość marglu obniżała znacznie jej przydatność w produkcji cegły.

Na terenie gminy nie występują żadne udokumentowane złoża kopalin.

3.5. Żywe zasoby przyrody

Stopień zalesienia Gminy stwarza niekorzystne warunki do życia i rozwoju dzikich zwierząt. Niewielki stopień pokrycia lasem nie pozwala na wytworzenie się wystarczającej

liczby nisz ekologicznych. Stąd na terenie Gminy Rozdrażew notuje się niewielkie zróżnicowanie gatunkowe i niewielkie liczebności fauny.

W oparciu o szczątkowe dane terenowe oraz tendencje obserwowane w województwie, można określić rodzaj zwierzyny jako typowy dla wielkopolski. Na terenie Gminy pojawiają się sarny (*Capreolus capreolus*), a reprezentantami zwierzyny drobnej są przede wszystkim zajęce (*Lepus europaeus europaeus*) i lisy (*Vulpes vulpes*).

Brak szczegółowej inwentaryzacji przyrodniczej uniemożliwia przeprowadzenia pełniejszej diagnozy tego stanu.

3.6. Lasy

Lasy na terenie Gminy zlokalizowane są we wsiach Rozdrażew, Trzemeszno, Dąbrowa i Wyki. W skali Gminy tereny leśne pokrywają 32 ha, co stanowi zaledwie 0,4% ogólnej powierzchni gruntów. Jest to wskaźnik najniższy wśród gmin powiatu krotoszyńskiego. Lesistość powiatu wynosi 18,5 %, a województwa wielkopolskiego - 26%. Analiza lesistości w odniesieniu do poszczególnych sołectw wykazuje wysokie zróżnicowanie. Niektóre wsie takie jak: Grębów, Henryków, Rozdrażewek to tereny pozbawione zupełnie terenów leśnych. Zalesienia pozostałych wsi mieści się przedziale od 0,1% do 1,0%. Wyjątek stanowią wsie Wyki z zalesieniem stanowiącym 2,55 i Dąbrowa, w której tereny leśne wynoszą 1,5%.

Pod względem formy własności, na terenie Gminy znajdują się zarówno lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa (26 ha), jaki i Skarbu Państwa (5 ha). Lasy Skarbu Państwa znajdują się w zarządzie Nadleśnictwa Krotoszyn.

W lasach państwowych dominują drzewostany sosnowe (*Pinus silvestris*), stanowiące głównie sztuczne nasadzenia. Wiek lasu określany jest w przedziale 40-80 lat. Lasy prywatne złożone są głównie z drzew liściastych takich jak akacje (*Acacia*) i topole (*Populus*). Wiek tych zbiorowisk wynosi od 30 do 45 lat.

3.7. Obszary i obiekty chronione

Na terenie Gminy Rozdrażew oprócz Obszaru Chronionego Krajobrazu Dąbrowy krotoszyńskie Baszków – Rochy oraz obszaru NATURA 2000 – Dąbrowy Krotoszyńskie nie wyznaczono żadnych innych obszarów i obiektów szczególnie cennych pod względem przyrodniczym i gatunkowym zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody.

Najważniejszym sposobem ochrony żywych zasobów środowiska są tzw. szczególne formy ochrony przyrody. W typologii szczególnych form ochrony przyrody wyróżnia się:

- ochronę obszarową: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, Natura 2000,
- ochronę indywidualną: pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu,
- ochronę gatunkową.

Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1 000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe. Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów.

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi. Na obszarach graniczących z rezerwatem przyrody może być wyznaczona otulina. Uznanie za rezerwat przyrody obszarów, następuje w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, które określa jego nazwę, położenie lub przebieg granicy i otulinę, jeżeli została wyznaczona, cele ochrony oraz rodzaj, typ i podtyp rezerwatu przyrody, a także sprawującego nadzór nad rezerwatem. Regionalny dyrektor ochrony środowiska, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, po zasięgnięciu opinii regionalnej rady ochrony przyrody, może zwiększyć obszar rezerwatu przyrody, zmienić cele ochrony, a w razie bezpowrotnej utraty wartości przyrodniczych, dla których rezerwat został powołany – zmniejszyć obszar rezerwatu przyrody albo zlikwidować rezerwat przyrody.

Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Na obszarach graniczących z parkiem krajobrazowym może być wyznaczona otulina.

Utworzenie parku krajobrazowego lub powiększenie jego obszaru następuje w drodze uchwały sejmiku województwa, która określa jego nazwę, obszar, przebieg granicy i otulinę, jeżeli została wyznaczona, szczególne cele ochrony oraz zakazy właściwe dla danego parku krajobrazowego lub jego części.

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Wyznaczenie obszaru chronionego krajobrazu następuje w drodze uchwały sejmiku województwa, która określa jego nazwę, położenie, obszar, sprawującego nadzór, ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów oraz zakazy właściwe dla danego obszaru chronionego krajobrazu lub jego części.

Obszaru Chronionego Krajobrazu Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy

Na terenie Gminy Rozdrażew znajduje się fragment Obszaru Chronionego Krajobrazu Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy. Został on utworzony 25.02.1993 r. na podstawie Rozporządzenia Nr 6 Wojewody Kaliskiego z dnia 22.01.1993 r., w sprawie ustalenia Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków - Rochy” na terenie województwa kaliskiego i zasad korzystania z tego obszaru (Dz. Urz. Woj. Kal. Nr 2 poz. 14). Obszar Chronionego Krajobrazu Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy obejmuje powierzchnię 55 800 ha na terenie następujących gmin: Dobrzyca, Krotoszyn, Odolanów, Ostrów Wielkopolski, Pleszew, Raszków, Rozdrażew i Zduny.

Obszar jest największym w Europie Środkowowschodniej skupiskiem acydofilnych lasów liściastych różnego typu z pomnikowymi okazami dębów i buków często o wieku powyżej 200 lat, o wysokich wartościach hodowlanych.

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

Na terenie Gminy Rozdrażew żaden z obiektów przyrodniczych nie uzyskał statutu pomnika przyrody.

Stanowiskami dokumentacyjnymi są niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Stanowiskami dokumentacyjnymi mogą być także miejsca występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt.

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty

nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Ustanowienie pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego następuje w drodze uchwały rady gminy.

Ochrona gatunkowa obejmuje okazy gatunków oraz siedliska i ostoje roślin, zwierząt i grzybów. Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoje, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej. W celu ochrony ostoje i stanowisk roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową lub ostoje, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być ustalane strefy ochrony.

Interesujące przyrodniczo skupiska roślinności stanowi zieleń zorganizowana w tzw. parkach dworskich obecnych na terenie wsi: Rozdrażew, Wyki, Maciejew i Wolenice.

3.7.1. Obszary NATURA 2000

Obszary Natura 2000 zostały wyznaczone w trybie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.) Europejska Sieć Ekologiczna NATURA 2000 to forma ochrony przyrody (obok istniejących parków narodowych, rezerwatów przyrody czy innych) wprowadzona w naszym kraju od momentu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej. Za obszary NATURA 2000 uznaje się tereny najważniejsze dla zachowania zagrożonych lub bardzo rzadkich gatunków roślin, zwierząt czy charakterystycznych siedlisk przyrodniczych, mających znaczenie dla ochrony wartości przyrodniczych Europy. Istotnym elementem systemu NATURA 2000 jest monitoring stanu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunkowych roślin i zwierząt, oraz ich populacji, za pomocą którego sprawdzana jest skuteczność działań ochronnych. W Polsce obszary NATURA 2000 mogą docelowo objąć nawet około 20 % powierzchni kraju.

W skład sieci NATURA 2000 wchodzi:

- Obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) - (Special Protection Areas - SPA) wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 79/409/EWG w sprawie

ochrony dzikich ptaków tzw. „Ptasiej”,

- Specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) - (Special Areas of Conservation - SAC) wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. „Siedliskowej”, dla siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I oraz gatunków roślin i zwierząt wymienionych w załączniku II do Dyrektywy.

W 2004 r. Ministerstwo Środowiska opracowało listę obszarów specjalnej ochrony ptaków oraz listę proponowanych obszarów o znaczeniu wspólnotowym (OZW) wymagających objęcia ich ochroną w formie specjalnych obszarów ochrony siedlisk. Na opracowanych listach znajdowały się:

- 72 obszary specjalnej ochrony ptaków o łącznej powierzchni 3312,8 tys. ha (w tym obszary lądowe - 2433,4 tys. ha co stanowi 7,8% pow. kraju.)
- 184 projektowane specjalne obszary ochrony siedlisk o łącznej powierzchni 1171, tys. ha co stanowi 3,6% pow. kraju.

Ani lista obszarów proponowanych („siedliskowych”), ani wyznaczonych („ptasich”) na terenie Polski nie jest ostatecznie zamknięta i opracowana w sposób kompletny. Pozarządowe organizacje ekologiczne w trosce o przyrodę opracowały listę dodatkowych obszarów do włączenia ich do sieci NATURA 2000 – jest to tzw. „shadow list”. W ramach tej listy sugeruje się powiększenie powierzchni wielu obszarów „siedliskowych”, dopisanie 282 nowych obszarów „siedliskowych” oraz powiększenie listy obszarów „ptasich” o 68 obszarów.

Zgodnie z danymi Ministerstwa Środowiska, aktualnie na terenie Gminy Rozdrażew znajdują się obszary NATURA 2000 o powierzchni około 5 ha: specjalny obszar ochrony siedlisk Dąbrowy Krotoszyńskie (SOO) PLH300002 oraz obszar specjalnej ochrony ptaków Dąbrowy Krotoszyńskie (OSO) PLB300007.

Poniżej zamieszczono za Instytutem na Rzecz Ekorozwoju charakterystykę obszaru NATURA 2000 o nazwie Dąbrowy Krotoszyńskie.

Powierzchnia : 34225.2 ha

Kod obszaru : PLH300002

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000:

specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa)

Status obszaru :

obszar zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej

Opis :

Ostoja położona jest w południowej Wielkopolsce, w zachodniej części Wysoczyzny Kaliskiej. Głównym celem jej utworzenia jest ochrona największego w Europie zwartego

kompleksu lasów dębowych. To właśnie siedliska złożone głównie z dębu szypułkowego , tzw. kwaśne dąbrowy zajmują 60% powierzchni ostoi. Występuje tu również acydofilny las grabowo-dębowy. Najżyźniejsze tereny leśne porasta grąd środkowoeuropejski, natomiast w wilgotnych obniżeniach występuje łąg olszowy i wiązowo-jesionowy. Wśród roślinności nieleśnej na szczególną uwagę zasługują torfowiska niskie i przejściowe, a także łąki trzęślicowe, występujące w okolicach Chwaliszewa i Odolanowa. W sumie na terenie ostoi stwierdzono występowanie aż 12 typów siedlisk cennych z europejskiego punktu widzenia, w tym trzech uznanych za priorytetowe: lasów łągowych, śródlądowych muraw napiaskowych i lasów bagiennych. Flora tego terenu jest bardzo bogata. Występuje tu ponad 850 gatunków roślin, w tym liczne gatunki roślin rzadkich i ginących m.in. turzyca Buxbauma, kosaciec syberyjski, pnące - wiciokrzew pomorski oraz storczyki: storczyk krwisty, kruszczyk szerokolistny, kruszczyk błotny i bezzieleniowy storczyk - gnieźnik leśny. Ponadto na obszarze tym występuje wiele roślin zaliczanych do flory górskiej, takich jak jarzianka większa, ostrożeń łąkowy, skrzyp olbrzymi i starzec Fuchsa. Obszar ten jest również cenną z europejskiego punktu widzenia ostoją dla bociana czarnego, żurawia, muchołówki białoszyjej i skowronka borowego.

formy ochrony przyrody :

Baszków [*rezerwat przyrody*],

Buczyna Helenopol [*rezerwat przyrody*],

Dąbrowa Smoszew [*rezerwat przyrody*],

Dąbrowa k. Biadek Krotoszyńskich [*rezerwat przyrody*],

Miejski Bór [*rezerwat przyrody*],

Mszar Bogdaniec [*rezerwat przyrody*],

Obszar Chronionego Krajobrazu Dąbrowy Krotoszyńskie [*obszar chronionego krajobrazu*],

Zagrożenia :

Głównym potencjalnym zagrożeniem dla ostoi jest postępujące odwodnienie terenu na skutek niewłaściwie przeprowadzonych melioracji. W wyniku odwodnienia terenu mogą powstać trudności z odnawianiem drzewostanów dębowych. Dla terenów nieleśnych ostoi głównym zagrożeniem jest zaprzestanie ekstensywnego użytkowania łąk.

Siedliska :

ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*)*,

zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*) ,

ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*),
niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),

torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*),
górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk,
kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*),

grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum),
pomorski kwaśny las brzozowo-dębowy (Betulo-Quercetum),
łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae, olsy źródliskowe)*,
bory i lasy bagienne (Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi-Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne)*,
łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (Ficario-Ulmetum),

Ważne dla Europy gatunki zwierząt (z Zał. II Dyr. siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej, w tym gatunki priorytetowe) :

bielik [ptak]
bocian czarny [ptak]
dzięcioł czarny [ptak]
dzięcioł średni [ptak]
dzięcioł zielonosiwy [ptak]
gąsiorek [ptak]
jarzębatka [ptak]
kumak nizinny [płaz]
lerka [ptak]
muchołówka białoszyja [ptak]
muchołówka mała [ptak]
ortolan [ptak]
piskorz [ryba]
traszka grzebieniasta [płaz]
żuraw [ptak]

Obszar biogeograficzny : kontynentalny

Gminy : Sulmierzyce,

Krotoszyn,

Rozdrażew,

Zduny,

Odolanów,

Ostrów Wielkopolski,

Raszków,

Dobrzyca,

Pleszew,

Cieszków,

Milicz.

3.8. Hałas i pola elektromagnetyczne

Stan akustyczny środowiska określa klimat akustyczny charakteryzujący dany rejon. Podstawowym wskaźnikiem klimatu akustycznego jest sumaryczny poziom hałasu danego obszaru, w decydującym stopniu zależny od jego urbanizacji oraz rodzaju emitowanego hałasu tj.:

- hałasu komunikacyjnego od dróg i szyn, który rozprzestrzenia się na odległe obszary,
- hałasu przemysłowego obejmującego swym zasięgiem najbliższe otoczenie.

Hałasem zwyczajowo nazywa się każdy dźwięk, niezależnie od jego sposobu powstawania, głośności i czasu trwania, który powoduje dyskomfort psychiczny lub jest odczuwany jako uciążliwość. Odbieranie dźwięku jako uciążliwości i nazywanie go hałasem, zależy od osobniczych właściwości i stanu psychicznego osoby, która jest na niego narażona. Do najbardziej uciążliwych źródeł hałasu w środowisku należy komunikacja drogowa. Główne czynniki mające wpływ na poziom emisji hałasu komunikacyjnego to:

- natężenie ruchu i udział pojazdów transportu ciężkiego (samochody ciężarowe, tiry, autobusy) w strumieniu wszystkich pojazdów,
- stan techniczny pojazdów,
- rodzaj nawierzchni dróg, których zły stan powoduje dodatkowe wstrząsy oraz zmniejsza płynność poruszających się pojazdów (częste hamowanie),
- organizacja ruchu drogowego.

Hałas przemysłowy jest również dokuczliwym elementem zakłócającym jakość środowiska człowieka. Głównymi źródłami uciążliwości akustycznej dla środowiska jest działalność prowadzona w obiektach przemysłowych, jak również na zewnątrz hal i budynków produkcyjnych. Uciążliwe oddziaływanie hałasu przemysłowego odczuwane jest głównie tam, gdzie w pobliżu zakładów zlokalizowane są budynki mieszkalne.

Hałas wywołuje u człowieka zmęczenie, złe samopoczucie i może powodować niekorzystne zmiany w organizmie. Dla celów ochrony ludzi przed nadmiernym hałasem ustalone zostały dopuszczalne poziomy natężenia dźwięku w środowisku, na stanowiskach pracy i w pomieszczeniach mieszkalnych.

3.8.1. Hałas komunikacyjny

Głównymi czynnikami mającymi wpływ na poziom hałasu komunikacyjnego są natężenie ruchu i udział transportu ciężkiego w strumieniu wszystkich pojazdów, stan techniczny pojazdów, rodzaj nawierzchni dróg, organizacja ruchu drogowego. Na terenie Gminy Rozdrażew największe i główne zagrożenie hałasem komunikacyjnym występuje wzdłuż drogi krajowej nr 15, która przebiega w zachodniej części Gminy.

**Natężenie ruchu na drogach krajowych
przechodzących przez teren Gminy Rozdrażew**

tabela 17

Nr drogi	Pikietaż		Nazwa odcinka	Pojazdy silnikowe ogółem SDR	Motocykle	Sam. os. mikrobusy	Lekkie sam. ciężarowe	Sam. ciężarowe		Autobusy	Ciągniki rolnicze	Rowery
	początek	koniec						Bez przycz.	Z przycz.			
15	48,9	57,1	Gr.Woj.-Krotoszyn	6989	59	5265	712	255	625	55	18	71
15	57,1	57,8	Krotoszyn przejście	17009	136	13353	1630	615	1098	162	15	671
15	57,8	72,0	Krotoszyn-Koźmin	6889	33	4959	794	324	685	74	20	21

źródło: Regionalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad., 2010 r.

Drogi powiatowe przebiegające przez Gminę to odcinki o łącznej długości 55,6 km. Sieć dróg gminnych ma łączną długość 59,6 km, a drogi dojazdowe do gruntów rolnych 140 km. Przez teren Gminy przebiega linia kolejowa zelektryfikowana relacji Gniezno-Wrocław ze stacją kolejową we wsi Wolenice. Nawierzchnia tych dróg nie jest w najlepszym stanie, co dodatkowo zwiększa głośność przejeżdżających samochodów. Wzrost udziału samochodów ciężarowych w transporcie towarowym również zwiększa hałas odczuwalny w Gminie.

Aby przeciwdziałać uciążliwościom jakie powoduje hałas drogowy należy między innymi: podejmować działania mające na celu ograniczenie prędkości dopuszczalnych na określonym odcinku, poprawić płynność ruchu, ograniczyć możliwości wjazdu samochodów ciężarowych, stosować odpowiednie nawierzchnie drogowe, prowadzić monitoring hałasu wzdłuż ruchliwych tras przebiegających przez teren gminy.

3.8.2. Hałas przemysłowy

Ze względu na brak danych dotyczących emisji hałasu przez podmioty gospodarcze nie można ocenić faktycznego stanu środowiska akustycznego gminy. Ze względu na brak dużych zakładów przemysłowych na terenie Gminy ta uciążliwość odczuwana jest tylko lokalnie. Dyskomfort akustyczny odczuwalny jest jedynie w najbliższym sąsiedztwie działających podmiotów gospodarczych. Jest on odczuwalny okresowo, tylko podczas wzmożonej działalności tych zakładów, spowodowanej większą liczbą przyjętych zleceń.

Źródłem hałasu o charakterze lokalnym mogą być też różne drobne warsztaty rzemieślnicze, obiekty handlowe, sportowe, rozrywkowe. Stopień uciążliwości akustycznej zależny jest od rodzaju produkcji lub działalności przyjętych technologii, wyposażenia, rozmieszczenia i zabezpieczenia akustyczne głównych źródeł hałasu, stosowanych rozwiązań budowlanych, systemu pracy oraz funkcji urbanistycznych otaczających terenów.

3.8.3. Promieniowanie elektromagnetyczne

Pola elektromagnetyczne (PEM) stanowią naturalny element otoczenia. Naturalnymi źródłami promieniowania elektromagnetycznego są np.: Słońce, wyładowania elektryczne czy pole magnetyczne Ziemi. Z drugiej jednak strony, działalność człowieka związana z wytwarzaniem pola elektromagnetycznego (łączność radiowa, sąsiedztwo urządzeń i linii elektroenergetycznych itp.) powoduje, że część populacji narażona jest na intensywne oddziaływanie pola elektromagnetycznego lub kombinacji takich pól.

Na terenie Gminy antropogenicznym źródłem pól elektromagnetycznych są linie wysokiego napięcia, transformatory prądu, obiekty radiokomunikacyjne, w tym: stacje bazowe telefonii komórkowych oraz stacje radiolokacyjne. W otoczeniu linii elektroenergetycznych występują, rozpatrywane oddzielnie, pola elektryczne i magnetyczne. Z punktu widzenia ochrony środowiska znaczenie mają linie i stacje elektroenergetyczne o napięciach znamionowych równych, co najmniej 110 kV, bądź wyższych. W krajowych przepisach dopuszcza się występowanie pochodzących od linii elektroenergetycznych pól elektrycznych o natężeniach mniejszych od 1 kV/m m.in. na obszarach zabudowy mieszkaniowej.

Na terenie Gminy Rozdrażew zlokalizowana jest jedna stacja telefonii komórkowej:

Stacje bazowe sieci radiowej oraz telefonii komórkowej

tabela 18

Nazwa stacji	Lokalizacja	Poziom emisji
Stacja bazowej telefonii komórkowej sieci ERA	Rozdrażew	b.d.

Źródło: Urząd Gminy Rozdrażew, 2012 r.

Do innych źródeł promieniowania elektromagnetycznego zaliczyć możemy:

- elektromagnetyczne linie napowietrzne WN:
- linia napowietrzna 110 kV relacji Jarocin – Koźmin Wielkopolski,
- cywilne stacje radiowe CB o mocy około 10 W,
- urządzenia nadawcze, diagnostyczne i inne będące własnością straży pożarnej, ośrodka zdrowia czy zakładów produkcyjnych.

UWARUNKOWANIA PROGRAMU

4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

4.1. Polityka ekologiczna państwa

Nadrzędnym dokumentem w zakresie ochrony środowiska w Polsce jest Polityka Ekologiczna Państwa. Obecnie obowiązującą jest „Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016” stanowiąca aktualizację wcześniejszych polityk. Założenia polityki ekologicznej państwa wynikają z VI Programu Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2002 – 2012, który do najważniejszych wyzwań zalicza: działania na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju, przystosowanie do zmian klimatu oraz ochronę różnorodności biologicznej.

Program Ochrony Środowiska Gminy Rozdrażew oparty został na podstawach Polityki Ekologicznej Państwa, której przyświeca *zasada zrównoważonego rozwoju*. Podstawowym założeniem zrównoważonego rozwoju jest takie prowadzenie polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, aby zachować zasoby i walory środowiska w stanie zapewniającym trwałe, niedoznające uszczerbku, możliwości korzystania z nich zarówno przez obecne jak i przyszłe pokolenia, przy jednoczesnym zachowaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym. Istotą zrównoważonego rozwoju jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych, co oznacza konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska z polityką w poszczególnych dziedzinach gospodarki.

Do podstawowych celów w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych zapisanych w polityce ekologicznej państwa należą:

- zachowanie bogatej różnorodności biologicznej przyrody na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym), wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną,
- racjonalnego użytkowania zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego,

- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi oraz zwiększenie samofinansowania gospodarki wodnej,
- dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem,
- rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego,
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogene,
- zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą,
- racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenia ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją.

Do najważniejszych celów w zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego zawartych w polityce należą:

- dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad wszystkimi w kraju instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska,
- poprawa jakości powietrza: redukcja emisji SO₂, NOX i pyłu drobnego,
- ochrona zasobów wodnych, utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód,
- zachowanie i przywrócenie ciągłości ekologicznej cieków, utrzymanie tendencji oddzielenia ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju (mniej odpadów na jednostkę produktów, mniej opakowań, dłuższe okresy życia produktów itp.),
- znaczne zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska,
- zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE i ich rekultywacja,
- sporządzenie spisu zamkniętych oraz opuszczonych składowisk odpadów wydobywczych, wraz z identyfikacją obiektów wpływających znacząco na środowisko,

- eliminacja kierowania na składowiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów,
- pełne zorganizowanie krajowego systemu zbierania wraków samochodów i demontaż pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- takie zorganizowanie systemu preselekcji sortowania i odzysku odpadów komunalnych, aby na składowiska nie trafiało ich więcej niż 50% w stosunku do odpadów wytworzonych w gospodarstwach domowych,
- dokonanie wiarygodnej oceny narażania społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe,
- stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnego z zasadami Rozporządzenia REACH.

Wypełnianie założeń Polityki Ekologicznej stało się bodźcem do powołania nowych organów - Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i regionalnych dyrektorów ochrony środowiska. Jest to krok mający na celu uprościć i przyspieszyć procedury środowiskowe.

Polityka Ekologiczna kładzie duży nacisk na podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa zgodnie (edukację ekologiczną) z zasadą - „myśl globalnie, działaj lokalnie”.

4.2. Wojewódzki Program Ochrony Środowiska

Cele polityki ekologicznej województwa wielkopolskiego wynikają i są spójne z Polityką Ekologiczną Państwa oraz Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego i zostały zawarte w Programie Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2019, uchwalonego na podstawie Uchwały Nr XLIX/737/10 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 05.07.2010 r.. Naczelną zasadą działań w dążeniu do zdrowego środowiska jest zasada zrównoważonego rozwoju, gdzie polityka ochrony środowiska będzie zintegrowana z politykami innych dziedzin rozwoju społecznego i gospodarczego. W oparciu o Strategię Rozwoju Województwa Wielkopolskiego w Programie wyznaczono następujące cele w ramach obszaru przestrzeń, których realizacja przyczyni się do trwałego podniesienia jakości życia obecnego i przyszłych pokoleń:

- Cel 1 Minimalizacja wpływu na środowisko oraz eliminacja ryzyka dla zdrowia ludzi w miejscach największego oddziaływania na środowisko w skali województwa, w tzw. "gorących miejscach" (hot spots) - **"Gorące punkty"**.

- Cel 2 Racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów wraz ze wzrostem udziału wykorzystywanych zasobów odnawialnych - **Racjonalne użytkowanie surowców.**
- Cel 3 Zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, zwiększenie zasobów w zlewniach oraz ochrona przed powodzią - **Zasoby wodne.**
- Cel 4 Zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcja emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową, zminimalizowanie uciążliwego hałasu i ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym - **Powietrze atmosferyczne, Hałas, Pola elektromagnetyczne.**
- Cel 5 Ochrona powierzchni ziemi, w tym powierzchni biologicznie czynnej i gleb przed degradacją - **Powierzchnia ziemi .**
- Cel 6 Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu wykorzystania i unieszkodliwiania - **Gospodarka odpadami.**
- Cel 7 Zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności oraz rozwoju zasobów leśnych - **Zasoby przyrodnicze.**
- Cel 8 Ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska oraz sprostanie nowym wyzwaniom, czyli zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego – **Awarie.**

4.3. Powiatowy program ochrony środowiska

Bezpośrednim uwarunkowaniem zewnętrznym Programu Ochrony Środowiska Gminy Rozdrażew jest Program Ochrony Środowiska Powiatu Krotoszyńskiego. Program ten opisuje działania podejmowane przez powiat w konkretnym obszarze środowiska oraz stawia wytyczne w tej dziedzinie dla gmin leżących w jego granicach. Poniżej podano działania powiatu i wytyczne określone dla gmin.

1. Działania podejmowane w sferze ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody w perspektywie wieloletniej:

- wzmoczenie ochrony obiektów objętych już ochroną prawną,
- ograniczenie procesów urbanizacyjnych w pobliżu obszarów przyrodniczo cennych (ograniczenie zabudowywania terenu),
- wykonanie pełnej inwentaryzacji przyrodniczej na terenie wszystkich gmin powiatu,
- wykonanie inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie i objęcie ich ochroną,

- stworzenie pełnych przestrzennych systemów przyrodniczych obejmujących cały teren powiatu krotoszyńskiego,
- przygotowanie i wdrożenie programów edukacyjnych dotyczących ochrony przyrody (np. we współpracy z nadleśnictwami, Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego, organizacjami ekologicznymi) skierowanych do różnych odbiorców.

Wytyczne dla gmin:

- wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i wzdłuż dróg,
- zalesienia gruntów porolnych i zdegradowanych gatunkami rodzimymi,
- edukacja rolników w zakresie prawidłowej uprawy gruntów rolnych,
- stworzenie ośrodków rekreacji w naturalnych warunkach z zachowaniem walorów przyrodniczych,
- opracowanie a następnie wdrożenie programu rewitalizacji parków, tworzenie nowych parków,
- restrykcyjne przestrzeganie zakazu wypalania łąk, ściernisk, rowów itp.
- objęcie ochroną cennych przyrodniczo obiektów i terenów,
- sprawnie funkcjonujące „centra edukacji przyrodniczej” promujące walory ekologiczne gminy,
- sprawnie funkcjonujący system konsultacji społecznych dotyczących problemów środowiska,
- wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej,
- wykonanie opracowań ekofizjograficznych,
- podejmowanie działań (uchwały rad gmin) w sprawie obejmowania ochroną: pomników przyrody, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, stanowisk dokumentacyjnych.

2. Działania podejmowane w sferze ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów:

- zachowanie istniejących lasów, ze szczególnym uwzględnieniem ich ochrony w tym m.in. jako rezerwatów przyrody,
- ochrona ekosystemów leśnych oraz zalesianie nieużytków i zwiększanie zalesiania gruntów nieprzydatnych rolniczo,
- współdziałanie z właścicielami lasów, w celu udostępnienia i zagospodarowania lasów dla celów turystyki i rekreacji,
- wprowadzanie nowych zadrzewień śródpolnych.

Wytyczne dla gmin:

- Przygotowanie wykazu powierzchni rolnych, które wypadać będą z produkcji; określić ich wielkość, klasę bonitacji, etapowanie zalesiania i wielkość środków

przeznaczonych do wypłaty w formie renty dla rolników. Polityka dolesień powinna dotyczyć zwłaszcza terenów wyznaczonych przy opracowaniu granicy rolno-leśnej,

- Wyznaczone powierzchnie gruntów porolnych przeznaczone do zalesień wykazać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- Opracowanie programu wprowadzania nowych zadrzewień i zakrzewień na terenach rolniczych (łącznie z programem ochrony i pielęgnacji), poprzedzonego pełną inwentaryzacją istniejących zadrzewień śródpolnych i przydrożnych,
- Włączenie do działań edukacyjnych problematyki gospodarki leśnej i ochrony lasu.

3. Działania podejmowane w sferze ochrony gleb:

- Ochrona powierzchni ziemi, w tym powierzchni biologicznie czynnej i gleb przed degradacją,
- Racjonalne zużycie środków ochrony roślin i nawozów,
- Ochrona gleb przed degradacją i rekultywacja gleb zdegradowanych,
- Ochrona gleb przed negatywnym wpływem transportu i infrastruktury transportowej,
- Wdrażanie i propagowanie zasad Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych,
- Podniesienie poziomu wiedzy użytkowników gleb i gruntów w zakresie możliwości eksploatacji gleb, przy zwróceniu szczególnej uwagi na nieodwracalność degradacji zasobów glebowych,
- Wdrażanie systemu informacji umożliwiającego propagację sposobu produkcji zgodnego z ustawą o rolnictwie ekologicznym,
- Objęcie monitoringiem i rejestracją gleb, w których nastąpiły zmiany fizyczne, chemiczne i biologiczne wynikające z rodzaju i intensyfikacji eksploatacji oraz oddziaływania różnych negatywnych czynników (erozji, inwestycji, przemysłu, emisji, odpadów, ścieków itd.),
- Propagowanie sposobów ograniczających nadmierną eksploatację gleb oraz zasad postępowania przy użytkowaniu gleb zanieczyszczonych,
- Identyfikacja zagrożeń i kontynuacja prac na rzecz rekultywacji terenów zdegradowanych, w tym terenów przemysłowych,
- Maksymalne zagospodarowanie terenów przemysłowych,
- Prowadzenie działań mających na celu propagowanie ochrony kopalin przed nadmiernym ich wykorzystywaniem i eksploataowaniem ich złóż,
- Wykorzystywanie rozpoznanych i eksploatowanych złóż poprzez ich dalsze racjonalne zagospodarowanie,

- Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wszystkich znanych złóż w granicach ich udokumentowania wraz z zapisami o ochronie ich obszarów przed trwałym zainwestowaniem,
- Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych,
- Poszerzanie wiedzy o budowie geologicznej regionu, kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznawania i dokumentowania nowych złóż kopalin,
- Ograniczanie naruszeń środowiska towarzyszących eksploatacji kopalin i pracom geologicznym – konsekwentne egzekwowanie zasad postępowania zgodnych z obowiązującym prawem,
- Prowadzenie konsekwentnej polityki koncesyjnej,
- Zabezpieczenie obszarów rolnych i leśnych przed procesem pustynnienia / stepowienia,
- Zminimalizowanie powierzchni gruntów rolnych o wysokich klasach bonitacyjnych, która będzie wyłączona z produkcji i przeznaczona na inne cele,
- Ochrona i wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz przydrożnych spełniających rolę przeciwoerozyjną,
- Zalesianie gruntów marginalnych, nieprzydatnych do produkcji rolniczej,
- Rozpoznanie możliwości zasobowych i perspektyw regionu w zakresie zasobów złóż gazu ziemnego i ropy naftowej.

Wytyczne dla gmin:

- Określenie podstawowej struktury terenów w gminach,
- Identyfikację terenów, które musiałyby zostać objęte ochroną ze względu na ich dużą wartość przyrodniczą i kulturową,
- Rekultywacje terenów zdegradowanych i zanieczyszczonych,
- Remonty dróg, których stan zagraża lub wpływa niekorzystnie na przylegające gleby,
- Remonty i modernizację sieci melioracyjnych,
- Rozwój turystyki i agroturystyki,
- Rozwój rolnictwa ekologicznego,
- Działania zapobiegające erozji gleb,
- Ograniczenia w gospodarowaniu środkami chemicznymi w rolnictwie,
- Przyczyny i skutki stepowienia terenów rolnych i leśnych,
- Zwiększanie powierzchni lasów poprzez zalesianie gruntów rolnych niskich klas oraz nieużytków,
- Prowadzenie racjonalnej gospodarki gruntami rolnymi i zasobami leśnymi,
- Prowadzenie na wsiach rodzinnych gospodarstw rolnych produkujących między innymi zdrową żywność,

- Możliwość zagospodarowania gruntów po byłych PGR-ach,
- Zorganizowane ścieżki turystyczne, edukacyjne i rowerowe,
- Wielokierunkową edukację rolników i użytkowników gruntów w gminach.

4. Działania podejmowane w sferze ochrony zasobów kopalin i wód podziemnych:

- Racjonalizacja gospodarowania wodą podziemną poprzez dostosowywanie przyznawanych w pozwoleniach wodnoprawnych poborów wód do rzeczywistych potrzeb użytkowników w ramach ustalonych w dokumentacjach hydrogeologicznych, dla poszczególnych ujęć, zasobów eksploatacyjnych lub dyspozycyjnych,
- Podniesienie efektywności ochrony wód podziemnych, a w szczególności Głównych Zbiorników Wód Podziemnych przed ich degradacją zarówno jakościową jak też nadmierną eksploatacją przez ustanawianie stref ochronnych ujęć i zbiorników wód podziemnych,
- Wykonanie inwentaryzacji ujęć wód podziemnych zawierającej określenie ilości zasobów eksploatacyjnych ujęć, wielkości poborów wód wg wydanych pozwoleń wodnoprawnych, aktualną ilość poborów wód z poszczególnych ujęć oraz dane dotyczące stref ochronnych dla potrzeb opracowania bilansu wodno – gospodarczego,
- Weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych w oparciu o zasoby eksploatacyjne ujęć wód i bilanse wodnogospodarcze zlewni,
- Racjonalizacja gospodarowania wodą podziemną pod kątem rezygnacji z korzystania z niej przez przemysł z wyłączeniem rolno-spożywczego i farmaceutycznego,
- Opracowanie programu likwidacji nieczynnych, niesprawnych ujęć wód podziemnych.

Wytyczne dla gmin:

- Racjonalizacja poboru wód podziemnych,
- Występowanie z wnioskami o ustanowienie stref ochronnych ujęć wód podziemnych, używanych do zaopatrzenia mieszkańców w wodę, będących w administrowaniu gminy,
- Ujmowanie ustanowionych stref ochronnych ujęć w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gminy wraz z przyjętymi nakazami i zakazami obowiązującymi w strefie ochronnej,
- Dostosowanie ustanowionych stref ochronnych ujęć wód podziemnych do aktualnych przepisów prawnych: ustawa – prawo wodne, ustawa - prawo geologiczne i górnicze,
- Wykonanie inwentaryzacji ujęć wód podziemnych zawierającej określenie ilości zasobów eksploatacyjnych ujęć, wielkości poborów wód wg wydanych pozwoleń wodnoprawnych, aktualne pobory wód z poszczególnych ujęć oraz dane dotyczące,

określonych w dokumentacjach hydrogeologicznych i ustanowionych w pozwoleniach wodnoprawnych, stref ochronnych. Inwentaryzacja taka powinna być wykorzystana przy opracowaniu bilansu wodno – gospodarczego województwa,

- Dążenie do budowy nowych oczyszczalni ścieków i podnoszenie sprawności istniejących,
- Sukcesywna likwidacja szamb, rekultywacja niezabezpieczonych składowisk odpadów oraz likwidacja innych źródeł zanieczyszczenia gruntów i wód podziemnych,
- Dokładanie starań by na terenie gminy nie powstawały źródła zanieczyszczeń zagrażających jakości wód powierzchniowych i podziemnych np. „dzikie” wysypiska śmieci w szczególności w wyrobiskach po nielegalnej eksploatacji kopalin pospolitych lub adaptacji studni kopanych, po zwodociągowaniu wsi, jako szamb lub śmietników,
- Dążenie do likwidacji nieczynnych, niesprawnych ujęć wód podziemnych,
- Uczestniczenie wraz ze służbami Starosty w ustalaniu właściwych, korzystnych, z punktu planowania przestrzennego gminy, kierunków i sposobów rekultywacji wyrobisk po odkrywkowej eksploatacji kopalin.

5. Działania podejmowane w celu zmniejszenia wodochłonności, materiałochłonności (w tym odpadowości) i energochłonności gospodarki:

- Ograniczanie zużycia wody z ujęć podziemnych do celów przemysłowych,
- Kontynuacja wprowadzania zamkniętych obiegów wody i wodooszczędnych technologii produkcji w przemyśle,
- Kontynuacja modernizacji sieci wodociągowych w celu zmniejszenia strat wody w systemach przesyłowych,
- Wprowadzanie energooszczędnych technologii i urządzeń w przemyśle oraz energetyce,
- Zmniejszenie strat energii, zwłaszcza cieplnej w systemach przesyłowych, poprawa parametrów energetycznych budynków oraz podnoszenie sprawności wytwarzania energii,
- Wprowadzanie technologii małodopadowych i bezodpadowych zmniejszających materiałochłonność oraz technologii z zastosowaniem recyklingu niektórych części mechanizmów i maszyn,
- Realizacja programu modernizacji i uzupełnienia sieci wodociągowo-kanalizacyjnej wszystkich powiecie krotoszyńskim,
- Opracowanie bilansów wodno-gospodarczych zlewni, weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych,

- Działania mające na celu ograniczenie i eliminowanie wykorzystania wód podziemnych do celów innych niż zaopatrzenie ludności oraz potrzeby przemysłu spożywczego i farmaceutycznego,
- Wdrożenie systemu taryf za usługi wodno-kanalizacyjne,
- Instalacja brakujących wodomierzy i zawarcie z korzystającymi z usług wodnokanalizacyjnych nowych umów,
- Gazyfikacja gmin powiatu krotoszyńskiego,
- Realizacja programu zmiany ogrzewania węglowego na przyjazne środowisku,
- Racjonalne zagospodarowanie odpadów,
- Rozwój selektywnej zbiórki odpadów na terenie gmin powiatu krotoszyńskiego,
- Selektywna zbiórka, transport i recykling odpadów z opakowań,
- Odzyskiwanie energii z odpadów,
- Wdrożenie obowiązku przedsiębiorców uzyskania pozwolenia na wytwarzanie odpadów i zatwierdzenia programu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi,
- Modernizacja oświetlenia ulicznego w gminach powiatu krotoszyńskiego,
- Upowszechnianie wiedzy o stanie środowiska w każdej gminie,
- Kształtowanie postaw proekologicznych,
- Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży,
- Modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę,
- Opracowanie dla wszystkich gmin założeń do planów zaopatrzenia w energię,
- Opracowanie dla wszystkich gmin programów reelektryfikacji.

Wytyczne dla gmin:

- Określenie termoizolacyjności budynków,
- Stopień wykorzystania energii i jej zasoby,
- Stopień wykorzystania surowców i ich zasoby,
- Stopień gazyfikacji gmin,
- Systemy umożliwiające wykorzystanie surowców wtórnych,
- Rynek surowców wtórnych,
- Ocena zużycia energii przez oświetlenie uliczne,
- Ocenę zastosowanych technologii w odniesieniu do ich wodochłonności, energochłonności, materiałochłonności,
- Edukacja mieszkańców w zakresie racjonalnego korzystania z energii.

6. Działania podejmowane w celu wykorzystania energii odnawialnej:

- Wprowadzenie edukacji mieszkańców w zakresie m.in.: skutków spalania w piecach odpadów i węgla o niskich walorach grzewczych a zasilanego, systemów grzewczych oraz sposobów oszczędzania ciepła,
- Opracowanie we wszystkich gminach powiatu Projektów założeń planów energetycznych,
- Opracowanie strategii powiatowej wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- Przeprowadzenie edukacji mieszkańców w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- Wdrożenie instalacji pilotowych w zakresie wykorzystania energii słonecznej do podgrzewania wody na cele bytowe w budynkach komunalnych lub gminnych użyteczności publicznej,
- Wdrożenie instalacji pilotowych w zakresie wykorzystania biomasy w szczególności słomy do ogrzewania obiektów gminnych,
- Utworzenie spółki gminnej zaopatrującej w biomasę (drewno, słoma) kotłownie lokalne,
- Eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i w gospodarstwach domowych, na rzecz paliw niskoemisyjnych i energii elektrycznej.

Wytyczne dla gmin:

- Sporządzenie bilansu biomasy: drewna i słomy możliwej do wykorzystania na cele energetyczne. Bilans taki musi uwzględnić potrzeby rolnictwa w zakresie słomy. Na cele energetyczne można przeznaczyć nadwyżki słomy,
- Przygotowanie w każdej gminie listy priorytetów w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- Stworzenie sprawnie funkcjonującego systemu konsultacji w gminie dotyczących problemów odnawialnych źródeł energii, przy współpracy Ośrodków Doradztwa Rolniczego,
- Restrykcyjne przestrzeganie zakazu wypalania łąk, ściernisk, nieużytków itp.
- Zbilansowanie potrzeb energetycznych na cele suszarnicze, które mogą być zrealizowane przy wykorzystaniu powietrznych kolektorów słonecznych,
- Powiązanie rozwoju drobnej przedsiębiorczości na szczeblu gminy z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.

7. Działania podejmowane w celu kształtowania stosunków wodnych i ochrona przed powodzią:

- kontynuacja rozpoczętych w ubiegłych latach inwestycji w zakresie budowy zbiorników retencyjnych,
- efektywna ochrona przed powodzią, przeciwdziałanie, poprzez planowanie przestrzenne, procesowi wkraczania zabudowy na tereny zalewowe, budowanie systemów osłony hydrologiczno – meteorologicznej, odbudowę obwałowań rzek zniszczonych przez powódzie oraz budowę nowych obwałowań chroniących obszary obecnie zainwestowane, a znajdujące się w strefach zagrożenia powodziowego,
- dążenie do pozostawienia wód powierzchniowych w stanie ukształtowanym przez przyrodę i jednocześnie do wyznaczenia odcinków lub akwenów przydatnych do: wykorzystania w zbiorowym zaopatrzeniu w wodę do picia, celów kąpielowych, bytowania ryb łososiowatych – do 2015 r.,
- opracowanie warunków korzystania z wód dorzecza dla poszczególnych zlewni (RZGW),
- opracowanie całościowego bilansu wodno-gospodarczego powiatu,
- ujęcie w planach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewowych,
- naprawa, odbudowa i modernizacja urządzeń melioracji wodnych oraz urządzeń ochrony przeciwpowodziowej, poprawa stabilności obwałowań na odcinkach wysokiego ryzyka,
- zwiększenie przepustowości sekcji mostowych obwałowań,
- przebudowa istniejących polderów i wykonanie nowych,
- zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni poprzez małą retencję zbiornikową, zalesienia, właściwe zabiegi agrotechniczne i melioracyjne,
- opracowanie warunków korzystania z wód dorzecza dla poszczególnych zlewni (RZGW),
- wprowadzenie Wojewódzkiego Systemu Informacyjnego Gospodarki Wodnej (we współpracy z RZGW),
- współpraca z powiatami położonymi w dorzeczu Odry (wdrażanie Programu Odra 2006) w celu zintensyfikowania działań dotyczących ochrony zasobów wodnych w jej całym dorzeczu.

Wytyczne dla gmin:

- przeciwdziałanie zabudowie i zadrzewianiu terenów narażonych na zalewanie wodami powodziowymi,
- konserwacją urządzeń wodnych.

8. Działania podejmowane w sferze jakości wód i zaopatrzenia mieszkańców w wodę:

- Zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód powierzchniowych, ochrona wód podziemnych oraz zapewnienie wszystkim mieszkańcom województwa odpowiedniej jakości i ilości wody do picia,
- Mniejsze zanieczyszczenie wód powierzchniowych i gruntowych,
- Ograniczanie zużycia wody z ujęć podziemnych do celów przemysłowych.
- Kontynuacja podjętych działań w zakresie racjonalizacji zużycia wody, które sprawiły, że od 1990 r. pobór wody w gospodarce narodowej zmniejszył się o 30%, szczególnie poprzez wdrażanie najlepszych dostępnych technik (BAT) tak w przemyśle i w gospodarstwach domowych. Eliminowanie wykorzystania wód podziemnych na cele przemysłowe przez stosowanie odpowiednich instrumentów ekonomicznych,
- Kontynuacja wprowadzania zamkniętych obiegów wody i wodooszczędnych technologii produkcji w przemyśle,
- Kontynuacja modernizacji sieci wodociągowych w celu zmniejszenia strat wody w systemach przesyłowych,
- Zwiększenie skuteczności ochrony zasobów wód podziemnych, zwłaszcza głównych zbiorników tych wód, przed ich ilościową i jakościową degradacją na skutek nadmiernej eksploatacji oraz przenikania do warstw wodonośnych zanieczyszczeń z powierzchni ziemi,
- Dążenie do pozostawienia wód powierzchniowych w stanie ukształtowanym przez przyrodę i jednocześnie do wyznaczenia odcinków lub akwenów przydatnych do: wykorzystania w zbiorowym zaopatrzeniu w wodę do picia, celów kąpielowych, bytowania ryb łososiowatych – do 2015 roku,
- Wdrażanie programów zaopatrzenia miast i gmin powiatu krotoszyńskiego w wodę,
- Budowa i modernizacja sieci wodociągowych z uwzględnieniem uwarunkowań zawartych w programie województwa wielkopolskiego,
- Modernizacja ujęć wody i stacji uzdatniania wody,
- Likwidacja nieczynnych ujęć wody,
- Opracowanie warunków korzystania z wód dorzecza dla poszczególnych zlewni (RZGW),
- Opracowanie całłościowego bilansu wodno-gospodarczego powiatu,
- Opracowanie warunków korzystania z wód dorzecza dla poszczególnych zlewni (RZGW),
- Opracowanie całłościowego bilansu wodno-gospodarczego województwa,

- Wprowadzenie Wojewódzkiego Systemu Informacyjnego Gospodarki Wodnej (we współpracy z RZGW),
- Zapewnienie 75% usuwania biogenów ze ścieków komunalnych w dorzeczu Odry – do 2015 roku,
- Zaprzestanie odprowadzania do wód zlewni Bałtyku substancji niebezpiecznych oraz istotnie ograniczyć zrzuty pozostałych substancji tego typu, a także nie dopuszczać do przyrostu ładunku azotu ze źródeł rolniczych – do 2006 roku,
- Zmodernizowanie, rozbudowanie i zbudowanie oczyszczalni ścieków: do 2010 roku komunalne z podwyższonym usuwaniem substancji biogennych w aglomeracjach w liczbie równoważnych mieszkańców RLM ³ 15000, do 2015 roku komunalne w aglomeracjach o liczbie równoważnych mieszkańców RLM ³ 2000,
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych: miejskich, przemysłowych i wiejskich, poprzez budowę systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni,
- Porządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracjach o RLM poniżej 2 tys,
- Wspieranie i egzekwowanie programów racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej w zakładach przemysłowych, w szczególności znaczących dla powiatu krotoszyńskiego z punktu widzenia gospodarki ściekowej.

Wytyczne dla gmin:

- Inwentaryzacja infrastruktury komunalnej,
- Opracowanie koncepcji kanalizacji deszczowej miast powiatu krotoszyńskiego
- Planowanie budowy nowych oczyszczalni ścieków i rozbudowy wraz z modernizacją już istniejących warunkując ich ilość i zasadność względami lokalizacyjnymi i ekonomicznymi – wskazane działanie koordynowane przez celowy związek gmin lub związek powiatowy,
- Zwiększenie obszarów objętych sieciami wodociągowymi i kanalizacyjnymi, a w pierwszej kolejności objęcie siecią kanalizacyjną wszystkich obiektów z podłączoną już siecią wodociągową,
- Poprawę stanu technicznego istniejących już sieci wodociągowych i kanalizacyjnych.
- Ciągła poprawa jakości produkowanej wody uzdatnionej,
- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscach, gdzie instalowanie sieci kanalizacyjnych jest ze względów ekonomicznych nieopłacalne,
- Dokonanie rzetelnej inwentaryzacji bezodpływowych zbiorników przeznaczonych do magazynowania ścieków wraz z ich oceną techniczną oraz sporządzenie programu ich likwidacji,

- Likwidacja bądź relokacja stacji zlewnych ścieków komunalnych oraz zmniejszenie ich uciążliwości poprzez instalowanie systemów hermetycznego odbierania ścieków,
- Instalowanie liczników zużycia wody oraz stymulacja do zmniejszania jej zużycia, np. poprzez odpowiednie regulowanie ceną,
- Zwiększenie kontroli posiadania przez właścicieli nieruchomości, dokumentacji stwierdzających korzystanie z usług usuwania ścieków ze zbiorników bezodpływowych przez uprawnione do tego podmioty,
- W wypadku podejrzeń niespełniania ww. wymogów nakazanie przeprowadzenia badań szczelności zbiorników do gromadzenia ścieków,
- Wprowadzenie obowiązku kontroli, przez służby gminne, szczelności nowo tworzonego zbiorników bezodpływowych do gromadzenia ścieków.
- Program renaturalizacji (odnowienia) i ochrony litoralu jezior i rzek.
- Objęcie systemem monitoringowym we współpracy z Wielkopolskim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska, badań wód powierzchniowych i podziemnych w celu zidentyfikowania zagrożeń dla wód oraz prognozowania ich zmian,
- Wdrożenie monitoringu odcieków ze składowisk odpadów oraz przeciwdziałanie przedostawaniu się zanieczyszczeń do wód z obecnie funkcjonujących oraz zamkniętych (także zrehabilitowanych) składowisk,
- Działania edukacyjne społeczności lokalnej w zakresie wysokiej szkodliwości dla środowiska i zdrowia mieszkańców zanieczyszczeń wydostających się z nieszczelnych zbiorników do gromadzenia ścieków oraz wylewania ich zawartości na tereny upraw i działek nie objętych systemami kanalizacji,
- Działania edukacyjne społeczności lokalnej w zakresie zwiększenia racjonalności wykorzystania wody oraz środków wpływających negatywnie na jej stan (w tym np.: środków piorących, detergentów, środków ochrony roślin itp.),
- Działania edukacyjne społeczności lokalnej w zakresie neutralizacji szkodliwości zawartości zbiorników do gromadzenia ścieków np. poprzez stosowanie preparatów zawierających żywe kultury bakterii wstępnie oczyszczające ścieki, obsadzanie roślinnością terenów wokół zbiorników itp.,
- Likwidację nielegalnych składowisk odpadów,
- Ograniczenie wykorzystania soli do likwidacji gołoledzi poprzez przyjęcie jako obowiązującego standardu stosowanie wysokiej jakości sprzętu pozwalającego na wykorzystanie solanki bądź racjonalne dozowanie soli suchej bądź zwilżonej.

9. Działania podejmowane w sferze jakości powietrza i zmiany klimatu:

- Opracowanie jednolitego systemu zbierania, opracowywania i gromadzenia informacji o zanieczyszczeniach powietrza w układzie administracyjnym: gmina - powiat – województwo - kraj oraz branżowym: duże przedsiębiorstwa - sektory – kraj,
- Wdrożenie systemu zbierania, opracowywania i gromadzenia informacji o zanieczyszczeniach powietrza,
- Wstępna ocena stanu jakości powietrza,
- Identyfikacja obszarów z przekroczeniami dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń,
- Opracowanie dla obszarów z przekroczeniami odpowiednich poziomów odniesienia jakości powietrza,
- Wdrażanie programów naprawczych ochrony powietrza,
- Rozwój sieci państwowego monitoringu jakości powietrza,
- Monitoring powietrza jako element zarządzania ochroną powietrza,
- Promowanie komunikacji zbiorowej, szerszego wykorzystania kolei w transporcie pasażerskim i towarowym,
- Budowa i modernizacja infrastruktury drogowej, w tym budowa obwodnic miast w ciągach najważniejszych dróg,
- Budowa ścieżek rowerowych,
- Modernizacja systemu ogrzewania w miastach i gminach m.in. poprzez wykorzystanie bardziej ekologicznych źródeł ciepła niż węgiel,
- Eliminacja ruchu drogowego o charakterze tranzytowym z centrów miast,
- Kontynuacja modernizacji zbiorczych i indywidualnych systemów grzewczych: wprowadzanie kotłów nowej generacji, zmiana nośnika energii jakim jest węgiel na bardziej ekologiczny, np. gaz, olej opałowy, energia elektryczna, alternatywne źródła energii: energia wodna, z biomasy, słoneczna, wiatrowa, pompy ciepłe,
- Sukcesywna realizacja programu gazyfikacji województwa,
- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych,
- Preferowanie wprowadzania w budownictwie materiałów energooszczędnych,
- Wdrażanie najlepszych dostępnych technik (BAT),
- Modernizacja i automatyzacja procesów technologicznych w przemyśle,
- Instalowanie urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powstałych w procesach technologicznych oraz poprawa sprawności obecnie funkcjonujących urządzeń.

Wytyczne dla gmin:

- Zapewnienie właściwego stanu jakości powietrza i zapewnieniem właściwego ich rozdziału od obszarów niewymagających go, np. obszary zabudowy mieszkaniowej oddzielone od przemysłu, obiektów emitujących zapachy, respektowanie naturalnych

kierunków przewietrzania w planowaniu zabudowy aglomeracji itp., co w ten sposób wymusi kształtowanie najlepszego stanu jakości powietrza poprzez właściwe zagospodarowanie przestrzenne,

- Uchwalanie ograniczeń w zakresie korzystania ze środowiska jako analogu do czynności reglamentacyjnych organu powiatowego,
- Dbłość o prawidłowość przebiegu procedur w sprawie ocen oddziaływania na środowisko na etapie ustalania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu,
- Wzmocnienie funkcji kontrolnej i intensyfikacja działań prewencyjnych,
- Wymiana informacji o stanie jakości powietrza i jego ochronie oraz promocja zachowań ekologicznych,
- Działania organizacyjno-inwestycyjne na rzecz zmiany systemu transportu zbiorowego,
- Działania organizacyjno-inwestycyjne na rzecz promowania odnawialnych źródeł energii oraz gazyfikacji,
- Podjęcie wysiłków na rzecz modernizacji systemów grzewczych w obiektach komunalnych i prywatnych,
- Edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości spalania odpadów i opakowań,
- Każda gmina powinna ponadto wyodrębnić zadania nawiązujące do jej specyfiki i potrzeb, i potraktować je jako lokalne priorytety.

10. Działania podejmowane w celu zmniejszenia stresu miejskiego – oddziaływanie hałasu:

- Zmniejszenie narażenia mieszkańców na nadmierny, ponadnormatywny poziom hałasu, przede wszystkim hałasu emitowanego przez środki transportu mającego największy zasięg przestrzenny,
- Niedopuszczenie do pogarszania się klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna,
- Realizacja zabezpieczeń akustycznych środowiska wynikających z działań doraźnych (dotyczy budowy ekranów akustycznych, instalacji okien o zwiększonej izolacyjności) – sukcesywnie,
- Wdrożenie i realizacja programu budowy ekranów akustycznych – sukcesywnie,
- Dostosowanie i rozwój monitoringowych systemów oceny klimatu akustycznego w środowisku w nawiązaniu do uregulowań Unii Europejskiej i przepisów ustawy – Prawo ochrony środowiska – rok 2006,

- Wdrożenie podstaw metodycznych dotyczących programów ochrony środowiska przed hałasem i zagadnień akustycznych w planach zagospodarowania przestrzennego (w tym obszarów ograniczonego użytkowania) – 2004 r.,
- Opracowanie map akustycznych i programów naprawczych dla obszarów położonych wzdłuż dróg i linii kolejowych zaliczonych do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie na znacznych obszarach – 2005 r.,
- Opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie klimatu akustycznego i trendach jego zmian w oparciu o najnowsze techniki informatyczne i multimedialne,
- Ograniczenie hałasu na obszarach miejskich wokół terenów przemysłowych oraz głównych dróg i szlaków kolejowych do poziomu równoważnego nieprzekraczającego w porze nocnej 55 dB,
- Eliminowanie z użytkowania środków transportu, maszyn i urządzeń, których hałaśliwość nie odpowiada standardom UE,
- Uruchomienie procesów sporządzania map akustycznych dla miast poniżej 100 tys. mieszkańców oraz na ich podstawie sporządzania w ramach powiatowych programów ochrony środowiska programów ograniczania hałasu na obszarach, gdzie poziom hałasu przekracza wartości dopuszczalne.
- Modernizacja lub przebudowa tras, modernizacja systemów transportu zbiorowego w miastach.
- Ograniczenie emisji hałasu poprzez inwestycje dotyczące infrastruktury drogowej: budowa obwodnic, poprawa nawierzchni dróg, optymalizacja płynności ruchu (inwestycyjne, sukcesywnie),
- Budowa ekranów akustycznych, zwłaszcza na odcinkach nowych tras obwodnicowych i odcinkach istniejących tras o nadmiernym ruchu,
- Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem, z wyznaczeniem obszarów ograniczonego użytkowania,
- Kontynuacja kontroli emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.

Wytyczne dla gmin:

- Tworzenie jasnej wizji obszarów wymagających zapewnienia komfortu akustycznego i zapewnieniem właściwego ich rozdziału od obszarów niewymagających komfortu, co w ten sposób wymusi kształtowanie najlepszego stanu akustycznego środowiska poprzez właściwe zagospodarowanie przestrzenne,

- Umieszczanie informacji o stanie akustycznym środowiska i o standardach akustycznych w opracowaniach ekofizjogeoficznych, prognozach do planów miejscowych oraz w samych planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego,
- Uchwalanie ograniczeń w zakresie korzystania ze środowiska jako analogu do czynności reglamentacyjnych organu powiatowego, w tym w szczególności kreowaniem komfortu akustycznego na terenach o walorach turystyczno-krajobrazowych,
- Dbłość o prawidłowość przebiegu procedur w prawie ocen oddziaływania na środowisko na etapie ustalania warunków zabudowy,
- Wzmocnienie funkcji kontrolnej i intensyfikacją działań prewencyjnych,
- Wymiana informacji o stanie akustycznym środowiska i jego ochronie oraz promocją zachowań ekologicznych,
- Podejmowanie działań organizacyjno-inwestycyjnych na rzecz zmiany systemu transportu zbiorowego,
- Budowa ścieżek rowerowych, prowadzeniem nasadzeń zieleni ochronnej przy drogach gminnych.

11. Działania podejmowane w sferze oddziaływania pól elektromagnetycznych:

- Współpraca z służbami kontrolno-pomiarowymi i identyfikowanie miejsc wymagających badań poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku, współpraca przy inwentaryzacji źródeł pól elektromagnetycznych,
- Bezwzględne przestrzeganie przez samorząd gminny i powiatowy wymagań ustawy Prawo ochrony środowiska dotyczących prowadzenia procedur ocen oddziaływania na środowisko podczas ustalania warunków zabudowy oraz udzielania pozwoleń na budowę dla stacji i linii elektroenergetycznych o napięciu znamionowym 110 kV i wyższym oraz dla urządzeń radiowych i radiokomunikacyjnych i radiolokacyjnych o równoważnej mocy promieniowanej izotropowo równej 15 W i wyższej,
- Lokalizowanie obiektów emitujących pola elektromagnetyczne w sposób nie powodujący przekroczenia standardów jakości środowiska – ograniczanie ponadnormatywnych oddziaływań pól elektroenergetycznych do miejsc niedostępnych dla ludności,
- Lokalizację linii elektroenergetycznych o napięciu 110 kV i wyższym poza terenami przeznaczonymi pod zabudowę mieszkaniową,

- Lokalizacja zabudowy mieszkaniowej w najbliższym otoczeniu linii elektroenergetycznych o napięciu 110 kV wyłącznie po wcześniejszych pomiarach pól elektromagnetycznych,
- Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego tras przebiegu linii elektroenergetycznych wysokich napięć poprzez pozostawienie w ich sąsiedztwie przestrzeni wolnych od zabudowy, wokół planowanej linii elektroenergetycznej 400 kV utrzymanie terenów wolnych od zabudowy w zasięgu co najmniej 28 m od osi linii - dokładna szerokość tej strefy powinna zostać wyznaczona po opracowaniu projektów budowlanych linii 400 kV,
- Egzekwowanie obowiązku uzyskania pozwoleń na emisję pól elektromagnetycznych do środowiska przed rozpoczęciem eksploatacji instalacji,
- Egzekwowanie przez organy administracji pomiarów pól elektromagnetycznych po uruchomieniu urządzeń, do których inwestorzy zobowiązani są na mocy przepisów Prawa ochrony środowiska.

Wytyczna dla gmin:

- Lokalizacja terenów zabudowy mieszkaniowej lub innej przeznaczonej na stały pobyt ludzi w pobliżu linii elektroenergetycznych o napięciu 110 kV powinna być poprzedzona badaniami poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku,
- W zasięgu do 28 m od osi linii projektowanej elektroenergetycznej 400 kV należy zachować teren wolny od zabudowy mieszkaniowej lub innej przeznaczonej na stały pobyt ludzi,
- W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zaleca się wskazywać tereny, na których ze względu na ochronę krajobrazu, niedopuszczalna będzie budowa urządzeń radiokomunikacyjnych wymagających wysokich konstrukcji wsporczych, takich jak np. stacje bazowe telefonii komórkowej, nadajniki radiowo-telewizyjne, które mogą mieć wpływ na utratę walorów krajobrazowych terenu,
- Ze względu na ochronę krajobrazu należy minimalizować liczbę wysokich konstrukcji antenowych i lokalizować urządzenia nadawcze kilku użytkowników na jednej konstrukcji wsporczej.

12. Działania podejmowane w celu zapobiegania przedostawaniu się chemikaliów do środowiska, poważnym awariom przemysłowym, klęskom żywiołowym:

- Ochrona zdrowia człowieka i ochrona środowiska przed niekorzystnym oddziaływaniem chemikaliów i procesów, w których są one stosowane,
- Pełen dostęp społeczeństwa do informacji o chemikaliach, na których działanie jest narażone,

- Oszacowanie rodzajów i wielkości ryzyka związanego ze stosowanymi chemikaliami,
- Redukcja obecności dioksyn i PCB w środowisku oraz w produktach żywnościowych i paszy,
- Zmniejszenie zagrożeń związanych ze stosowaniem pestycydów, poprzez zakaz lub ostre ograniczanie wprowadzania na rynek i wykorzystywania najbardziej niebezpiecznych i ryzykownych oraz zapewnienie, że w odniesieniu do pozostałych wykorzystywana jest najlepsza praktyka ich stosowania oraz sprawny atestowany sprzęt dozujący,
- Zapobieganie i przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym oraz katastrofom, w szczególności transportowym,
- Poprawa stanu technicznego tras transportowych, mająca m.in. na celu ograniczenie występowania katastrof transportowych,
- Organizacja właściwych struktur szybkiego powiadamiania o wystąpieniu poważnej awarii, czy klęski żywiołowej,
- Przeciwdziałanie wystąpieniom klęsk żywiołowych poprzez właściwe organizowanie struktur porządkowo – kontrolnych i szybkiego reagowania oraz modernizację urządzeń zabezpieczających,
- Skuteczne usuwanie skutków wystąpienia klęsk żywiołowych,
- Prawidłowa polityka przestrzenna zapewniająca w planowaniu przestrzennym uwzględnianie uwarunkowań maksymalnego bezpieczeństwa społeczeństwa oraz minimalizacja wystąpienia ryzyka.

Wytyczne dla gmin:

- Zidentyfikowanie jednostek stosujących chemikalia ze szczególnym uwzględnieniem substancji i preparatów niebezpiecznych,
- Sposoby zastosowanych zabezpieczeń przed możliwością wystąpienia poważnej awarii i klęski żywiołowej,
- Źródła występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska i sposoby postępowania z nimi,
- Identyfikację terenów potencjalnie zagrożonych z tytułu możliwości wystąpienia poważnej awarii lub klęski żywiołowej,
- Identyfikacja sieci transportowych i wynikających z nich zagrożeń z tytułu możliwości wystąpienia katastrof transportowych,
- Organizacja systemów reagowania, powiadamiania i usuwania skutków wystąpienia poważnych awarii i klęsk żywiołowych,
- Remonty dróg, których stan zagraża wystąpieniem katastrofy transportowej,
- Ograniczenia w gospodarowaniu środkami chemicznymi w rolnictwie,

- Przegląd i przygotowanie organizacyjne oraz sprzętowe struktur OSP, obrony cywilnej oraz komitetów przeciwpowodziowych,
- Określenie poziomu świadomości społeczeństwa lokalnego w zakresie stosowania chemikaliów i ich oddziaływania oraz reagowania i postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii i klęski żywiołowej,
- Edukacja ekologiczna społeczeństwa
- Budowa chodników wzdłuż dróg gminnych.

5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE

5.1. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

Dokument gminny w sposób bezpośredni warunkujący zapisy Programu Ochrony Środowiska to Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego. W Studium Gminy Rozdrażew zawarto następujące wnioski wynikające z diagnozy stanu w sferze przyrodniczej:

- Konieczność ochrony zasobów wodnych,
- Zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych,
- Ochrona zagrożonych ekosystemów towarzyszącym ciekom wodnym,
- Utworzenie pośrednich stref ochrony ujęć wodnych,
- Podjęcie działań chroniących tereny źródłowe rzek,
- Zwiększenie zróżnicowania gatunkowego obecnych na terenie gminy lasów,
- Przeprowadzenie kolejnych etapów kanalizacji gminy,
- Stworzenie programu gazyfikacji gminy i podjęcie działań realizacyjnych program.

5.2. Podstawy prawne

W Konstytucji RP przepisy bezpośrednio dotyczące ochrony środowiska znajdują się w pięciu różnych artykułach. Kluczowy zapis znajduje się w art. 5, zamieszczonym w I rozdziale Konstytucji, zatytułowanym „Rzeczpospolita”. Mówi on, że:

Rzeczpospolita strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolność i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Umieszczenie ochrony środowiska pomiędzy tak istotnymi wartościami, jak niepodległość, prawa człowieka, wolność obywatela, ukazuje, jak znaczną rangę ustrojodawca przypisał problemom ekologii. Wprowadzenie do aktu prawnego najwyższego rzędu koncepcji zrównoważonego rozwoju stanowi dla ustawodawcy ważną wskazówkę przy stanowieniu zarówno ogólnego ustawodawstwa o ochronie środowiska, jak i przepisów szczegółowych dotyczących jego poszczególnych komponentów.

Kolejne zapisy dotyczące ochrony środowiska umieszczone zostały w rozdziale II, zatytułowanym „Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela”. Artykuł 31 ust. 3 stanowi, że:

Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Podobnie jak w art. 5, również tutaj zwraca uwagę wysoka ranga, jaka została przyznana ochronie środowiska. Umieszczenie jej pomiędzy zagadnieniami bezpieczeństwa i porządku publicznego, zdrowia i moralności publicznej oraz wolności praw drugich osób jeszcze raz wskazuje na wielką wagę, jaką przywiązano do problematyki środowiskowej w ustawie zasadniczej.

Z kolei artykuł 68, ust. 4 mówi o tym, że:

Władze publiczne są zobowiązane do zwalczania chorób epidemicznych i zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska.

Sprawom środowiska w całości poświęcony jest art. 74. Stanowi on, że:

- 1. Władze publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom.*
- 2. Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych.*
- 3. Każdy ma prawo do informacji o stanie i ochronie środowiska.*
- 4. Władze publiczne wspierają działania obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska.*

W artykule 86 zamieszczono zapis, który głosi, że:

Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa. Zapis ten można uznać za konstytucyjne umocowanie zasady „zanieczyszczający płaci”.

Polska jest stroną wielu konwencji międzynarodowych z dziedziny ochrony środowiska. Najważniejsze z nich to:

- Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza, sporządzona w Montego Bay dnia 10 grudnia 1982 r., oraz Porozumienie w sprawie implementacji części XI Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza z dnia 10 grudnia 1982 r., sporządzona w Nowym Jorku dnia 28 lipca 1994 r. (Dz.U. 2002 nr 59 poz. 543)
- Konwencja o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz.U. 2002 nr 184 poz. 1532)
- Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, sporządzona w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r. (Dz.U. 2000 nr 28 poz. 346)
- Porozumienie o ochronie małych waleń Bałtyku i Morza Północnego, sporządzone w Nowym Jorku dnia 17 marca 1992 (Dz.U. 1999 nr 96 poz. 1108)

- Porozumienie o ochronie nietoperzy w Europie, podpisane w Londynie dnia 4 grudnia 1991 r. (Dz.U. 1999 nr 96 poz. 1112)
- Konwencja bazylejska o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych, sporządzona w Bazylei dnia 22 marca 1989 r. (Dz.U. 1995 nr 19 poz. 88)
- Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk, sporządzona w Bernie dnia 19 września 1979 r. (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263)
- Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, sporządzona w Helsinkach dnia 22 marca 1974 r. (Dz.U. 1980 nr 18 poz. 64)
- Konwencja o rybołówstwie i ochronie żywych zasobów w Morzu Bałtyckim i Bełtach, sporządzona w Gdańsku dnia 13 września 1973 r. (Dz.U. 1974 nr 32 poz. 188)
- Konwencja o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem, sporządzona w Waszyngtonie dnia 3 marca 1973 r. (Dz.U. 1991 nr 27 poz. 112)
- Konwencja o zapobieganiu zanieczyszczaniu mórz przez zatapianie odpadów i innych substancji, sporządzona w Moskwie, Waszyngtonie, Londynie i Meksyku dnia 29 grudnia 1972 r. (Dz.U. 1984 nr 11 poz. 46)
- Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na jej siedemnastej sesji. (Dz.U. 1976 nr 32 poz. 190)
- Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzona w Ramsarze dnia 2 lutego 1971 r. (Dz.U. 1978 nr 7 poz. 24)
- Międzynarodowa Konwencja dotycząca interwencji na morzu pełnym w razie zanieczyszczenia olejami, sporządzona w Brukseli dnia 29 listopada 1969 r. (Dz.U. 1976 nr 35 poz.207)
- Konwencja w sprawie ochrony zasobów biologicznych Południowo-Wschodniego Atlantyku, sporządzona w Rzymie dnia 23 października 1969 r. (Dz.U. 1972 nr 19 poz. 133)
- Konwencja o szelfie kontynentalnym, sporządzona w Genewie dnia 29 kwietnia 1958 r. (Dz.U. 1964 nr 28 poz. 179)
- Międzynarodowa Konwencja o zapobieganiu zanieczyszczaniu morza olejami, sporządzona w Londynie dnia 12 maja 1954 r (Dz.U. 1961 nr 28 poz.135)
- Międzynarodowa Konwencja Ochrony Roślin, sporządzona w Rzymie dnia 6 grudnia 1951 r. (Dz.U. 2001 nr 15 poz. 151)

- Konwencja w sprawie utworzenia Europejskiej i Śródziemnomorskiej Organizacji Ochrony Roślin, podpisana w Paryżu dnia 18 kwietnia 1951 r (Dz. U. 1959 Nr 33 poz. 191)

Do najważniejszych aktów prawnych rangi ustawowej, regulujących w Polsce działania w środowisku, należą:

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity Dz. U. z 2008 Nr 25, poz. 150 z póź. zm.)

Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (tekst jednolity Dz. U. z 2012 Nr 0 poz. 145)

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o *ochronie przyrody* (tekst jednolity z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 z póź. zm.)

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze* (Dz.U. Nr 163, poz. 981)

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o *odpadach* (tekst jednolity Dz. U. 2010 r. Nr 185, poz. 1243 z póź. zm)

Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o *utrzymaniu czystości i porządku w gminach* (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008 z póź. zm.)

Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o *lasach* (tekst jednolity Dz. U. z 2011 r. Nr 12 poz. 59 z póź. zm.)

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o *samorządzie powiatowym* (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 z póź. zm.)

Ustawa z dnia 25 czerwca 2009 r. o *rolnictwie ekologicznym* (Dz. U. Nr 116, poz. 975)

Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o *gospodarce komunalnej* (tekst jednolity Dz. U. z 2011 r. Nr 45, poz. 236)

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2003 Nr 80, poz. 717 z póź. zm.)

Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o *opakowaniach i odpadach opakowaniowych* (Dz. U. z 2001 Nr 63, poz. 638 z póź. zm.)

Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o *obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej* (tekst jednolity Dz. U. z 2007 r. Nr 90, poz. 607 z póź. zm.)

Ustawa z dnia 20 stycznia 2005 r. o *recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji* (Dz. U. z 2005 r. Nr 25, poz. 202 z póź. zm.)

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o *zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym* (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1495 z póź. zm.)

Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o *zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest* (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20 z póź. zm.)

Ustawa z dnia 29 czerwca 2007 r. o *międzynarodowym przemieszczaniu odpadów* (Dz. U. Nr 124, poz. 859 z póź. zm.)

Przedstawione powyżej ustawy, wraz z wydanymi do nich aktami wykonawczymi składają się na system prawny ochrony środowiska w Polsce.

Fundamentalna dla systemu ochrony środowiska w Polsce ustawa – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. wprowadza kilka podstawowych zasady ochrony wyznaczających kierunki ochrony poszczególnych komponentów środowiska i sposoby ich realizacji.. Są to:

- zasada zapobiegania:

Kto podejmuje działalność mogącą negatywnie oddziaływać na środowisko, jest obowiązany do zapobiegania temu oddziaływaniu (art. 6, pkt. 1);

- zasada przezorności:

Kto podejmuje działalność, której negatywne oddziaływanie na środowisko nie jest jeszcze w pełni rozpoznane, jest obowiązany, kierując się przezornością, podjąć wszelkie możliwe środki zapobiegawcze (art. 6, pkt. 2);

- zasada „zanieczyszczający płaci”:

Kto powoduje zanieczyszczenie środowiska, ponosi koszty usunięcia skutków tego zanieczyszczenia (art. 7, pkt. 1), a kto może spowodować zanieczyszczenie środowiska, ponosi koszty zapobiegania temu zanieczyszczeniu (art. 7, pkt. 2);

- zasada ochrony środowiska jako całości:

Ochrona jednego lub kilku elementów przyrodniczych powinna być realizowana z uwzględnieniem ochrony pozostałych elementów (art. 5);

- zasada jawności informacji o środowisku i jego ochronie:

Każdy ma prawo do informacji o środowisku i jego ochronie na warunkach określonych ustawą (art. 9);

- zasada uspołecznienia procesu decyzyjnego:

Każdy w przypadkach określonych w ustawie ma prawo do uczestniczenia w postępowaniu w sprawie wydania decyzji z zakresu ochrony środowiska lub przyjęcia projektu polityki, strategii, planu lub programu rozwoju i restrukturyzacji oraz projektu studium i planu zagospodarowania przestrzennego (art. 10).

Wszystkie powyżej przedstawione zasady, oraz wcześniej wymienione akty prawne stanowią fundament, na którym budowany jest Program Ochrony Środowiska Gminy Rozdrażew.

STRATEGIA OCHRONY ŚRODOWISKA

6. METODYKA OPRACOWANIA

6.1. Wprowadzenie

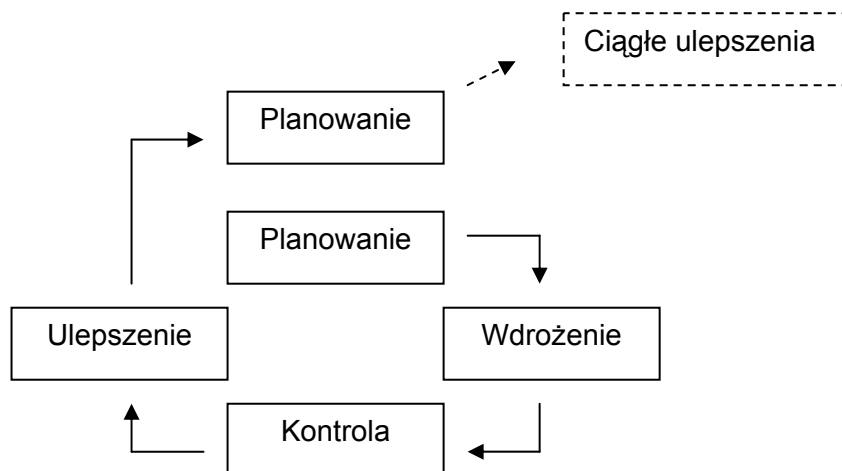
Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Rozdrażew na lata 2012 – 2015 z perspektywa na lata 2016 – 2019, przygotowana została zgodnie z wymaganiami ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 2008 Nr 25 poz. 150 z póź. zm.).

Program ochrony środowiska cechuje się charakterystycznymi właściwościami:

- ma charakter obligatoryjny:
jego opracowania wymagają określone przepisy prawne;
- ma charakter strategiczny:
bazując na diagnozie aktualnego stanu wytycza działania na przyszłość w układzie celów i zadań krótko i średnioterminowych;
- ma charakter złożony:
elementami programu są: dokument pod nazwą program ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami oraz cykl działań składających się na jego wdrożenie, monitorowanie i usprawnianie; błędnym uproszczeniem jest traktowanie programu zaledwie jako dokumentu;
- jest określony w czasie:
program przygotowywany jest na określony okres, po którym podlega weryfikacji i usprawnieniu;
- jest dokumentem przygotowywanym przez gminę i dla gminy:
gmina rozumiana jest zgodnie z polskim prawodawstwem jako wspólnota mieszkańców, stąd bardzo ważny jest udział społeczności lokalnej w przygotowywaniu programu;
- nadrzędnym jego celem jest dążenie do ciągłych ulepszeń:
program powinien prowadzić do systematycznych usprawnień relacji gospodarka–środowisko w gminie.

Strategiczny charakter programu narzuca konieczność przygotowywania go zgodnie z zasadami i metodyką zarządzania strategicznego. Jako bezpośrednie wzorce metodologiczne wykorzystuje się zasady TQM, założenia systemów zarządzania opartych na normach ISO serii 9000, 14000 i normie EMAS, oraz doświadczenia wynikające z planowania strategicznego rozwoju lokalnego i regionalnego. Stąd teoretycznym fundament

programu, na bazie którego opracowywane są wszystkie jego elementy jest Model Spirali Deminga (por. ryc. 15)

Ryc. 3. **Model Spirali Deminga**

źródło: opracowanie własne

Kluczowymi elementami programu są: diagnoza stanu środowiska, polityka środowiskowa gminy, wizja ochrony środowiska w gminie, cele środowiskowe i zadania służące ich osiągnięciu, harmonogramy i mierniki realizacji zadań.

W trakcie przygotowywania programu szczególny nacisk położony jest na stworzenie jak najszerszej platformy porozumienia społecznego w gminie. Zgodnie z zasadą uspołecznienia ochrony środowiska, jak najszersze gremium osób zainteresowanych powinno być włączone w przygotowanie, jak również wdrażanie i realizację programu. Pozwala to uczynić ochronę środowiska problemem nie tylko władz, ale całej wspólnoty lokalnej. W efekcie prowadzi to do efektywniejszej realizacji zadań i osiągnięcia stawianych celów.

W zasadniczej części program opisany zostaje w jednym zwartym dokumencie. Ze względów praktycznych program podzielony zostaje na kilka dokumentów szczegółowych, Pozwala to zwiększyć dostępność i przejrzystość programu, oraz udostępnić określonym grupom społecznym interesujące ich zagadnienia. Proponowane części to: diagnoza stanu środowiska gminy, księga środowiskowa, przewodnik do programu ochrony środowiska.

Opracowany, wdrożony i realizowany program powinien przyczynić się do poprawy jakości życia w gminie poprzez trwałą optymalizację celów relacji gospodarka-społeczeństwo-środowisko.

6.2. Organizacja pracy nad programem

Uczestnikami procesu przygotowywania, wdrażania i realizacji programu ochrony środowiska są: władze gminy, mieszkańcy, przedsiębiorcy, lokalne organizacje ekologiczne, osoby spoza gminy zainteresowane odpowiednim stanem środowiska (turyści, potencjalni mieszkańcy, władze obszarów chronionych położonych na terenie, bądź w bezpośrednim sąsiedztwie gminy), moderatorzy programu – zewnętrzni specjaliści. Udział każdej ze stron powinien być adekwatny do jej zobowiązań prawnych oraz chęci i możliwości uczestnictwa.

Fundamentalna rola władz gminy polega na:

- przyjęciu zobowiązania za przygotowanie, wdrożenie i realizację programu w postaci deklaracji – polityki środowiskowej,
- wyznaczeniu pełnomocnika, który będzie nadzorował i koordynował całość prac związanych z przygotowaniem, wdrożeniem i realizacją programu, a także będzie dostarczycielem wszystkich informacji w tym zakresie,
- określeniu środków przeznaczonych na przygotowanie, wdrożenie i realizację programu.

Udział mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji społecznych, i innych osób zainteresowanych środowiskiem i jego ochroną na terenie gminy powinien mieć miejsce szczególnie na etapie:

- określania wizji;
- definiowania obszarów strategicznych;
- określania celów i zadań.

Zewnętrzni specjaliści ponoszą odpowiedzialność za właściwe (zgodne z wymogami merytorycznymi i formalnoprawnymi) przygotowanie programu.

Od strony formalnej zespół prowadzący prace nad przygotowaniem strategii należałoby podzielić na: zarząd programu, zespół roboczy i radę koordynacyjną.

Zarząd programu (pełnomocnik władz gminy, zewnętrzni specjaliści) Prowadzi całość prac nad przygotowaniem programu. Przedstawiciel urzędu gminy zapewnia dostęp do materiałów studialnych, dostarcza wszelkich niezbędnych informacji. Zewnętrzni specjaliści opracowują dostarczony materiał studialny, przygotowują diagnozę stanu środowiska gminy, prowadzą prace na forum zespołu roboczego, opracowują materiał powstający w wyniku jej obrad, prowadzą konsultacje z radą koordynacyjną. Zarząd pracuje w trybie ciągłym wg ustalonego przez siebie harmonogramu

Zespół roboczy (wszyscy zaproszeni do pracy nad programem). Zespół roboczy tworzą osoby w sposób szczególny zainteresowane ochroną środowiska w gminie. Są to m.in.: radni, pracownicy urzędu gminy, pracownicy przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie gminy, przedstawiciele jednostek pomocniczych samorządu, nauczyciele, przedstawiciele organizacji społecznych, których celem statutowym jest ochrona środowiska,

przedstawiciele organizacji społecznych, grup mieszkańców i inni zainteresowani problematyką ochrony środowiska w gminie.

Rada koordynacyjna (przedstawiciele: władz wykonawczych gminy, rady gminy, władz obszarów chronionych, przedsiębiorców, organizacji ekologicznych, społeczności lokalnej). Rada czuwa nad właściwym kierunkiem przebiegu prac. Każdy z jej członków, w zakresie swoich kompetencji ocenia zgodność kierunku prowadzonych prac z przyjętą polityką środowiskową oraz z interesem wspólnoty lokalnej.

Radzie koordynacyjnej przesyłane są kolejne dokumenty wypracowywane przez zespół roboczy i zarząd. Rada koordynacyjna przekazuje swoje opinie zarządowi na temat opracowanych dokumentów.

Konsultacje społeczne – spotkania z mieszkańcami gminy dotyczące Programu Ochrony Środowiska.

6.3. Diagnoza

Na etapie diagnozy należy przeprowadzić analizę 3 obszarów:

- stanu środowiska gminy,
- zewnętrznych uwarunkowań,
- dotychczas stosowanych rozwiązań i procedur.

6.3.1. Diagnoza stanu środowiska

Przed przestąpieniem do prowadzenia prac planistycznych należy dokonać diagnozy aktualnego stanu środowiska oraz efektów ekologiczno-ekonomicznych dotychczasowych działań w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami. Diagnozę stanu dokonuje się w ramach tzw. przeglądu środowiskowego poprzez analizę dokumentów znajdujących się w gminie, jak również poprzez identyfikację aspektów środowiskowych gminy.

Diagnoza przeprowadzana jest w oparciu o wcześniej przygotowany kwestionariusz. Badaniu podlegają dokumenty znajdujące się w urzędzie. Przeprowadzany jest również przegląd środowiskowy gminy w ramach, którego wyróżnione zostają aspekty środowiskowe gminy. Identyfikację aspektów środowiskowych przeprowadza się wzorując się na metodzie zaczerpniętej z normy ISO 14001. W myśl normy *aspekt środowiskowy to każdy element działalności jednostki organizacyjnej, który może wejść w relacje ze środowiskiem*.

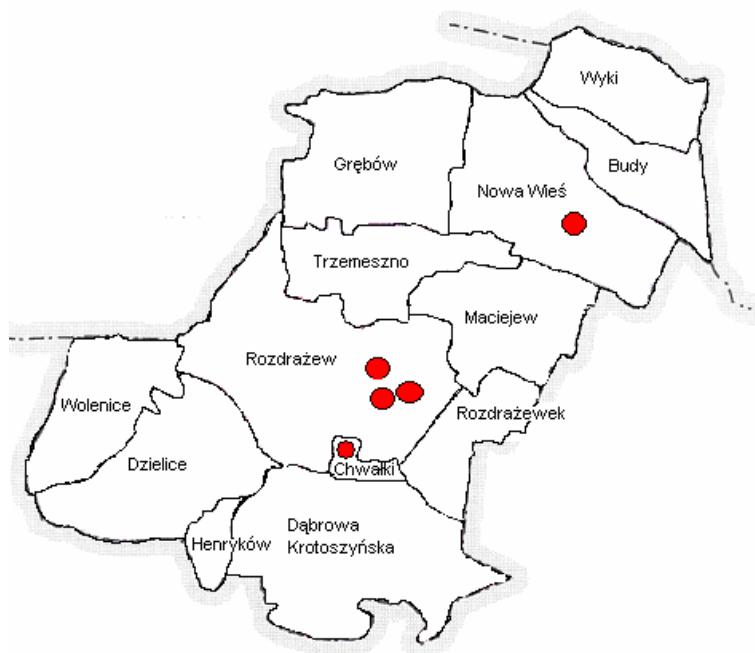
Diagnozę stanu Gminy Rozdrażew przeprowadzono w oparciu o dokument Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rozdrażew, przegląd środowiskowy oraz identyfikację aspektów środowiskowych.

Wyróżniono następujące strategiczne aspekty środowiskowe:

- Oczyszczalnia ścieków w Rozdrażewie.

- Składowisko odpadów w Chwałkach (w trakcie rekultywacji),
- Stacja paliw w Rozdrażewie,
- zakłady mechaniki pojazdów w Rozdrażewie i Nowej Wsi oraz SKR w Rozdrażewie.

Etap diagnozy zakończył się przygotowaniem dokumentu: „Diagnoza Stanu Środowiska Gminy Rozdrażew”, który stanowi część Programu Ochrony Środowiska Gminy Rozdrażew.

Ryc. 4. Rozmieszczenie strategicznych aspektów środowiskowych w Gminie Rozdrażew

źródło: opracowanie własne

6.3.2. Analiza uwarunkowań

Zgodnie z ustawowymi wymaganiami program ochrony środowiska powinien być zgodny z dokumentami wyższego szczebla. Pod uwagę należy wziąć jednak nie tylko powiatowy program ochrony środowiska, lecz szereg innych dokumentów, z którymi gminny program powinien być spójny. Wśród najważniejszych należałoby wymienić:

1. Dokumenty wewnętrzne gminy:
 - studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
2. Dokumenty zewnętrzne
 - powiatowy program ochrony środowiska,
 - wojewódzki program ochrony środowiska,
 - Polityka Ekologiczna Państwa na 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016.

Program ochrony środowiska jest dokumentem sektorowym. Dotyczy jednego, wybranego obszaru. Kierunki rozwoju gminy zawarte są w studium uwarunkowań. Program ochrony środowiska powinien być z zapisami tymi zgodny i służyć ich realizacji.

Powiatowy program ochrony środowiska i powiatowy plan gospodarki odpadami są najbliższym programowi i planowi gminnemu dokumentami sektorowymi. Prawo ochrony środowiska zakłada zgodność programu i planu gminnego z programem i planem powiatowym. Dokładna analiza programu powiatowego, oraz celów i zadań gminnych pod kątem ich zgodności jest bardzo ważnym elementem procedury przygotowywania programu.

6.3.3. Analiza stosowanych rozwiązań i procedur

Ma na celu zdiagnozowanie sposobu podejścia władz gminnych do lokalnych problemów środowiskowych. Określeniu podlegają metody zarządzania środowiskowego, a także stosowane procedury. Wychodzi się z założenia, że nie tylko kapitałochłonne nakłady inwestycyjne mogą przynieść poprawę relacji człowiek-środowisko. Często niedocenianym, a wydaje się ważnym obszarem jest sposób podejścia do środowiska, sposób organizacji i zarządzania nim, stosowane procedury.

W trakcie aktualizacji Programu Ochrony Środowiska Gminy Rozdrażew dokonano analizy stosowanych rozwiązań i procedur, które zostały zawarte w przeglądzie środowiskowym.

6.4. Polityka środowiskowa

Nadrzędny cel, który gmina zamierza osiągnąć poprzez realizację programu ochrony środowiska, kluczowe zasady i sposób działania oraz priorytety środowiskowe powinny znaleźć swoją formalną, zwerbalizowaną postać. Powinny być jasno określone i podane do publicznej wiadomości. Powinny stanowić swoiste spoiwo cementujące wszystkie osoby i wszelkie działania związane z realizacją programu. Dokument ten, za normą ISO 14001, otrzymuje nazwę polityki środowiskowej. Polityka środowiskowa gminy powinna:

- być adekwatna do problemów środowiskowych gminy,
- określać priorytety środowiskowe,
- zakreślać ramy działania, w których zostaną ustanowione cele i zadania środowiskowe,
- zawierać zobowiązanie do ciągłej poprawy, do ciągłego podnoszenia skuteczności działania,
- być zakomunikowana wszystkim zainteresowanym,
- być publicznie dostępna.

Polityka środowiskowa powinna stanowić fundamentalny dokument całego procesu przygotowywania, wdrażania i realizacji programu ochrony środowiska i gospodarki odpadami. Powinna być punktem odniesienia wszystkich działań operacyjnych. W ramach programu nie powinny być prowadzone żadne działania, które byłyby sprzeczne z polityką środowiskową.

Odpowiedzialność za politykę środowiskową bierze na siebie najwyższy stopień kierownictwa. Stąd istotna rola władz gminy w definiowaniu tego strategicznego dokumentu. W ostatecznym kształcie polityka środowiskowa powinna być podpisana przez wójta/burmistrza/prezydenta, lub być przyjęta i podpisana przez radę gminy.

Polityka środowiskowa może mieć również istotne implikacje promocyjne. Może być wykorzystana zarówno w wewnętrznej, jak i zewnętrznej promocji gminy.

Polityka Środowiskowa Gminy Rozdrażew

Ochrona środowiska jest ważnym czynnikiem warunkującym efektywny rozwój gminy. Kierując się poczuciem współodpowiedzialności za stan środowiska naturalnego i troską o jego ochronę w Gminie Rozdrażew podejmujemy działania proekologiczne. Zgodnie z zasadą ekorozwoju dążymy do zachowania równowagi przyrodniczej oraz dbamy o walory środowiska.

Polityka Środowiskowa realizowana jest poprzez:

- ograniczanie zanieczyszczeń powietrza, wody, gleby,
- doskonalenie systemu gospodarki odpadami,
- prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej,
- troskę o walory estetyczne gminy,
- kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży,
- prowadzenie edukacji ekologicznej społeczeństwa.

Zobowiązujemy się do ciągłego doskonalenia wszystkich działań prowadzonych w ramach zarządzania środowiskowego.

Treść polityki jest udokumentowana, publicznie dostępna oraz w miarę potrzeb aktualizowana.

6.5. Wizja ochrony środowiska

Wizja to jeden z bardzo ważnych elementów programu o charakterze strategicznym. Wizja jest próbą opisanego stanu rzeczywistości w danym obszarze, do którego zamierza się dążyć, który zamierza się osiągnąć w bliżej nieokreślonej przyszłości. Stanowi ona swojego rodzaju doskonały model.

Wizja ochrony środowiska w Gminie Rozdrażew

Gmina Rozdrażew jest gminą „zieloną”. Obserwowany jest znaczny udział terenów zalesionych, zwłaszcza na gruntach V i VI klasy bonitacyjnej. Zostały zachowane istniejące przydrożne pasy zieleni oraz zadrzewienia śródpolne. Zachowane są cenne przyrodniczo tereny, a wszystkie drzewa pomnikowe są oznaczone. Między zadrzewieniami prowadzi ścieżka zdrowia oraz ścieżka rowerowa. Funkcjonują tereny rekreacyjno-sportowe basen oraz boiska sportowe.

Istnieje sieć kanalizacji sanitarnej oraz deszczowej. Przy zabudowaniach poza zwartą zabudową działają przydomowe oczyszczalnie ścieków. W miejscach, w których z ekonomicznych względów powyższe rozwiązania nie mogły być zastosowane zostały uszczelnione szamba. Zawartość tych zbiorników jest systematycznie wywożona do oczyszczalni ścieków w Rozdrażewie. Oczyszczalnia jest bardzo nowoczesna, spełniająca wszelkie wymagania prawno-ekologiczne.

Woda we wszystkich ciekach oraz zbiornikach na terenie Gminy spełnia wymagania I i II klasy czystości. Wodociągi komunalne dostarczają czystą wodę dezynfekowaną jedynie ozonem. Azbestowo–cementowe rury wodociągowe zastąpiono bezpiecznymi z tworzywa sztucznego.

Zaprzestano stosowania węgla do ogrzewania domów. Teren Gminy jest zgazyfikowany i gaz jest głównym źródłem energii cieplnej. W tych gospodarstwach, których to rozwiązanie nie miało technicznego lub ekonomicznego uzasadnienia mieszkańcy korzystają z energii słonecznej, biogazu, siły wiatrów.

Na terenie Gminy osiągnięty został stan czystej gleby. Dokonano tego poprzez zaprzestanie stosowania chemicznych środków ochrony roślin oraz nawozów sztucznych. Zastąpiono je biologicznymi odpowiednikami. Pryzmy obornikowe, z kizzonką oraz zbiorniki do przechowywania gnojowicy są uszczelnione. Nie ma wycieków tych substancji do gleby. Zabezpiecza to glebę oraz powietrze przed zanieczyszczeniami.

W Gminie funkcjonuje ośrodek edukacji ekologicznej. Przeprowadzane są systematyczne szkolenia rolników oraz wszystkich dorosłych osób w zakresie ochrony środowiska. Dzięki tym działaniom udało się przywrócić równowagę ekologiczną

ekosystemów. Rolnicy zaprzestali wypalania łąk i rowów. Kompleksową edukację ekologiczną pobierają również dzieci w szkołach. Kształcenie odbywa się w ramach warsztatów, z wykorzystaniem ścieżek ekologicznych. Jednym z elementów tych zajęć jest monitoring środowiska przyrodniczego w Gminie, wykonywany przez dzieci i nauczycieli.

6.6.Obszary strategiczne

Wyróżnienia obszarów strategicznych dokonano na podstawie:

- analizy diagnozy stanu środowiska,
- analizy aspektów środowiskowych,
- definiowania obszarów problemowych.

Powyższe metody zastosowano dla wyróżnienia obszarów strategicznych w dziedzinie ochrony środowiska w Gminie Rozdrażew. Analizy diagnozy dokonano na podstawie wcześniej przeprowadzonych badań. Podobnie w przypadku aspektów środowiskowych - dokonano analizy wcześniej wyróżnionych aspektów. Trzecim elementem pozwalającym wyróżnić obszary strategiczne była diagnoza obszarów problemowych. Zdefiniowano 5 obszarów problemowych.

6.6.1. Obszary problemowe w dziedzinie ochrony środowiska w Gminie Rozdrażew

Do obszarów problemowych w dziedzinie ochrony środowiska w Gminie Rozdrażew zaliczyć można:

Obszar I: Świadomość ekologiczna mieszkańców gminy:

- Wypalanie traw na łąkach i rowach,
- Spalanie odpadów w piecach domowych
- Eliminowanie zadrzewień śródpolnych
- Edukacja i kontrola zakresie właściwego stosowania środków ochrony roślin.
- Brak systematycznej edukacji ekologicznej,
- Brak monitoringu środowiska przyrodniczego,
- Brak edukacyjnej ścieżki ekologicznej,
- Stosowanie wysokich dawek nawozów,
- Zawyżanie dawek środków ochrony roślin,
- Mycie opryskiwaczy w miejscach niedozwolonych,

- Pryzmowanie obornika na polach i przy zabudowaniach bez odpowiednich zabezpieczeń w postaci płyt.

Obszar II: Infrastruktura i gospodarka wodno-ściekowa:

- Brak kanalizacji na znacznym obszarze Gminy,
- Chlorowana woda,
- Rury azbestowe w sieci wodociągowej,
- Zanieczyszczone wody powierzchniowe.

Obszar III: Ochrona jakości powietrza:

- Węgiel jako główne źródło energii cieplnej,
- Zanieczyszczenie powietrza przez ogrzewanie mieszkań węglem,
- Zanieczyszczanie powietrza przez duże gospodarstwa hodowlane.

Obszar IV: Zasoby przyrody i ich ochrona:

- Niedostateczna ilość zadrzewień i pasów zieleni,
- Brak pełnej sieci zadrzewień śródpolnych,
- Brak oznaczeń na pomnikowych drzewach,
- Niski stopień zalesienia Gminy,
- Niedostateczna wielkość środków finansowych na rozwiązywanie problemów w dziedzinie ochrony środowiska.

Na podstawie powyższych obszarów problemowych, oraz wcześniej przeprowadzonej diagnozy, wyróżniono 5 obszarów strategicznych

6.6.2. Obszary strategiczne ochrony środowiska w Gminie Rozdrażew

Do obszarów strategiczne ochrony środowiska w Gminie Rozdrażew należą:

Obszar strategiczny I - **Edukacja ekologiczna.**

Obszar strategiczny II - **Jakość i gospodarowanie wodami.**

Obszar strategiczny III - **Jakość powietrza atmosferycznego.**

Obszar strategiczny IV - **Ochrona przyrody.**

Obszar strategiczny V - **Ochrona powierzchni gleby.**

7. CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE

7.1. Cele środowiskowe

Istota celów i zadań środowiskowych sprowadza się do tego, iż to właśnie one tworzą rzeczywisty program ochrony środowiska w gminie. Mówiąc o celach środowiskowych proponujemy posługiwać się ich definicją określoną w normie ISO 14001:

„Efekty, które zamierza się osiągnąć, wynikające z polityki środowiskowej oraz z istotnych aspektów środowiskowych, które jednostka organizacyjna sama wyznacza sobie do osiągnięcia, i które są określane ilościowo, jeśli tylko jest to praktycznie możliwe.”

Koncentrując się na powyższej definicji, oraz na wymaganiach formalno-prawnych i metodycznych, należałoby określić atrybuty celów środowiskowych. Cele środowiskowe:

- wpisują się w cele dokumentów wyższego szczebla,
- służą realizacji misji gminy,
- pozwalają dążyć do osiągnięcia stanu określonego w wizji,
- wynikają z polityki środowiskowej,
- są ustalane w obrębie obszarów strategicznych,
- nie są sprzeczne ze strategicznymi celami gminy postawionymi w strategii rozwoju lub w programach sektorowych,
- są ustalane przez gminę,
- są możliwe do osiągnięcia (możliwości finansowe, technologiczne),
- są określone ilościowo (o ile to możliwe).

7.2. Zadania środowiskowe i harmonogram realizacji

„Szczególne wymagania odnośnie skuteczności działania ujęte ilościowo, jeśli jest to praktycznie możliwe, odnoszące się do jednostki organizacyjnej lub jej części, które wynikają z celów środowiskowych, które muszą być ustalone i zrealizowane dla osiągnięcia tych celów.”

Zadania służące realizacji celów mogą mieć różnorodny charakter - w zależności od kryterium, zadania można podzielić na: krótkookresowe i długookresowe, wysokonakładowe i niskonakładowe, techniczno-technologiczne i organizacyjne, itd. Często ten sam cel można osiągnąć realizacją zupełnie różnych zadań. Ważne jest, aby tak skonstruować zadania, żeby były one realizowalne i pozwalały osiągać postawione cele.

Zaproponowane w programie zadania podzielono na 3 kategorie: podstawowe, optymalne i maksymalne.

Zadania podstawowe składają się na wariant bazowy programu i zakłada się ich realizację w 100%. Przyjmując program należy w pełni zabezpieczyć środki na ich realizację.

Zadania optymalne zakładają częściowe współfinansowanie ze środków zewnętrznych. Środki te są środkami potencjalnymi. W momencie aktualizacji programu środki nie zostały przyznane gminie. Realizacja zadań optymalnych uzależniona jest od środków instytucji zewnętrznych oraz gminy.

Zadania maksymalne mają charakter uzupełniający. W pewnym stopniu są to zadania przekraczające oczekiwania. Ich realizacja zależy również od uzyskania środków zewnętrznych.

Cele i zadania dla Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Rozdrażew na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2019 zostały zawarte w harmonogramie realizacji (planie operacyjnym). W harmonogramie określono następujące elementy:

- cel,
- zadanie,
- charakter
- odpowiedzialność za realizację zadania,
- środki przeznaczone na realizację,
- źródło finansowania,
- termin realizacji.

Dla celów i zadań należy określić, ex ante, kryteria oceny ich realizacji. Kryteria staną się ważnym elementem oceny realizacji całego programu.

Harmonogram realizacji (Plan Operacyjny) Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Rozdrażew na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019

OBSZAR STRATEGICZNY I - EDUKACJA EKOLOGICZNA

Polityka ekologiczna:

„Polityka Środowiskowa realizowana jest poprzez

- kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży
- wprowadzenie edukacji ekologicznej społeczeństwa”

Wizja ochrony środowiska:

„W Gminie funkcjonuje ośrodek edukacji ekologicznej. Przeprowadzane są systematyczne szkolenia rolników oraz wszystkich dorosłych osób w zakresie ochrony środowiska, funkcjonowania i potrzeb przyrody. (..)Kompleksową edukację ekologiczną pobierają również dzieci w szkołach. Kształcenie odbywa się w ramach warsztatów oraz z wykorzystaniem ścieżek ekologicznych. Jednym z elementów tych zajęć jest monitoring środowiska przyrodniczego w Gminie, wykonywany przez dzieci i nauczycieli.”

Cele	Zadania		Charakter	Odpowiedzialny	Nakłady (zł)	Źródła finansowania	Termin realizacji
1. Zwiększenie troski mieszkańców o jakość środowiska	1. Opracowanie informacji o potrzebie ochrony środowiska z uwzględnieniem zagrożeń występujących na terenie Gminy i przedstawienie jej mieszkańcom.		P	Gmina Rozdrażew przy współpracy szkół	W ramach prac Referatu Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG		Zadanie ciągłe
	2.Przeprowadzenie akcji plakatowych oraz ulotkowych zwiększających świadomość ekologiczną	1. Szkodliwość spalania opakowań plastikowych i gumowych	P	Gmina Rozdrażew przy współpracy Szkół	1500	Gmina, organizacje proekologiczne	2012 - 2015
		2. Środowiskowe skutki wypalania traw	P	Gmina Rozdrażew przy współpracy OSP	1500	Gmina, organizacje proekologiczne	2012 - 2015
		3.Niebezpieczeństwo zanieczyszczenia wody i gleby przez źródła pochodzenia rolniczego	P	Gmina Rozdrażew przy współpracy ODR	1500	Gmina, organizacje proekologiczne, ODR	2012 - 2015

		4. Propagowanie postaw i zachowań motywujących mieszkańców do oszczędnego korzystania z wody	P	Gmina Rozdrażew przy współpracy przedsiębiorstw wodociągowych	1500	Gmina, organizacje proekologiczne	Zadanie ciągłe
		3. Opracowanie i realizacja cyklu otwartych, bezpłatnych wykładów i prelekcji z zakresu ekologii, alternatywnych źródeł energii i ochrony środowiska	O	Gmina Rozdrażew	W ramach prac Referatu Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG		Zadanie ciągłe
		4. Opracowanie i realizacja cyklu otwartych, bezpłatnych wykładów i prelekcji z zakresu dobrych praktyk rolniczych i ekologicznego rolnictwa	M	Gmina Rozdrażew ODR	W ramach prac Referatu Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG, ODR		Zadanie ciągłe
		5. Zaangażowanie rad sołeckich Gminy w „Akcję Sprzątanie Świata”	M	Referat Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG	1000	Gmina	Zadanie ciągłe
2. Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży		1. Pozyskanie dotacji na sfinansowanie ścieżek ekologicznych	O	Gmina Rozdrażew przy współpracy nauczycieli	W ramach prac Referatu Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG		Zadanie ciągłe
		2. Organizowanie corocznej wystawy prac plastycznych związanych z tematyką ochrony środowiska	P	Gmina Rozdrażew	2100	Gmina, sponsorzy	Cyklicznie
		3. Organizowanie corocznych wycieczek dla dzieci i młodzieży do instytucji i obiektów ochrony środowiska	P	Gmina Rozdrażew	4000	Gmina, szkoły	Cyklicznie
		4. Zapoznanie uczniów gimnazjum z prawem ochrony środowiska obowiązującymi w Polsce i UE	O	Gmina Rozdrażew	W ramach prac Referatu Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG		Zadanie ciągłe

P- podstawowy, O – optymalny, M - maksymalny

OBSZAR STRATEGICZNY II - JAKOŚĆ I GOSPODAROWANIE WODAMI

Polityka ekologiczna:

„Zgodnie z zasadą ekorozwoju dążymy do zachowania równowagi przyrodniczej...poprzez ograniczenie zanieczyszczeń, wody”

Wizja ochrony środowiska:

„Istnieje sieć kanalizacji sanitarnej oraz deszczowej. Przy zabudowaniach poza zwartą zabudową działają przydomowe oczyszczalnie ścieków. W miejscach, w których z ekonomicznych względów powyższe rozwiązania nie mogły być zastosowane zostały uszczelnione szamba. Zawartość tych zbiorników jest systematycznie wywożona do oczyszczalni ścieków w Rozdrażewie. Oczyszczalnia jest bardzo nowoczesna spełniająca wszelkie wymagania prawno-ekologiczne.

Woda we wszystkich ciekach oraz zbiornikach obecnych na terenie Gminy spełnia wymagania I i II klasy czystości. Wodociągi komunalne dostarczają czystą wodę dezynfekowaną jedynie ozonem. Azbestowo – cementowe rury wodociągowe zastąpiono bezpiecznymi z tworzywa sztucznego. (...) zaprzestano stosowania chemicznych środków ochrony roślin oraz nawozów sztucznych. Zastąpiono je biologicznymi odpowiednikami. Pryzmy obornikowe, z kiszonką oraz zbiorniki do przechowywania gnojowicy są uszczelnione. (...)”

Cele	Zadania		Charakter	Odpowiedzialny	Nakłady (zł)	Źródła finansowania	Lata realizacji
1.Racjonalna gospodarka ściekowa	1. Aktualizacja planów rozwoju gospodarki ściekowej na terenie gminy		P	Gmina Rozdrażew	2000	Gmina	Zadanie ciągłe
	2. Przeprowadzenie kolejnych etapów kanalizacji gminy	1. Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej w Nowej Wsi i Budach	P	Gmina Rozdrażew	4 990 041	Gmina, Fundusze UE, WFOŚiGW	2012 - 2013
		2. Rozbudowa kanalizacji sanitarnej w Rozdrażewie – ul. Sportowa	P	Gmina Rozdrażew	109 000	Gmina, WFOŚiGW	2012
		3.Budowa kanalizacji sanitarnej w Dziełicach	O	Gmina Rozdrażew	b.d.	Gmina, Fundusze UE, WFOŚiGW	W zależności od pozyskania dofinansowania
		4.Budowa kanalizacji sanitarnej w Dąbrowie	M	Gmina Rozdrażew	b.d.	Gmina, Fundusze UE, WFOŚiGW	W zależności od pozyskania dofinansowania
		3. Modernizacja oczyszczalni ścieków		M	Gmina Rozdrażew	Brak danych kosztowych	Gmina, Fundusze UE, WFOŚiGW
	4. Budowa indywidualnych oczyszczalni ścieków w miejscowościach o zabudowie rozproszonej		M	Gmina Rozdrażew	Brak danych kosztowych	Środki inwestorów, Gmina, Fundusze UE, WFOŚiGW	Zadanie ciągłe

2 Poprawa jakości wody dostarczanej mieszkańcom	1. Zmiana systemu dezynfekcji wody pitnej na ozonowanie lub fluorowanie	M	Gmina Rozdrażew, Przedsiębiorstwo wodociągowe	b.d.	Przedsiębiorstwo wodociągowe	Według potrzeb
	2. Wymiana w sieci wodociągowej elementów wykonanych z azbestocementu	O	Gmina Rozdrażew, Przedsiębiorstwo wodociągowe	b.d.	Gmina, Fundusze UE, WFOŚiGW	Według potrzeb
	3. Uporządkowanie zaopatrzenia w wodę z ujęcia Dzielice	M	Gmina Rozdrażew	b.d.	Gmina, Fundusze UE, WFOŚiGW	2014 - 2015
3. Poprawa jakości wód powierzchniowych	1. Przeprowadzenie monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych	O	Zadanie zlecone PSSE lub WIOŚ	7000	Gmina	Cyklicznie
	2. Przeprowadzenie monitoringu poziomu zużycia wody	P	Gmina Rozdrażew	b.d.	Gmina	Zadanie ciągłe
	3. Opracowanie i realizacja procedury okresowej kontroli zabezpieczenia przyrm obornikowych	P	Gmina Rozdrażew	W zakresie prac Referatu Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG		2012 - 2015
	4. Opracowanie i realizacja procedury okresowej kontroli szczelności zbiorników do przechowywania gnojowicy	P	Gmina Rozdrażew	W zakresie prac Referatu Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG		2012 - 2015
	5. Opracowanie i realizacja procedury okresowej kontroli szczelności szamb	P	Gmina Rozdrażew	W zakresie prac Referatu Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG		2012 - 2015
	6. Opracowanie i realizacja programu ograniczania presji gospodarki na wody powierzchniowe (spływ powierzchniowy nawozów sztucznych, środków ochrony roślin, gnojowicy wywożonej na pola)	O	Gmina Rozdrażew, GODR, ZGW Wrocław	W zakresie prac Referatu Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG		Zadanie ciągłe
	7. Opracowanie i realizacja programu działań zapewniających podniesienie jakości wód Baryczy	O	Gmina Rozdrażew, Związek Gmin Zlewni Górnej Baryczy	1000	Gmina	Zadanie ciągłe
	8. Stworzenie pośrednich stref ochrony ujęć wody w Rozdrażewie, Dzielicach i Dąbrowie	P	Gmina Rozdrażew	W zakresie prac Referatu Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG oraz właścicieli wodociągów		Według potrzeb

P- podstawowy, O – optymalny, M - maksymalny

OBSZAR STRATEGICZNY III - JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Polityka ekologiczna:

„Zgodnie z zasadą ekorozwoju dążymy do zachowania równowagi przyrodniczej, poprzez ograniczenie zanieczyszczeń powietrza...”

Wizja ochrony środowiska:

„Zaprzestano stosowania węgla do ogrzewania domów. Teren gminy jest zgazyfikowany i gaz jest głównym źródłem energii cieplnej. W tych gospodarstwach, których to rozwiązanie nie miało technicznego lub ekonomicznego uzasadnienia mieszkańcy korzystają z energii słonecznej, biogazu, siły wiatrów. (...) Na terenie Gminy obowiązuje zakaz przemysłowego tuczy zwierząt. Zabezpiecza to (...) powietrze przed zanieczyszczeniami.”

Cele	Zadania	Charakter	Odpowiedzialny	Nakłady (zł)	Źródła finansowania	Lata realizacji
1. Ograniczenie niskiej emisji	1. Inwentaryzacja źródeł energii cieplnej	O	Gmina Rozdrażew	W zakresie prac Referatu Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG		Zadanie ciągłe
	2. Propagowanie alternatywnych i odnawialnych źródeł energii	O	Gmina Rozdrażew	W zakresie prac Wydziału Ochrony Środowiska UG		Zadanie ciągłe
	3. Zmiana sposobu ogrzewania w placówkach publicznych podlegających administracji Gminnej	O	Gmina Rozdrażew	Nakłady poniesione w ramach budowy inwestycji		Według potrzeb
2. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych wraz z regulacją gospodarki ściekowej na drogach	1. Remont drogi w Grębowie	M	Gmina Rozdrażew	b.d.	Gmina, Fundusze UE, WFOŚiGW	2011 - 2015
	2. Przebudowa ulic Parkowej, Witosa, Mickiewicza i odcinka ulicy Sikorskiego na osiedlu w Rozdrażewie	M	Gmina Rozdrażew	b.d.	Gmina, Fundusze UE, WFOŚiGW	2012 - 2013
	3. Przebudowa drogi w Maciejewie	M	Gmina Rozdrażew	b.d.	Gmina, Fundusze UE, WFOŚiGW	2011 - 2015
	4. Przebudowa drogi w Dziełice – Rozdrażew (ul. 25 Stycznia)	M	Gmina Rozdrażew	b.d.	Gmina, Fundusze UE, WFOŚiGW	2012 - 2015

P- podstawowy, O – optymalny, M - maksymalny

OBSZAR STRATEGICZNY IV - OCHRONA PRZYRODY

Polityka ekologiczna:

„Kierując się poczuciem współodpowiedzialności za stan środowiska naturalnego i troską o jego ochronę podejmujemy działania proekologiczne w Gminie Rozdrażew. Zgodnie z zasadą ekorozwoju dążymy do zachowania równowagi przyrodniczej oraz dbamy o walory środowiska”

Wizja ochrony środowiska:

„Gmina Rozdrażew jest gminą „zieloną”. Obserwowany jest znaczny udział terenów zalesionych, zwłaszcza gruntów V i VI klasy bonitacyjnej. Zostały zachowane istniejące przydrożne pasy zieleni oraz zadrzewienia śródpolne. Zachowane są cenne przyrodniczo tereny, a wszystkie drzewa pomnikowe są oznaczone. Między zadrzewieniami prowadzi ścieżka zdrowia oraz rowerowa.”

Cele	Zadania	Charakter	Odpowiedzialny	Nakłady (zł)	Źródła finansowania	Lata realizacji
1. Ochrona flory i fauny	1. Przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej i krajobrazowej terenu Gminy	P	Referat Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG, organizacje pozarządowe i ekologiczne	1600	Gmina, WFOŚIGW	Zadanie ciągłe
	2. Opracowanie i wdrożenie mechanizmu zapobiegania wycinaniu zadrzewień śródpolnych i przydrożnych	P	Referat Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG, organizacje pozarządowe i ekologiczne	W zakresie prac Wydziału Ochrony Środowiska UG		Zadanie ciągłe
	3. Zwiększenie udziału zieleni śródpolnej i przydrożnej	O	Referat Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG, właściciele gruntów	1000	Gmina, WFOŚIGW	Zadanie ciągłe
	4. Objęcie ochroną prawną najcenniejszych obiektów przyrodniczych	P	Referat Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG	W zakresie prac Referatu Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG		Zadanie ciągłe
	5. Inwentaryzacja skupisk wysokiej zieleni tzw. parków podworskich	O	Referat Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG, organizacje pozarządowe i ekologiczne, Szkoły	1500	Gmina, Środki UE	Zadanie ciągłe

2. Zwiększenie różnorodności biologicznej	1. Zwiększenie różnorodności gatunkowej lasów	M	Właściciele lasów	b.d	W zakresie prac Lasów Państwowych	Zadanie ciągłe
	2. Pomoc w tworzeniu gospodarstw ekologicznych	O	Referat Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG, Powiatowy Ośrodek Doradztwa Rolniczego	W zakresie prac Referatu Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG		Zadanie ciągłe
3. Zapobieganie awariom	1. Opracowanie procedur zapobiegania awariom, których skutki mogą zagrażać przyrodzie	O	Referat Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG, Referat Spraw Obywatelskich	W zakresie prac Referatu Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska oraz Referatu Spraw Obywatelskich UG		Zadanie ciągłe
	2. Opracowanie procedur działania na wypadek awarii np. wypadki samochodów transportujących substancje niebezpieczne	P	Sztab Antykrzysowy	W zakresie prac Referatu Spraw Obywatelskich UG, OSP		Zadanie ciągłe

P- podstawowy, O – optymalny, M - maksymalny

OBSZAR STRATEGICZNY V - OCHRONA POWIERZCHNI GLEBY

Polityka ekologiczna:

„Zgodnie z zasadą ekorozwoju dążymy do zachowania równowagi przyrodniczej...poprzez ograniczenie zanieczyszczeń gleby”

Wizja ochrony środowiska:

„Na terenie Gminy osiągnięty został stan czystej gleby. Dokonano tego poprzez zaprzestanie stosowania chemicznych środków ochrony roślin oraz nawozów sztucznych. Zastąpiono je biologicznymi odpowiednikami. Pryzmy obornikowe, z kiszonką oraz zbiorniki do przechowywania gnojowicy są uszczelnione. Nie ma wycieków tych substancji do gleby. Na terenie Gminy obowiązuje zakaz przemysłowego tuczu zwierząt. Zabezpiecza to glebę (...) przed zanieczyszczeniami.”

Cele	Zadania	Charakter	Odpowiedzialny	Nakłady (zł)	Źródła finansowania	Lata realizacji
1. Monitoring zanieczyszczenia gleb	1. Prowadzenie rejestru zużycia nawozów sztucznych i środków ochrony roślin	O	Rolnicy indywidualni	Podmioty sprzedające		Zadanie ciągłe
	2. Aktualizacja badań dotyczących zakwaszenia gleb	P	Rolnicy indywidualni	1000	Środki własne rolników	Zadanie ciągłe
	3. Wapnowanie gleb nadmiernie zakwaszonych	P	Rolnicy indywidualni	800	Środki własne rolników	Zadanie ciągłe
	4. Opracowanie procedury zmniejszającej zanieczyszczenia glebowe	O	Gmina Rozdrażew, ODR i ZGW Wrocław	W zakresie prac Referatu Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG		Zadanie ciągłe
	5. Sporządzenie ewidencji gospodarstw wytwarzających znaczne ilości gnojowicy	O	Gmina Rozdrażew, ODR i ZGW Wrocław	1000	Budżet Gminy	Zadanie ciągłe
2. Eliminacja niekontrolowanych zanieczyszczeń gleby	1. Zabezpieczenie pryzm obornikowych	P	Rolnicy	Środki własne rolników		Zadanie ciągłe
	2. Uszczelnienie pryzm z kiszonką	P	Rolnicy	Środki własne rolników		Zadanie ciągłe
	3. Uszczelnienie zbiorników do przechowywania gnojowicy	P	Rolnicy	Środki własne rolników		Zadanie ciągłe
	4. Uszczelnienie szamb	P	Właściciele nieruchomości	Środki właścicieli nieruchomości		Zadanie ciągłe

P- podstawowy, O – optymalny, M - maksymalny

8. MONITORING I OCENA

Systematycznie prowadzony monitoring (kontrola) pozwala na weryfikację podejmowanych działań, zarówno w sferze ekologicznej jak i ekonomicznej. Dlatego też programy ochrony środowiska podlegają monitoringowi na każdym szczeblu ich realizacji.

W Krajowym Programie Ochrony Środowiska system monitoringu tworzą:

- raporty rządowe i organizacji pozarządowych
- ogólnopolskie konferencje, na których oceniana jest realizacja programu
- opinie i oceny zewnętrzne wydawane przez agendy ONZ i in.

Monitoring regionalnego programu ochrony środowiska powinien opierać się na stałym i ciągłym procesie obserwacji ilościowych i jakościowych zmian wybranych wskaźników. Celem procesu jest dostarczenie wszelkich informacji na temat słuszności i skuteczności podejmowanych działań oraz ich zmianę w przypadku rozbieżności pomiędzy założeniami a uzyskanymi rezultatami. Bieżąca i etapowa kontrola realizacji Programu Ochrony Środowiska powinna zostać zapewniona poprzez ustalenie ogólnych zasad procesu monitoringu.

Na monitoring programu ochrony środowiska regionu powinny składać się następujące działania:

1. Systematyczne zbieranie informacji oraz wszelkich danych liczbowych dotyczących realizacji celów i zadań strategicznych.
2. Opracowywanie cyklicznych raportów na temat stopnia realizacji Programu Ochrony Środowiska w sferze społeczno-gospodarczej.
3. Ocena rozbieżności pomiędzy założonymi celami i zadaniami a osiągniętymi rezultatami.
4. Identyfikacja obszarów wymagających podjęcia działań interwencyjnych oraz analiza przyczyn rozbieżności.
5. Określenie stopnia wykonania założonych celów i zadań oraz ocena osiągniętych rezultatów.
6. Planowanie zmian w strategii oraz wdrożenie nowo przyjętych działań.

Ocena realizacji programu ochrony środowiska powinna być przeprowadzona:

- po zakończeniu opracowania programu,
- w trakcie jego realizacji,
- po zakończeniu realizacji wszystkich przyjętych celów i zadań przyjętych w programie.

Efekty podlegające ocenie można podzielić na: wymierne, dające się określić liczbowo (np. liczba kilometrów położonych rur kanalizacyjnych) oraz niewymierne, oceniane subiektywnie w postaci punktowej (np. wzrost świadomości ekologicznej społeczności).

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska stopień realizacji programu jest oceniany przez radę gminy na podstawie raportu z wykonania programu, który sporządzany jest co dwa lata. Również co dwa lata weryfikacji podlega lista celów i zadań przewidzianych do realizacji w najbliższych czterech latach od wdrożenia planu.

Bieżące działania podejmowane w ramach monitoringu programu ochrony środowiska dają obraz postępu w realizacji założonych celów i zadań. W perspektywie długoletniej monitoring umożliwi obserwację dynamiki realizacji celów oraz zmian strukturalnych.

Poniżej przedstawiono narzędzia monitoringu realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Rozdrażew. Dla każdego zadania określono miernik jego realizacji, skalę oceny oraz częstotliwość oceny. Przyjęcie jednakowej wysokości skali (0-5) dla każdego z zadań pozwoli określić poziom osiągnięcia danego celu (na określonym etapie jego realizacji), a także poziom zaawansowania realizacji programu. Proponuje się określić następujące stopnie poziomu zaawansowania realizacji programu lub osiągania danego celu (średnia ocena dla całego programu lub dla danego celu):

- powyżej 4,50 - bardzo wysoki poziom realizacji programu (osiągania celu);
program (cel) zrealizowany w całości lub prawie w całości;
- 3,50-4,49 - wysoki poziom zaawansowania programu (osiągania celu);
- 2,50-3,49 - średni poziom zaawansowania programu (osiągania celu);
- 1,50-2,49 - niski poziom zaawansowania programu (osiągania celu);
- 0,50-1,49 - bardzo niski poziom zaawansowania programu (osiągania celu);
- poniżej 0,5 - program (cel) w niewielkim stopniu zrealizowany, trudno mówić o jego zaawansowaniu; program (cel) w początkowym stopniu realizacji.

Oceny realizacji Programu jako całości proponuje się dokonać w obligatoryjnych, wymaganych Prawem ochrony środowiska terminach (co 2 lata):

- 30 czerwca 2013 r.
wynik i odpowiednie sprawozdanie należy przedstawić Radzie Gminy Rozdrażew;
- 30 czerwca 2015 r.
wynik i odpowiedni sprawozdanie należy przedstawić Radzie Gminy Rozdrażew; w tym terminie należy również dokonać aktualizacji Programu.

8.1. Monitoring realizacji Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rozdrażew na lata 2012 - 2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016 - 2019

OBSZAR STRATEGICZNY I - EDUKACJA EKOLOGICZNA

Cele	Zadania		Miernik realizacji	Skala oceny	Częstotliwość oceny
1. Zwiększenie troski mieszkańców o jakość środowiska	1. Opracowanie informacji o potrzebie ochrony środowiska z uwzględnieniem zagrożeń występujących na terenie Gminy i przedstawienie jej mieszkańcom.		Liczba mieszkańców do których dotarła informacja	5 – informacja dotarła do wszystkich mieszkańców 4 - informacja dotarła do ponad 75% mieszkańców 3 - informacja dotarła do 50-75% mieszkańców 2 - informacja dotarła do 25-50% mieszkańców 1 - informacja dotarła do mniej niż 25% mieszkańców 0 – nie rozpoczęto akcji informacyjnej	Corocznie w okresie realizacji zadania
	2. Przeprowadzenie akcji plakatowych oraz ulotkowych zwiększających świadomość ekologiczną	1. Szkodliwość spalania opakowań plastikowych i gumowych,	Odsetek mieszkańców objętych akcją	5 – ulotki dotarły do 75-100% gospodarstw domowych 4 - ulotki dotarły do 50-75% gospodarstw domowych 3 - ulotki dotarły do 25-50% gospodarstw domowych 2 - ulotki dotarły do 10-25% gospodarstw domowych 1 - ulotki dotarły do mniej niż 10% gospodarstw domowych 0 - ulotki nie została wydana	Po przeprowadzeniu akcji
		2. Środowiskowe skutki wypalania traw	Odsetek mieszkańców objętych akcją	5 – ulotki dotarły do 75-100% gospodarstw domowych 4 - ulotki dotarły do 50-75% gospodarstw domowych 3 - ulotki dotarły do 25-50% gospodarstw domowych 2 - ulotki dotarły do 10-25% gospodarstw domowych 1 - ulotki dotarły do mniej niż 10% gospodarstw domowych 0 - ulotki nie została wydana	Po przeprowadzeniu akcji
		3. Niebezpieczeństwo zanieczyszczenia wody i gleby przez źródła pochodzenia rolniczego	Odsetek mieszkańców objętych akcją	5 – ulotki dotarły do 75-100% gospodarstw domowych 4 - ulotki dotarły do 50-75% gospodarstw domowych 3 - ulotki dotarły do 25-50% gospodarstw domowych 2 - ulotki dotarły do 10-25% gospodarstw domowych 1 - ulotki dotarły do mniej niż 10% gospodarstw domowych 0 - ulotki nie została wydana	Po przeprowadzeniu akcji
		4. Propagowanie postaw i zachowań motywujących mieszkańców do oszczędnego korzystania z wody	Odsetek mieszkańców objętych akcją	5 – ulotki dotarły do 75-100% gospodarstw domowych 4 - ulotki dotarły do 50-75% gospodarstw domowych 3 - ulotki dotarły do 25-50% gospodarstw domowych 2 - ulotki dotarły do 10-25% gospodarstw domowych 1 - ulotki dotarły do mniej niż 10% gospodarstw domowych 0 - ulotki nie została wydana	Po przeprowadzeniu akcji

	3. Opracowanie i realizacja cyklu otwartych, bezpłatnych wykładów i prelekcji z zakresu ekologii, alternatywnych źródeł energii i ochrony środowiska	Liczba przeprowadzonych warsztatów wraz z listą uczestników	5 – zorganizowanie wykładów w danym (zgodnym z harmonogramem) roku; 30 lub więcej uczestników 4 - zorganizowanie wykładów; 20-29 uczestników 3 - zorganizowanie wykładów; 15-19 uczestników 2 - zorganizowanie wykładów; 10-14 uczestników 1- zorganizowanie wykładów; mniej niż 10 uczestników 0 – wykłady nie zostały zorganizowane	Raz w roku, w którym zaplanowani realizację zadania
	4. Opracowanie i realizacja cyklu otwartych, bezpłatnych wykładów i prelekcji z zakresu dobrych praktyk rolniczych i ekologicznego rolnictwa		5 – zorganizowanie wykładów w danym (zgodnym z harmonogramem) roku; 30 lub więcej uczestników 4 - zorganizowanie wykładów; 20-29 uczestników 3 - zorganizowanie wykładów; 15-19 uczestników 2 - zorganizowanie wykładów; 10-14 uczestników 1- zorganizowanie wykładów; mniej niż 10 uczestników 0 – wykłady nie zostały zorganizowane	Raz w roku, w którym zaplanowani realizację zadania
	5. Zaangażowanie rad sołeckich Gminy w „Akcję Sprzątanie Świata”	Liczba zaangażowanych rad sołeckich	5 – zaangażowano 75-100% rad sołeckich 4 - zaangażowano 50-75% rad sołeckich 3 - zaangażowano 25-50% rad sołeckich 2 - zaangażowano 10-25% rad sołeckich 1 - zaangażowano mniej niż 10% rad sołeckich 0 – nie podjęto działań	Raz w roku, po przeprowadzeniu akcji
2. Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży	1. Pozyskanie dotacji na sfinansowanie ścieżek ekologicznych		5 – uzyskano 76-100% oczekiwanej dotacji 4 – uzyskano 50-75% oczekiwanej dotacji 3 – uzyskano 25-49% oczekiwanej dotacji 2 – uzyskano 10-24% oczekiwanej dotacji 1 – uzyskano mniej niż 10% oczekiwanej dotacji 0 – nie podjęto starań w kierunku uzyskania dotacji	Po uzyskaniu decyzji o przyznaniu dotacji
	2. Organizowanie corocznej wystawy prac plastycznych związanych z tematyką ochrony środowiska	Lista uczestników (popularność konkursów)	5 - w konkursie uczestniczy ponad 30 osób 4 - w konkursie uczestniczy 20-29 osób 3 - w konkursie uczestniczy 15-19 osób 2 - w konkursie uczestniczy 10-14 osób 1 - w konkursie uczestniczy poniżej 10 osób 0 – konkursu nie zorganizowano, lub nikt nie wziął w nim udziału	W każdym roku, w którym zaplanowano realizację zadania
	3. Organizowanie corocznych wycieczek dla dzieci i młodzieży do instytucji i obiektów ochrony środowiska	Liczba wycieczek wraz z listą uczestników	5 - zorganizowanie 2 wycieczek w roku; w sumie ponad 50 uczestników 4 - zorganizowanie 2 wycieczek w roku; w sumie 30-50 uczestników 3 - zorganizowanie 2 wycieczek w roku; w sumie do 30 uczestników	W każdym roku, w którym zaplanowano realizację zadania

			2 - zorganizowanie 1 wycieczki w roku dla ponad 25 uczestników 1- zorganizowanie 1 wycieczki w roku dla mniej niż 25 uczestników 0 - żadna wycieczka nie została zorganizowana	
	4. Zapoznanie uczniów gimnazjum z prawem ochrony środowiska obowiązującymi w Polsce i UE	Sprawdzian w formie quizu po przeprowadzonych zajęciach	5 – ponad 75-100% uczniów uzyskało ponad 50% punktów 4 – ponad 50-75% uczniów uzyskało ponad 50% punktów 3 - ponad 25-50% uczniów uzyskało ponad 50% punktów 2 – 10-25% uzyskało ponad 50% punktów 1 – mniej niż 10% uczniów uzyskało ponad 50% punktów 0 – zajęć nie zorganizowano	W każdym roku, w którym zaplanowano realizację zadania

OBSZAR STRATEGICZNY II - JAKOŚĆ I GOSPODAROWANIE WODAMI

Cele	Zadania		Miernik realizacji	Skala oceny	Częstotliwość oceny
1. Racjonalna gospodarka ściekowa	1. Aktualizacja planów rozwoju gospodarki ściekowej na terenie gminy		Ocena poziomu realizacji	5 - zatwierdzenie przez Radę Gminy i podpisanie dokumentu przez Wójta 4 - zaopiniowanie dokumentu przez odpowiednią Komisję Rady Gminy 3 - przygotowanie wersji roboczej dokumentu, 2 - przeprowadzenie badań 1- opracowano koncepcje dokumentu 0 - nie podjęto żadnych działań w kierunku realizacji projektu	W każdym roku realizacji zadania
	2. Przeprowadzenie kolejnych etapów kanalizacji gminy	1. Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej w Nowej Wsi Budach	Odsetek skanalizowanych gospodarstw	5 - przyłączono 75-100% planowanych gospodarstw domowych 4 - przyłączono 50-75% planowanych gospodarstw domowych 3 - przyłączono 25-50% planowanych gospodarstw domowych 2 - przyłączono 10-25% planowanych gospodarstw domowych 1 - przyłączono mniej niż 10% planowanych gospodarstw domowych 0 – nie podłączono żadnego gospodarstwa domowego	Corocznie
		2. Rozbudowa kanalizacji sanitarnej w Rozdrażewie – ul. Sportowa			
		3. Budowa kanalizacji sanitarnej w Dziełicach			
		4. Budowa kanalizacji sanitarnej w Dąbrowie			
	3. Modernizacja oczyszczalni ścieków		Odsetek zmodernizowania	5 - Modernizacja zakończona 4 - modernizacja zrealizowana w stopniu powyżej 75% 3 - modernizacja zrealizowana w stopniu 50-75% 2 - modernizacja zrealizowana w stopniu powyżej 25-50% 1 - modernizacja zrealizowana w stopniu poniżej 25% 0 – nie rozpoczęto modernizacji	Po wykonaniu modernizacji
	4. Budowa indywidualnych oczyszczalni ścieków w miejscowościach o zabudowie rozproszonej		Odsetek domów w zabudowie rozproszonej posiadających oczyszczalnie	5 - oczyszczalnie posiada powyżej 75% gospodarstw, które nie zostały objęte programem kanalizacji 4 - oczyszczalnie posiada powyżej 50-75% gospodarstw, które nie zostały objęte programem kanalizacji	Corocznie w okresie realizacji zadania

		ścieków	3 - oczyszczalnie posiada powyżej 25-50% gospodarstw, które nie zostały objęte programem kanalizacji 2 - oczyszczalnie posiada mniej niż 5-25% gospodarstw, które nie zostały objęte programem kanalizacji 1 - oczyszczalnie posiada mniej niż 5% gospodarstw, które nie zostały objęte programem kanalizacji 0 – nie wybudowano żadnych oczyszczalni	
2. Poprawa jakości wody dostarczanej mieszkańcom	1. Zmiana systemu dezynfekcji wody pitnej na ozonowanie lub fluorowanie	Poziom zaawansowania projektu	5 - Modernizacja zakończona 4 - modernizacja zrealizowana w stopniu powyżej 75% 3 - modernizacja zrealizowana w stopniu 50-75% 2 - modernizacja zrealizowana w stopniu powyżej 25-50% 1 - modernizacja zrealizowana w stopniu poniżej 25%	Corocznie w okresie realizacji zadania
	2. Wymiana w sieci wodociągowej elementów wykonanych z azbestocementu	Kilometraż przeprowadzonej wymiany	5 - Modernizacja zakończona 4 - modernizacja zrealizowana w stopniu powyżej 75% 3 - modernizacja zrealizowana w stopniu 50-75% 2 - modernizacja zrealizowana w stopniu powyżej 25-50% 1 - modernizacja zrealizowana w stopniu poniżej 25% 0 – nie rozpoczęto modernizacji	Corocznie w okresie realizacji zadania
	3. Uporządkowanie zaopatrzenia w wodę z ujęcia Dzielice	Poziom zaawansowania projektu	5 - Modernizacja zakończona 4 - modernizacja zrealizowana w stopniu powyżej 75% 3 - modernizacja zrealizowana w stopniu 50-75% 2 - modernizacja zrealizowana w stopniu powyżej 25-50% 1 - modernizacja zrealizowana w stopniu poniżej 25%	W każdym roku realizacji zadania
3. Poprawa jakości wód powierzchniowych	1. Przeprowadzenie monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Odsetek wód powierzchniowych i podziemnych objętych monitoringiem	5 - monitoringiem objęto powyżej 75% wód w Gminie 4 - monitoringiem objęto 50-75% wód w Gminie 3 - monitoringiem objęto powyżej 25-50% wód w Gminie 2 - monitoringiem objęto powyżej 10-25% wód w Gminie 1 - monitoringiem objęto mniej niż 10% wód w Gminie	W każdym roku realizacji zadania

			0 – nie przeprowadzono monitoringu wód w Gminie	
	2. Przeprowadzenie monitoringu poziomu zużycia wody	Istnienie aktualnej bazy danych	5 - monitoringiem objęto powyżej 75% jednostek 4 - monitoringiem objęto 50-75% jednostek 3 - monitoringiem objęto powyżej 25-50% jednostek 2 - monitoringiem objęto powyżej 10-25% jednostek 1 - monitoringiem objęto mniej niż 10% jednostek 0 – nie przeprowadzono monitoringu poziomu zużycia wody	W każdym roku realizacji zadania
	3. Opracowanie i realizacja procedury okresowej kontroli zabezpieczenia przyrm obornikowych	Odsetek skontrolowanych gospodarstw	5 - realizacją procedury objęto wszystkie gospodarstwa 4 - realizacją procedury objęto ponad 50% gospodarstw 3 - realizacją procedury objęto ponad 25% gospodarstw 2 - realizacją procedury objęto poniżej 25% gospodarstw 1 - opracowano procedurę, ale nie rozpoczęto kontroli 0 – nie podjęto działań w kierunku opracowania procedury	W każdym roku realizacji zadania
	4. Opracowanie i realizacja procedury okresowej kontroli szczelności zbiorników do przechowywania gnojowicy	Odsetek skontrolowanych gospodarstw	5 - realizacją procedury objęto wszystkie gospodarstwa 4 - realizacją procedury objęto ponad 50% gospodarstw 3 - realizacją procedury objęto ponad 25% gospodarstw 2 - realizacją procedury objęto poniżej 25% gospodarstw 1 - opracowano procedurę, ale nie rozpoczęto kontroli 0 – nie podjęto działań w kierunku opracowania procedury	W każdym roku realizacji zadania
	5. Opracowanie i realizacja procedury okresowej kontroli szczelności szamb	Odsetek skontrolowanych gospodarstw	5 - realizacją procedury objęto wszystkie gospodarstwa 4 - realizacją procedury objęto ponad 50% gospodarstw 3 - realizacją procedury objęto ponad 25% gospodarstw 2 - realizacją procedury objęto poniżej 25% gospodarstw	W każdym roku realizacji zadania

			1 - opracowano procedurę, ale nie rozpoczęto kontroli 0 – nie podjęto działań w kierunku opracowania procedury	
	6. Opracowanie i realizacja programu ograniczania presji gospodarki na wody powierzchniowe (spływ powierzchniowy nawozów sztucznych, środków ochrony roślin, gnojowicy wywożonej na pola)	Poziom zaawansowania programu	5 - realizacja programu 4 - zaopiniowanie przez Radę Gminy 3 - przygotowanie wersji roboczej 2 - przygotowanie projektu programu 1 - opracowanie koncepcji programu 0 - nie podjęto działań w kierunku opracowania programu	Corocznie
	7. Opracowanie i realizacja programu działań zapewniających podniesienie jakości wód Baryczy	Poziom zaawansowania programu	5 - realizacja programu 4 - zaopiniowanie przez Radę Gminy 3 - przygotowanie wersji roboczej 2 - przygotowanie projektu programu 1 - opracowanie koncepcji programu 0 – nie podjęto działań w kierunku opracowania programu	W każdym roku realizacji zadania
	8. Stworzenie pośrednich stref ochrony ujęć wody w Rozdrażewie, Dziełicach i Dąbrowie	Poziom zaawansowania projektu	5 - strefy zostały wytyczone we wszystkich miejscowościach 4 - Strefy zostały wytyczone w 2 miejscowościach 3 - Strefy zostały wytyczone w 1 miejscowości 2 - Przygotowano projekt stref 1 - opracowanie koncepcji stref 0 – nie podjęto działań w kierunku utworzenia stref	W każdym roku realizacji zadania

OBSZAR STRATEGICZNY III - JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Cele	Zadania	Miernik realizacji	Skala oceny	Częstotliwość oceny
1.Ograniczenie niskiej emisji	1. Inwentaryzacja źródeł energii cieplnej	Aktualna baza danych	5 – ukończono inwentaryzację 4 – inwentaryzacją objęto ponad 75% źródeł 3 – inwentaryzacją objęto 50-75% źródeł 2 – inwentaryzacją objęto 25-50% źródeł 1 – inwentaryzacją objęto mniej niż 25% źródeł 0 – nie podjęto żadnych działań w kierunku przeprowadzenia inwentaryzacji	W każdym roku realizacji zadania
	2. Propagowanie alternatywnych i odnawialnych źródeł energii	Odsetek budynków ogrzewanych alternatywnymi i odnawialnymi źródłami energii	5 – powyżej 20% źródeł energii w Gminie to źródła alternatywne bądź odnawialne 4 – 10-20% źródeł energii w Gminie to źródła alternatywne bądź odnawialne 3 – 5-10% źródeł energii w Gminie to źródła alternatywne bądź odnawialne 2 – 1-5 % źródeł energii w Gminie to źródła alternatywne bądź odnawialne 1 – poniżej 1% źródeł energii w Gminie to źródła alternatywne bądź odnawialne 0 – w Gminie nie wykorzystuje się źródeł alternatywnych bądź odnawialnych	W każdym roku realizacji zadania
	3. Zmiana sposobu ogrzewania w placówkach publicznych podlegających administracji gminnej	Odsetek placówek ogrzewanych alternatywnymi lub odnawialnymi źródłami energii	5 - modernizacja zakończona 4 - modernizacja zrealizowana w stopniu powyżej 75% 3 - modernizacja zrealizowana w stopniu 50-75% 2 - modernizacja zrealizowana w stopniu powyżej 25-50% 1 - modernizacja zrealizowana w stopniu poniżej 25% 0 – nie rozpoczęto modernizacji	W każdym roku realizacji zadania
2. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych wraz z regulacją gospodarki ściekowej na drogach	1. Remont drogi w Grębowie	Kilometraż przeprowadzonego remontu bądź przebudowy drogi	5 - modernizacja zakończona 4 - modernizacja zrealizowana w stopniu powyżej 75% 3 - modernizacja zrealizowana w stopniu 50-75% 2 - modernizacja zrealizowana w stopniu powyżej 25-50% 1 - modernizacja zrealizowana w stopniu poniżej 25% 0 – nie rozpoczęto modernizacji	W każdym roku realizacji zadania
	2. Przebudowa ulic Parkowej, Witosa, Mickiewicza i odcinka ulicy Sikorskiego na osiedlu w Rozdrażewie			
	3. Przebudowa drogi w Maciejewie			
	4. Przebudowa drogi w Dzielice – Rozdrażew (ul. 25 Stycznia)			

OBSZAR STRATEGICZNY IV - OCHRONA PRZYRODY

Cele	Zadania	Miernik realizacji	Skala oceny	Częstotliwość oceny
1. Ochrona flory i fauny	1. Przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej i krajobrazowej terenu Gminy	Poziom zaawansowania inwentaryzacji	5 - w pełni ukończony dokument 4 - dokument ukończony w ok. 50 % 3 - przeprowadzono badania terenowe, ale nie opracowano dokumentu 2 - badania terenowe przeprowadzono w ok. 50% 1- opracowano koncepcje przeprowadzenia badań i redakcji dokumentu 0 - nie podjęto żadnych działań	W każdym roku realizacji zadania
	2.Opracowanie mechanizmu zapobiegania wycinaniu zadrzewień śródpolnych i przydrożnych	Poziom zaawansowania opracowania i wdrożenia procedury	5 – procedura wdrożona, pozwala skutecznie obniżyć poziom wycinania zadrzewień śródpolnych i przydrożnych 4 – procedura wdrożona, jednak nie pozwala w pełni skutecznie obniżyć poziom wycinania zadrzewień śródpolnych i przydrożnych – wymaga poprawy 3 – procedura opracowana, jednak nie wdrożona 2 – zaawansowane prace nad opracowaniem procedury 1 – rozpoczęto prace nad opracowaniem procedury 0 – nie rozpoczęto prac nad opracowaniem procedury	W każdym roku realizacji zadania
	3. Zwiększenie udziału zieleni śródpolnej i przydrożnej	Poziom zaawansowania programu	5 - bardzo widoczne zmiany w zakresie udziału zieleni śródpolnej i przydrożnej 4 - stosunkowo dobrze widoczne zmiany w zakresie udziału zieleni śródpolnej i przydrożnej 3 - zauważalne zmiany w zakresie udziału zieleni śródpolnej i przydrożnej 2 – pojedyncze zmiany w zakresie udziału zieleni śródpolnej i przydrożnej 1 - pojawiają się symptomy zmian w zakresie udziału zieleni śródpolnej i przydrożnej 0 – brak zmian w zakresie udziału zieleni śródpolnej i przydrożnej	W każdym roku realizacji zadania
	4. Objęcie ochroną prawną najcenniejszych obiektów przyrodniczych	Liczba obiektów objętych ochroną	5 – objęto ochroną 75-100% obiektów 4 – objęto ochroną 50-75% obiektów 3 – objęto ochroną do 50% obiektów	W każdym roku realizacji zadania

			2 – rozpoczęto procedury obejmowania wybranych obiektów ochroną przez kompetentne organy 1 – stworzono listę obiektów wymagających objęcia ochroną prawną 0 – nie podjęto żadnych działań w przedmiotowym kierunku	
	5. Inwentaryzacja skupisk wysokiej zieleni tzw. parków podworskich	Poziom zaawansowania inwentaryzacji	5 – ukończono inwentaryzację 4 – inwentaryzacją objęto ponad 75% obiektów 3 – inwentaryzacją objęto 50-75% obiektów 2 – inwentaryzacją objęto 25-50% obiektów 1 – inwentaryzacją objęto mniej niż 25% obiektów 0 – nie podjęto żadnych działań w kierunku przeprowadzenia inwentaryzacji	W każdym roku realizacji zadania
2. Zwiększenie różnorodności biologicznej	1. Zwiększenie różnorodności gatunkowej lasów	Poziom zaawansowania prowadzonych działań	5 – program wykonany w zakresie 50-100% 4 – program wykonany w zakresie do 50% 3 – rozpoczęto realizację programu 2 – istnieje projekt i prowadzone są przygotowania do realizacji programu zwiększania różnorodności gatunkowej lasów 1 – opracowano koncepcję zwiększania różnorodności gatunkowej lasów 0 – nie podjęto żadnych działań kierunku zwiększania różnorodności gatunkowej lasów	W każdym roku realizacji zadania
	2. Pomoc w tworzeniu gospodarstw ekologicznych	Liczba udzielonych porad	5 - udzielono powyżej 20 porad w roku 4 - udzielono 15-19 porad w roku 3 - udzielono 10-14 porad w roku 2 - udzielono 5-9 porad w roku 1 - udzielono mniej niż 5 porad w roku 0 – nie udzielono żadnej porady w roku	W każdym roku realizacji zadania
3. Zapobieganie awariom	1. Opracowanie procedur zapobiegania awariom, których skutki mogą zagrażać przyrodzie	Poziom zaawansowania opracowania i wdrożenia procedury	5 – procedura wdrożona, pozwala skutecznie zapobiegać awariom 4 – procedura wdrożona, jednak nie pozwala w pełni skutecznie zapobiegać awariom, wymaga usprawnienia 3 – procedura opracowana, jednak nie wdrożona 2 – zaawansowane prace nad opracowaniem procedury 1 – rozpoczęto prace nad opracowaniem procedury 0 – nie rozpoczęto prac nad opracowaniem procedury	W roku opracowywania procedury i w każdym roku podsumowania i składania sprawozdania z realizacji programu

	2. Opracowanie procedur działania na wypadek awarii np. wypadki samochodów transportujących substancje niebezpieczne	Poziom zaawansowania opracowania i wdrożenia procedury	5 – procedura wdrożona, pozwala skutecznie zapobiegać awariom 4 – procedura wdrożona, jednak nie pozwala w pełni skutecznie zapobiegać awariom, wymaga usprawnienia 3 – procedura opracowana, jednak nie wdrożona 2 – zaawansowane prace nad opracowaniem procedury 1 – rozpoczęto prace nad opracowaniem procedury 0 – nie rozpoczęto prac nad opracowaniem procedury	W roku opracowywania procedury i w każdym roku podsumowania i składania sprawozdania z realizacji programu
--	--	--	--	--

OBSZAR STRATEGICZNY V - OCHRONA POWIERZCHNI GLEBY

Cele	Zadania	Miernik realizacji	Skala oceny	Częstotliwość oceny
1. Monitoring zanieczyszczenia gleb	1. Prowadzenie rejestru zużycia nawozów sztucznych i środków ochrony roślin	Odsetek źródeł objętych rejestrem	5 – rejestrem objęto wszystkie źródła 4 – rejestrem objęto ponad 75% źródeł 3 – rejestrem objęto 50-75% źródeł 2 – rejestrem objęto 25-50% źródeł 1 – rejestrem objęto mniej niż 25% źródeł 0 – nie podjęto żadnych działań w kierunku zorganizowania rejestru	W każdym roku realizacji zadania
	2. Aktualizacja badań dotyczących zakwaszenia gleb	Odsetek powierzchni gleb objętych aktualizacją badań	5 – aktualizacją objęto 75-100% powierzchni gleb 4 - aktualizacją objęto 50 -75% powierzchni gleb 3 - aktualizacją objęto 25-50% powierzchni gleb 2 - aktualizacją objęto 10-25% powierzchni gleb 1 - aktualizacją objęto mniej niż 10% powierzchni gleb 0 – nie podjęto działań w kierunku aktualizacji	W każdym roku realizacji zadania
	3. Wapnowanie gleb nadmiernie zakwaszonych	Odsetek gleb objętych programem	5 – programem objęto 75-100% powierzchni gleb 4 - programem objęto 50 -75% powierzchni gleb 3 - programem objęto 25-50% powierzchni gleb 2 - programem objęto 10-25% powierzchni gleb 1 - programem objęto mniej niż 10% powierzchni gleb 0 – nie podjęto działań w kierunku realizacji programu	W każdym roku realizacji zadania
	4. Opracowanie procedury zmniejszającej zanieczyszczenia glebowe	Poziom zaawansowania opracowania i wdrożenia procedury	5 – procedura wdrożona, pozwala skutecznie zmniejszać zakwaszenie gleby 4 – procedura wdrożona, jednak nie pozwala w pełni skutecznie zmniejszać zakwaszenie gleby 3 – procedura opracowana, jednak nie wdrożona 2 – zaawansowane prace nad opracowaniem procedury 1 – rozpoczęto prace nad opracowaniem procedury 0 – nie rozpoczęto prac nad opracowaniem procedury	W każdym roku realizacji zadania
	5. Sporządzenie ewidencji gospodarstw wytwarzających znaczne ilości gnojowicy	Poziom zaawansowania prac nad ewidencją	5 – ewidencją objęto wszystkie źródła 4 – ewidencją objęto ponad 75% źródeł 3 – ewidencją objęto 50-75% źródeł 2 – ewidencją objęto 25-50% źródeł 1 – ewidencją objęto mniej niż 25% źródeł 0 – nie podjęto żadnych działań w kierunku sporządzenia ewidencji	W każdym roku realizacji zadania

2. Eliminacja niekontrolowanych zanieczyszczeń gleby	1. Zabezpieczenie przyrm obornikowych	Odsetek zabezpieczonych prawidłowo przyrm	5 – zabezpieczono 75-100% obiektów 4 – zabezpieczono 50-75% obiektów 3 – zabezpieczono 25-50% obiektów 2 – zabezpieczono 10-25% obiektów 1 – zabezpieczono mniej niż 10% obiektów 0 – nie podjęto działań w kierunku realizacji programu	W każdym roku realizacji zadania
	2. Uszczelnienie przyrm z kiszoną	Odsetek uszczelnionych przyrm	5 – uszczelniono 75-100% obiektów 4 – uszczelniono 50-75% obiektów 3 – uszczelniono 25-50% obiektów 2 – uszczelniono 10-25% obiektów 1 – uszczelniono mniej niż 10% obiektów 0 – nie podjęto działań w kierunku realizacji programu	W każdym roku realizacji zadania
	3. Uszczelnienie zbiorników do przechowywania gnojowicy	Odsetek uszczelnionych zbiorników	5 – uszczelniono 75-100% obiektów 4 – uszczelniono 50-75% obiektów 3 – uszczelniono 25-50% obiektów 2 – uszczelniono 10-25% obiektów 1 – uszczelniono mniej niż 10% obiektów 0 – nie podjęto działań w kierunku realizacji programu	W każdym roku realizacji zadania
	4. Uszczelnienie szamb	Odsetek uszczelnionych szamb	5 – uszczelniono 75-100% obiektów 4 – uszczelniono 50-75% obiektów 3 – uszczelniono 25-50% obiektów 2 – uszczelniono 10-25% obiektów 1 – uszczelniono mniej niż 10% obiektów 0 – nie podjęto działań w kierunku realizacji programu	W każdym roku realizacji zadania

9. FINANSOWANIE PROGRAMU

Jednoznaczne oszacowanie kosztów Programu Ochrony Środowiska Gminy Rozdrażew jest stosunkowo trudne. Wynika to z kilku przyczyn. Po pierwsze koszty realizacji Programu rozkładają się na kilka źródeł finansowania: budżet gminy, fundusze ochrony środowiska i inne fundusze ekologiczne, potencjalne środki UE, czy środki własne inwestorów. Gmina może jednoznacznie określić jedynie poziom wydatków pochodzących z budżetu Gminy. Po drugie charakter środków zewnętrznych na realizację Programu ma charakter życzeniowy i trudno określić poziom ryzyka ich uzyskania. Po trzecie, Program ma charakter wariantowy i szacowania kosztów należy dokonać można w obszarze poszczególnych wariantów. Po czwarte charakter kilku zadań zapisanych w Programie, z natury rzeczy nie poddaje się szacowaniu ex ante. Po piąte, szereg zadań zapisanych w Programie realizowanych będzie w ramach działania Urzędu Gminy i jako takie nie będą wymagały dodatkowych nakładów. W powyższą wartość Programu nie włączono trudnych do oszacowania kosztów ewentualnej budowy przydomowych oczyszczalni, zmiany sposobu dezynfekcji wody, oraz zabezpieczania przyzmy z kiszonką, przyzmy obornikowych, czy szamb. Realizacja tych zadań w znacznej mierze wymyka się spod kontroli Gminy i wymaga inicjatywy oraz zaangażowania środków własnych inwestorów.

W wartość Programu nie włączono też zadań określonych jako realizowane w ramach prac Referatu Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska Urzędu Gminy w Rozdrażewie.

Ostateczna wartość Programu będzie zależała od przyjętych wariantów realizacji i uzyskanych środków zewnętrznych do jego realizacji.

Realizacja zadań wytyczonych w Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Rozdrażew na lata 2012 - 2015 wiąże się z wysokimi nakładami inwestycyjnymi. Większość instytucji, które udzielają dotacji lub korzystnie oprocentowanych kredytów na inwestycje w dziedzinie ochrony środowiska wymaga, żeby inwestycja osiągnęła odpowiednio duży efekt ekologiczny i objęła swym zasięgiem możliwie największą liczbę mieszkańców aglomeracji, powiatu lub związku komunalnego. Dlatego w przypadku Gminy Rozdrażew należy dążyć, aby podejmowane działania miały charakter powiatowy lub przynajmniej obejmowały swym zasięgiem kilka gmin (np.: międzygminne działania na rzecz ochrony środowiska).

Wspólne działanie kilku gmin nie tylko ma wpływ na finansowanie inwestycji (obniży koszty, które będzie musiała ponieść pojedyncza gmina), ale również obniży koszty eksploatacyjne. Oznacza to, że przedsięwzięcie winno być realizowane wspólnie.

Środki na finansowanie zadań związanych z ochroną środowiska pochodzić mogą z następujących źródeł:

- własne środki gminy;
- dofinansowanie wojewódzkiego i narodowego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej;
- emisja obligacji komunalnych;
- fundusze unijne;
- kredyty bankowe na preferencyjnych warunkach (np.: Bank Ochrony Środowiska);
- pozyskanie inwestora strategicznego, może nim być także inwestor zagraniczny.

Należy zaznaczyć, że wszystkie instytucje udzielające pomocy finansowej w dziedzinie ochrony środowiska wymagają od inwestora nie tylko wypełnienia odpowiedniego formularza, ale również przedstawienia szeregu opracowań i dokumentacji, planujących czy opisujących dane przedsięwzięcie. Są to między innymi.:

- plan zagospodarowania przestrzennego i strategię rozwoju powiatu lub gminy;
- program ochrony środowiska, plan gospodarki odpadami, koncepcje gospodarki wodno-ściekowej, plan zalesiania itp.;
- projekt budowlany i wykonawczy wraz ze źródłową dokumentacją ekonomiczną, finansową i przetargową;
- studium wykonalności (lub biznes plan w przypadku przedsięwzięć komercyjnych);
- wymagane przez prawo zezwolenia na realizację projektu.

9.1. Emisja obligacji komunalnych

Emisja obligacji jest nowo wprowadzanym sposobem gromadzenia środków finansowych. Daje ona emitentowi środki na rozwój, a kupującemu obligacje - korzystne ulokowanie środków pieniężnych na określony czas. Istnieje możliwość emisji obligacji na inwestycje służące ochronie środowiska. W przypadku podmiotów szczególnie uciążliwych dla otoczenia obligacje mogą być odpowiednio uatrakcyjnione zobowiązaniem do radykalnego ograniczenia tej uciążliwości. Podmiotowe obligacje mogą być nabywane z budżetu samorządów, z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz kupowane przez inne podmioty, odczuwające ekologiczną uciążliwość emitenta. Obligacja jest wyrazem zobowiązań przedmiotu emitującego i jednocześnie praw nabywców obligacji do otrzymywania ich spłaty wraz z odsetkami i innych świadczeń o charakterze rzeczowym. Jest zatem zbliżona do transakcji kredytowej w banku.

Przez emisję obligacji realizuje się przepływ kapitału. Kredyt uzyskany w drodze emisji obligacji nie jest łatwy ani tani, gdyż zysk zamierzonego przedsięwzięcia musi być na tyle wysoki, aby pokrył związane z obligacją zobowiązania. Można przewidywać,

że zainteresowanie obligacjami – dotąd znikome – będzie wzrastać w miarę wykształcenia się myślenia kategoriami majątkowymi.

9.2. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Polskie miasta i gminy najczęściej korzystają z pomocy finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW). Jednym z priorytetów tego funduszu jest ochrona powierzchni ziemi. Fundusz przewiduje dofinansowanie (poprzez pożyczki) wdrażania projektów, związanych z realizacją programów ochrony poszczególnych elementów środowiska. Wniosek do NFOŚiGW składa się wg wzoru stosowanego w Funduszu. Maksymalnym udziałem pomocy funduszu w finansowaniu przedsięwzięcia jest pożyczka w wysokości 50% całości nakładów inwestycyjnych. Oprocentowanie tej pożyczki wynosi dla samorządów terytorialnych 0,3% stopy redyskontowej.

W NFOŚiGW istnieje możliwość umarzania pożyczek jeśli:

- zadanie zostało zrealizowane terminowo,
- osiągnięto założony efekt rzeczowy i ekologiczny,
- spłacono terminowo co najmniej 50% udzielonej pożyczki wraz z oprocentowaniem.

Fundusz preferuje wnioski podmiotów, które zadeklarują przeznaczenie umorzonych kwot na inwestycje proekologiczne. Okres spłaty pożyczki wynosi maksymalnie 5 lat.

9.3. Wsparcie finansowe dla krajów członkowskich Unii Europejskiej

Fundusze strukturalne UE na lata 2007 – 2013 w Polsce

Fundusze strukturalne są najważniejszym instrumentem polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Są to specjalne instytucje, których zadaniem jest wspieranie i modernizacja gospodarki krajów UE. Fundusze te są kierowane do tych regionów i sektorów, które bez pomocy finansowej nie są w stanie dorównać do średniego poziomu ekonomicznego w UE. Od 1 maja 2004 roku Polska jest pełnoprawnym członkiem Unii Europejskiej, w związku, z czym brała udział w negocjacjach budżetu unijnego na lata 2007-2013. Na ten okres dla naszego kraju przeznaczono ze środków funduszy strukturalnych 67,3 mld euro, a nie jak planowano wcześniej 59,5 mld euro. Jest to kwota powiększona o 7,8 mld euro w porównaniu do początkowych ustaleń. Podstawowym polskim dokumentem określającym priorytety i system wykorzystania funduszy strukturalnych przeznaczonych na lata 2007 – 2013 jest Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia), zaakceptowana przez Komisję Europejską w dniach 9 – 10 maja 2007 r. podczas konferencji „Silne regiony – budowanie mostów dla Europy”. Celem strategicznym Narodowej Strategii Spójności jest

tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności gospodarczej, społecznej i przestrzennej.

Będzie on osiągany poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa,
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,
4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
6. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Działania zaplanowane w Narodowej Strategii Spójności finansowane będą z budżetu Unii Europejskiej w kwocie - 67,3 mld euro, z krajowych środków publicznych w wysokości – 11,9 mld euro oraz ze środków prywatnych wynoszących około 6,4 mld. euro. Łączna suma środków przeznaczonych na realizację NSRO wyniesie, więc około 85,6 mld euro. Wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych na lata 2007 – 2013 odbywać będzie się poprzez realizację następujących programów operacyjnych:

- * PO Infrastruktura i Środowisko
- * 16 Regionalnych Programów Operacyjnych
- * PO Innowacyjna Gospodarka
- * PO Kapitał Ludzki
- * PO Rozwój Polski Wschodniej
- * PO Europejska Współpraca Terytorialna
- * PO Pomoc Techniczna

a także w ramach środków skierowanych na obszary wiejskie (ok. 14 mld euro z UE):

- * PO Rozwój Obszarów Wiejskich
 - * PO Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa Obszarów Rybackich.
- Programy, które mogą finansować działania proekologiczne to przede wszystkim:

1.Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007 – 2013

Głównym celem tego Programu będzie doprowadzenie do realizacji projektów przyczyniających się do wzrostu regionów poprzez inwestycje w infrastrukturę przy

jednoczesnym zapewnieniu ochrony środowiska. Realizacja programu będzie się odbywać w poprzez następujące priorytety:

Priorytet I: Gospodarka wodno-ściekowa

Priorytet II: Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi

Priorytet III: Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska

Priorytet IV: Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska

Priorytet V: Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych

Priorytet VI: Drogowa i lotnicza sieć TEN-T Priorytet

VII : Transport przyjazny środowisku

Priorytet VIII: Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe

Priorytet IX : Infrastruktura drogowa w Polsce wschodniej

Priorytet X: Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku

Priorytet XI: Bezpieczeństwo energetyczne

Priorytet XII: Kultura i dziedzictwo kulturowe

Priorytet XIII: Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia

Priorytet XIV: Infrastruktura szkolnictwa wyższego

Priorytet XV: Pomoc techniczna – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

Priorytet XVI: Pomoc techniczna – Fundusz Spójności

PO Infrastruktura i Środowisko będzie wdrażany poprzez realizację projektów wybranych w trybie pozakonkursowym oraz w drodze konkursu. Na realizację tego programu operacyjnego w okresie 2007 – 2013 przeznaczone zostanie ponad 36 mld euro, z czego ze środków UE pochodzić będzie 27 848,3 mln euro (z czego 21 511,06 mln euro z Funduszu Spójności oraz 6 337,2 mln euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego). Instytucją zarządzającą będzie minister właściwy ds. rozwoju regionalnego, który wykonuje swoje funkcje przy pomocy Departamentu Koordynacji Programów Infrastrukturalnych w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego. Instytucja Zarządzająca przekaże realizację części swoich zadań Instytucjom Pośredniczącym, tj. ministrom właściwym.

2. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007 – 2013

Celem Programu jest bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu oraz jednostek naukowych świadczących przedsiębiorcom usługi o wysokiej jakości, a także wsparcie systemowe zapewniające rozwój środowiska instytucjonalnego innowacyjnych przedsiębiorstw. W ramach Programu Innowacyjna Gospodarka dofinansowaniem objęte będą projekty przyczyniające się do wzrostu innowacji produktowej, marketingowej i procesowej, które bezpośrednio przyczyniają się do rozwoju

przedsiębiorstw. Działanie te w dużym stopniu wpływają na umacnianie zdolności konkurencyjnej polskiej gospodarki w wymiarze międzynarodowym. PO IG nie będzie wspierał innowacyjności na poziomie lokalnym lub regionalnym. Tego rodzaju innowacyjność będzie promowana i wspierana w Regionalnych Programach Operacyjnych i Programie Operacyjnym Rozwój Polski Wschodniej.

W ramach Programu realizowane będą następujące priorytety:

1. Badania i rozwój nowoczesnych technologii,
2. Infrastruktura sfery B+R,
3. Kapitał dla innowacji,
4. Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia
5. Dyfuzja innowacji,
6. Polska gospodarka na rynku międzynarodowym,
7. Budowa i rozwój społeczeństwa informacyjnego.

Łączna suma środków finansowych przeznaczonych na realizację tego programu w okresie 2007-2013 wyniesie około 9,7 mld euro, z czego ze środków Unii Europejskiej pochodzić będzie ok. 8,3 mld euro. Instytucją zarządzającą Programem Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka będzie Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, natomiast instytucjami pośredniczącymi dla poszczególnych priorytetów będą: Ministerstwo Gospodarki, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

3.Program Operacyjny Rozwój Obszarów Wiejskich 2007 – 2013

Program ten zakłada pomoc dla rolnictwa w zakresie zwalczania problemów ekonomicznych związanych z niższym od przeciętnego dochodem, starzeniem się ludności jak również problemów społecznych związanych z wysoką stopą bezrobocia na terenach wiejskich, wykluczeniem społecznym i brakiem dostępu do podstawowych usług. Wyznaczono następujące cele dla Rozwoju Obszarów Wiejskich:

- Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych poprzez ich restrukturyzację
- Poprawa stanu środowiska oraz krajobrazu poprzez racjonalną gospodarkę ziemią,
- Poprawa warunków życia ludności wiejskiej i promocja dywersyfikacji działalności gospodarczej.

Realizacji tych celów służyć będą następujące osie priorytetowe zawarte w Programie Operacyjnym Rozwój Obszarów Wiejskich:

1. Wsparcie Zasobów Ludzkich
2. Techniczne wsparcie realizacji NSRO
3. Wsparcie realizacji operacji funduszy strukturalnych.
4. Komunikacja i promocja.

5. Leader.

Finansowanie programu odbywać będzie się zarówno ze środków unijnych jak i ze środków krajowych. Środki przeznaczone dla Polski na lata 2007 –2013 z Europejskiego Funduszu Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich wyniosą wstępnie ok. 13,23 mld euro.

4. Regionalne Programy Operacyjne

W latach 2007-2013 funkcjonować będzie 16 regionalnych programów operacyjnych, po jednym dla każdego województwa, w tym dla województwa Wielkopolskiego – Wielkopolski Program Operacyjny (WRPO). Działania w ramach WRPO finansowane będą przez Europejski Fundusz rozwoju Regionalnego oraz przez środki krajowe – publiczne i prywatne. Głównymi priorytetami, w których mogą finansować działania proekologiczne to przede wszystkim:

- Priorytet II – Infrastruktura komunikacyjna,
- Priorytet III – Środowisko przyrodnicze,
- Priorytet VI – Turystyka i środowisko kulturowe.

Środki z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego

Beneficjentami środków z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego mogą zostać instytucje sektora publicznego i prywatnego oraz organizacje pozarządowe, utworzone w prawny sposób w Polsce i działające w interesie publicznym.

Środki finansowe z tych mechanizmów zostały podzielone na sześć obszarów priorytetowych, z których poniższe dwa priorytety mają odniesienie w inwestycjach z zakresu ochrony środowiska:

- Priorytet: Ochrona środowiska, w tym środowiska ludzkiego, poprzez m.in. redukcję zanieczyszczeń i promowanie odnawialnych źródeł energii.
- Priorytet: Ochrona kulturowego dziedzictwa europejskiego, w tym transport publiczny i odnowa miast.

Maksymalny wkład środków dla projektów finansowanych z publicznych środków krajowych wynosi 85 % kosztów całkowitych, w pozostałych przypadkach – 60 % kosztów projektu.

9.4. Bank Ochrony Środowiska

Bank Ochrony Środowiska udziela kredytów ze środków własnych oraz środków NFOŚiGW i WFOŚiGW, z przeznaczeniem na inwestycje służące likwidacji degradacji i ochronę środowiska. Na bazie wieloletniego doświadczenia Bank realizuje zadania związane z jego proekologiczną misją, współpracuje z organizacjami zajmującymi się finansowaniem ochrony środowiska tj. Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Fundacją Polska Wieś 2000 im. M. Rataja, Europejskim Funduszem Rozwoju Wsi Polskiej oraz innymi funduszami pomocowymi.

Bank udziela na cele proekologiczne następujących instrumentów:

- Kredyty na inwestycje służące ochronie środowiska udzielane we współpracy z WFOŚiGW – kredyty udzielane są ze środków WFOŚiGW (w tym w formie linii kredytowych) lub ze środków Banku z dopłatami WFOŚiGW do oprocentowania z przeznaczeniem na inwestycje służące ochronie środowiska przynoszące wymierny efekt ekologiczny. Przedmiotem kredytowania są inwestycje z zakresu ochrony środowiska polegające na realizacji/modernizacji obiektów służących:
 - a) ochronie wód i gospodarce wodnej (np.: oczyszczalnie ścieków wraz z systemem kanalizacji, modernizacje technologii służące oszczędności wody),
 - b) ochronie atmosfery (np.: budowa i modernizacja instalacji ograniczających emisję zanieczyszczeń do atmosfery, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii),
 - c) ochronie powierzchni ziemi (np. redukcja odpadów u źródeł wytwarzania, składowiska odpadów, zakłady utylizacji odpadów)
- Kredyty na zakup lub montaż urządzeń i wyrobów służących ochronie środowiska - kredyt dla Sprzedawców lub/i Wykonawców na zakup lub montaż urządzeń i wyrobów służących ochronie środowiska, np.: przydomowych oczyszczalni ścieków, materiałów do ociepleń budynków, pomp ciepła, okien termoizolacyjnych, itd. Przedmiotem kredytowania jest zakup, zakup i montaż lub montaż urządzeń i wyrobów służących ochronie środowiska, np.: przydomowych oczyszczalni ścieków, kolektorów słonecznych, pomp ciepła, grzejników konwekcyjnych, kotłów gazowych, olejowych lub zasilanych energią elektryczną, zaworów termostatycznych, materiałów do ocieplania budynków, okien termoizolacyjnych, rolet zewnętrznych i okiennic, drzwi zewnętrznych charakteryzujących się niskim współczynnikiem przenikania ciepła. Kredytowane urządzenia i wyroby winny posiadać wymagane prawem dokumenty potwierdzające jakość (aprobaty, certyfikaty, deklaracje producenta, itp.) - zgodne z ustawą o badaniach i certyfikacji oraz rozporządzeniami wykonawczymi do

tej ustawy.

- Kredyty na energooszczędne przedsięwzięcia z zakresu modernizacji oświetlenia – kredyt na energooszczędne przedsięwzięcia z zakresu modernizacji oświetlenia ulic, placów itp. polegające na zmianie dotychczasowych urządzeń na energooszczędne, udzielany jest ze środków Banku Ochrony Środowiska S.A. Przedmiotem kredytowania jest pełny lub częściowy zakres prac związanych z modernizacją oświetlenia (zakup i instalacja żarówek, opraw, urządzeń sterujących, słupów i wysięgników)
- Kredyty na realizację przedsięwzięć termomodernizacyjnych – m.in. na ulepszenia, w wyniku których następuje:
 - a) zmniejszenie rocznego zapotrzebowania na energię zużywaną na potrzeby ogrzewania i podgrzewania wody użytkowej lub zmniejszenie strat energii pierwotnej w lokalnym źródle ciepła i lokalnej sieci ciepłowniczej,
 - b) wykonanie przyłączy technicznych do scentralizowanego źródła ciepła w związku z likwidacją lokalnego źródła ciepła,
 - c) całkowita lub częściowa zamiana źródeł energii z konwencjonalnych na niekonwencjonalne (w tym odnawialne).
- Kredyty na przedsięwzięcia inwestycyjne z zakresu agroturystyki ze środków Fundacji "Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej - Counterpart Fund" - kredyt na inwestycje związane z uruchomieniem nowych lub rozwojem istniejących przedsięwzięć gospodarczych w zakresie agroturystyki na wsi lub w miastach do 10 tys. mieszkańców obejmujące tworzenie i rozwój bazy noclegowej, gastronomicznej, rekreacyjno-sportowej i kulturowej. Przeznaczony dla Rolników i członków ich rodzin oraz innych osób fizycznych wykonujących działalność gospodarczą, spółek handlowych, organizacji pozarządowych (fundacji i stowarzyszeń) posiadających osobowość prawną, zarządów gmin (o kredyt nie mogą ubiegać się jednostki państwowe ani spółdzielcze). Przedmiot kredytowania:
 - a) zakup, budowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja budynków mieszkalnych, towarzyszących i gospodarskich (stodoły, stajnie, itp.) na agroturystyczną bazę noclegową dla turystów (pokoje gościnne, domki rekreacyjne, pensjonaty, kwatery grupowe, itp.), w tym budowa/modernizacja instalacji kanalizacyjnej, wodnej, systemu grzewczego, instalacji gazowej i elektrycznej w budynkach przewidzianych do użytkowania jako agroturystyczna baza noclegowa,
 - b) zakup, budowa, rozbudowa, modernizacja, adaptacja obiektów/punktów przeznaczonych do świadczenia usług gastronomicznych dla turystów, w tym założenie/instalacja urządzeń kuchennych, budowa/modernizacja instalacji kanalizacyjnej, wodnej, systemu grzewczego, instalacji gazowej i elektrycznej

w pomieszczeniach kuchennych, jadalniach oraz w zapleczu magazynowym artykułów spożywczych,

- c) zakup, budowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów stanowiących lokalną atrakcję turystyczną, związanych z bezpośrednim świadczeniem usług rekreacyjno-sportowych i kulturowych dla turystów obejmujące zakładanie pól biwakowych i kempingów, budowę i modernizację lokalnych obiektów i urządzeń sportowo-rekreacyjnych (wypożyczalnie sprzętu turystycznego, kąpieliska, plaże, przystanie kajakowe i żeglarskie, ścieżki rowerowe, ścieżki zdrowia, stałe parki rekreacyjno-rozrywkowe i szlaki turystyczne, wyciągi narciarskie), zakup koni oraz budowa i modernizacja stajni i padoków służących usługom jeździeckim, sportowym i leczniczym, zakup, budowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów/punktów lokalnej kultury ludowej (warsztaty tkackie, kowalsko-artystyczne, garncarskie, wikliniarskie, galerie oraz punkty sprzedaży wyrobów lokalnego rękodzieła i rzemiosła artystycznego),
- d) zakup niezbędnego, pierwszego wyposażenia inwestycyjnego budowanych obiektów agroturystycznych obejmującego zarówno środki trwałe, jak i inne rzeczowe składniki majątku obrotowego wielokrotnego użytku (np. naczyń, sztućców, pościeli) ściśle i jednoznacznie związanego z wyposażeniem i funkcjonowaniem wymienionych wyżej obiektów.

9.5. Partnerstwo publiczno – prywatne

Partnerstwo publiczno-prywatne (PPP) to oparta na umowie współpraca podmiotu publicznego i partnera prywatnego, służąca realizacji zadania publicznego, w ramach którego partner prywatny w całości albo w części ponosi nakłady na wykonanie przedsięwzięcia będącego przedmiotem współpracy lub zapewni ich poniesienie przez osoby trzecie. Ustawą regulującą współpracę sektora publicznego i prywatnego jest Ustawa o partnerstwie publiczno – prywatnym z dnia 19 grudnia 2008 r. (Dz. U. 2009 Nr 19, poz. 100).

W przypadku samorządu terytorialnego, budowa i wdrożenie partnerstwa ma na celu prywatyzację sektora użyteczności publicznej w tym zakresie, w którym określone zadania mogą być wykonywane przez podmioty sektora prywatnego np.: budowa zakładu gospodarki odpadami. Rezultatem takiego partnerstwa powinno być uzyskanie lepszej jakości świadczonych usług. Dodatkowo dla samorządów, taka współpraca oznacza ograniczenie zadań własnych jedynie do kontrolowania podmiotu prywatnego, szczególnie w zakresie wykorzystania przekazywanych środków. Komisja Europejska wyróżnia trzy podstawowe rodzaje partnerstwa publiczno-prywatnego. Są to:

- **BOT (Build-Operate-Transfer)** – model zakłada, że udział inwestora prywatnego jest ograniczony do budowy i eksploataowania inwestycji (np.: zakładu gospodarki odpadami) przez określony czas, a następnie przekazania jej (wraz z prawami do eksploatacji) władzom publicznym. Prywatny inwestor jest finansowany za pomocą subwencji z kasy samorządowej. Przez cały czas prawnym właścicielem inwestycji jest samorząd.
- **DBFO (Design-Build-Finance-Operate)** – w tym modelu przez czas trwania kontraktu inwestycja jest w zasadzie własnością inwestora prywatnego, który jest zobowiązany do znalezienia środków finansowych potrzebnych do jej zrealizowania. Koszt bieżącej eksploatacji (oraz np.: spłata długów) jest pokrywany z samorządowej subwencji. Po określonym czasie - tak jak w BOT – prawo własności przechodzi na władze. Główną zaletą modelu jest zdjęcie z samorządu ciężaru finansowania budowy inwestycji, a wadą - według KE – są skomplikowane procedury (przetargu, przekazania własności itp.).
- **BOO (Build-Own-Operate)** – ten model różni się od DBFO jednym ważnym szczegółem - inwestor prywatny ściąga opłaty z użytkowników inwestycji (np. składowiska); w ten sposób zbiera pieniądze na jej utrzymanie i ewentualną spłatę długów. W tym przypadku inwestor prywatny jest właścicielem inwestycji (na czas trwania kontraktu). Koncesja zdejmuje z samorządu wszystkie obciążenia finansowe.

10. DOKUMENTACJA PROGRAMU

Dokumentami Programu są:

- Diagnoza stanu środowiska gminy
- Polityka środowiskowa gminy
- Księga środowiskowa
- Przewodnik do programu ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami
- Protokoły z zebrań zarządu, grupy nadzorczej i zespołu roboczego (dołączone w formie załączników do programu ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami.
- Zapisy z realizacji programu

Poszczególne dokumenty powinny stanowić oddzielne części ze względu na różny ich charakter i przeznaczenie.

Dokumenty powinny znajdować się w miejscu ich stosowania. Pełen komplet dokumentów powinien być zebrany w jeden, zwarty wolumen i powinien być przechowywany w jasno określonym, wszystkim wiadomym miejscu. Aktualnie miejscem tym jest Referat Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska Urzędu Gminy Rozdrażew.

10.1. Diagnoza stanu środowiska

Diagnoza stanu środowiska jest dokumentem studialnym. Nie wydaje się konieczne, aby publikować go w większej liczbie egzemplarzy. Nie istnieje konieczność, aby dla potrzeb Programu konstruować monografię środowiska naturalnego Gminy. Poszczególne komponenty środowiska mogą być poddane szczegółowej inwentaryzacji i waloryzacji w ramach realizacji Programu.

Po dokładnym opracowaniu stanu środowiska (w ramach realizacji programu) można zastanowić się nad opublikowaniem dokumentu w wersji książkowej. Pozycja ta może mieć charakter naukowy, lub po odpowiednim opracowaniu charakter popularno-naukowy.

10.2. Księga środowiskowa

Zawiera w sobie wszystkie elementy niezbędne dla realizacji Programu Ochrony Środowiska. W Księdze znajdują się: polityka środowiskowa, cele i zadania środowiskowe, harmonogramy ich realizacji wraz kryteriami oceny. Księga powinna być przekazana wszystkim osobom odpowiedzialnym za realizację programu. Każda osoba otrzymująca Księgę powinna potwierdzić to własnym podpisem. Wszelkie zmiany w Księdze

środowiskowej mogą być dokonywane tylko przez osobę odpowiedzialną w Gminie za realizację Programu. Jednocześnie o każdej zmianie w Księdze powinny być poinformowane wszystkie osoby realizujące Program Ochrony Środowiska.

Załącznikiem do programu jest rozdzielnik wraz z potwierdzeniem odbioru Księgi środowiskowej przez wszystkich odpowiedzialnych za realizację programu.

10.3. Przewodnik do programu ochrony środowiska

Wszystkie wyjaśnienia, opisy procedur, sposobu przygotowania programu powinny znajdować się w oddzielnym dokumencie. Zapobiegnie to tworzeniu szumu informacyjnego w Księdze środowiskowej, w której powinny być zawarte tylko najistotniejsze elementy pozwalające wdrożyć i realizować Program Ochrony Środowiska.

11. WDROŻENIE I REALIZACJA

Przygotowanie dokumentu pt. „Program Ochrony Środowiska Gminy Rozdrażew” to zaledwie pierwszy etap Programu. Zgodnie z Modelem Spirali Deminga kolejne etapy to wdrożenie, kontrola i ulepszenie.

Wdrożenie

Realizacja Programu wymaga stworzenia odpowiedniej struktury organizacyjnej, zakomunikowania wszystkich ról i odpowiedzialności, jakie poszczególne osoby będą odgrywały w programie, przeprowadzenia ewentualnych szkoleń, zapewnienia nadzoru nad realizacją zadań, a także przygotowania odpowiedniej dokumentacji z realizacji.

Kontrola

Etap ten to pomiar osiąganych efektów i odniesienie ich do założeń. Szczególnie pomocne na tym etapie są kryteria oceny realizacji celów i zadań, określone na etapie planowania.

Ulepszenie

Założeniem Programu jest dążenie do ciągłych ulepszeń. Osiągnięcie określonych wyników zakłada postawienie kolejnych celów i zdefiniowania następnych zadań. Czteroletni cykl planowania narzucony przez prawo ochrony środowiska określa konieczność przeprowadzania odpowiednich przeglądów środowiskowego w takim właśnie odstępie czasu. Przeglądy powinny wskazywać na potrzebę zmian w polityce środowiskowej i obszarach strategicznych.

12. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

W związku ze zmianami jakie nastąpiły w prawodawstwie ochrony środowiska, w celu dostosowania Programu Ochrony Środowiska do dokumentów nadrzędnych dokonano aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Rozdrażew na lata 2012 - 2015 w perspektywie na lata 2016 - 2019 r. W niniejszej Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dokonano uzupełnienia charakterystyki zasobów i składników środowiska przyrodniczego terenu Gminy Rozdrażew, w zakresie takich elementów środowiska, jak: rzeźba terenu, litologia, wody podziemne i powierzchniowe, gleby oraz flora i fauna. Na podstawie szczegółowej analizy sporządzono ocenę zagrożeń i tendencji przeobrażeń środowiska przyrodniczego. Wskazano również źródła i przyczyny zachodzących przeobrażeń.

Stan poszczególnych elementów środowiska na terenie gminy nie zmienił się radykalnie w ciągu ostatnich 8 lat i został oceniony jako dobry. Nadal dużym zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego jest nieuregulowana gospodarka wodno-ściekowa i związane z tym zanieczyszczenie wód powierzchniowych oraz zanieczyszczenie powietrza związane z emisją niską.

W związku z powyższym do najbardziej zagrożonych degradacją komponentów środowiska przyrodniczego Gminy Rozdrażew należą:

- wody powierzchniowe – niska jakość wód powierzchniowych spowodowana jest w dużej mierze nieuregulowaną gospodarką wodno-ściekową, intensywną gospodarką rolną oraz dopływem zanieczyszczeń z gmin ościennych,
- powietrze atmosferyczne – zanieczyszczenia związane są głównie z emisją niską z palenisk domowych.

Uwzględniając stan poszczególnych elementów środowiska na terenie Gminy Rozdrażew, zaproponowano działania zmierzające do poprawy istniejących warunków.

W ramach gminnej polityki ekologicznej zaktualizowano zadania, których realizacja będzie przebiegała na przestrzeni lat 2012 – 2015, w perspektywie do 2019 r.

13. BIBLIOGRAFIA

1. Informacja o stanie środowiska w Powiecie Krotoszyńskim w 2009 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, Poznań, 2010 r.
2. Informacja o stanie środowiska w Powiecie Krotoszyńskim w 2010 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, Poznań, 2011 r.
3. Program Ochrony Środowiska Gminy Rozdrażew na lata 2004 – 2007, EkoProfil, Poznań,
4. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rozdrażew,
5. Krygowski B., 1961 – Geografia fizyczna Niziny Wielkopolskiej, cz. I – Geomorfologia, PTPN Poznań.
6. Malinowski J. [red], 1991 – Budowa geologiczna Polski – tom VIII hydrogeologia, Wydawnictwa Geologiczne Warszawa.
7. Błaszyk T, Przybyłek J., Dąbrowski s., Górski J., 1992 – Stan rozpoznania i wykorzystania wód niecki trzeciorzędowej w Wielkopolsce, Wydawnictwo AGH, Kraków.
8. Poradnik do opracowania gminnego i powiatowego programu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska, M. Kistowski, Gdańsk 1999 r.;
9. Geografia Fizyczna Polski Jerzy Kondracki, Warszawa 2000 r.
10. Raport o stanie środowiska w 2008 roku na obszarze województwa wielkopolskiego, WIOŚ w Poznaniu 2009 r.
11. Raport o stanie środowiska w 2009 roku na obszarze województwa wielkopolskiego, WIOŚ w Poznaniu 2010 r.
12. Rocznik statystyczny ochrony środowiska 2000 - 2010 r.
13. Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, Ministerstwo Ochrony Środowiska, Warszawa 2002 r.
14. Poradnik do opracowania gminnego i powiatowego programu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska, M. Kistowski, Gdańsk 1999.
15. Materiały i informacje uzyskane w Urzędzie Gminy Rozdrażew.

14. ZAŁĄCZNIKI GRAFICZNE

fot.1. Ujęcie wód podziemnych w Rozdrażewie.

fot.2. Ujęcie wód podziemnych w Rozdrażewie.

fot.3. Ujęcie wód podziemnych w Dąbrowie.

fot.4. Ujęcie wód podziemnych w Dąbrowie.

fot.5. Gminna oczyszczalnia ścieków w Rozdrażewie.

fot.6. Gminna oczyszczalnia ścieków w Rozdrażewie.

fot.7. Wylot ścieków
oczyszczonych z terenu
oczyszczalni w Rozdrażewie

